Proletarci vseh dežel, združite se!

Ljubljana, petek 4. decembra 1959 ● Leto L, štev. 213 ● Cena 10 din

DELO

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA SLOVENIJE, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK RUDI JANHUBA

ODGOVORNI UREDNIK IVAN ŠINKOVEC

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

USTANOVLJENA JE ZVEZA DELAVSKIH IN LJUDSKIH UNIVERZ SLOVENIJE

Državljan dejavna osebnost ki bo obvladala tudi družbene zakone

Za predsednika Zveze je bil izvoljen član CK ZKS Ivo Tavčar — Na zboru je govorila tudi podpredsednica SZDL Slovenije Vida Tomšič

LJUBLJANA, 3. dec. Danes dopoldne je bila v dvorani Inštituta za zgodovino delavskega gibanja na Slovenskem na Trgu revolucije ustanovna skupščina Zveze delavskih in ljudskih univerz Slovenije. Na skupščino so prišli razen 97 delegatov, ki so zastopali 63 delavskih in ljudskih univerz, in drugih predstavnikov raznih izobraževalnih zavodov in ustanov tudi podpredsednica SZDL Vida Tomšičeva, predsednik Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije Vladko Majhen, sekretar ideološke komisije pri CK ZKS Lev Modic, člana CK ZKS Ivo Tavčar in Tilka Blaha, tajnik Zveze Svobod in prosvetnih društev Vinko Trinkaus, sekretar Zveze ljudskih univerz Hrvatske in drugi gostje. Skupščino je vodil Vladko Majhen. O pripravah za ustanovitev zveze je poročal predsednik pripravljalnega odbora Ivo Tavčar.

V svojem poročilu je Ivo Tavčar poudaril, da je bilo že lani v jeseni na razširjeni seji Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev sklenjeno, da je treba ljudske univerze trdneje oblikovati in jih razviti v posebne izobraževalne ustanove za odrasle. Sledilo je posvetovanje, ki ga je organizirala Socialistična zveze Slovenije, poleti pa je Zveza Svobod pripravila dva štirinajstdnevna tečaja za nova vodstva delavskih in ljudskih univerz. V številnih razpravah so se izoblikovali pogledi na njih izobraževalno vlogo. V sedanjem položaju je bilo treba preiti od splošnega prosvetljevanja in dnevne politične propagande k izobraževanju, ki naj bi temeljilo na skrbno izdelanih programih, na posebni izobraževalni metodiki za odrasle, podprti s sodobnimi učnimi sredstvi. Treba je bilo preiti z izobraževalnemu delu, ki bo grajeno na analizi naših proizvodnih in družbenih potreb, ki bo planirano in tudi kontrolirano glede na uspehe, glede na učinek, ki naj bi ga imelo pri razvoju proizvodnje in naše družbene samouprave. Za takšno izobraževalno delo niso več zadostne amaterske oblike, pri kakršnih so ostajale doslej ljudske univerze, ki so bile zaradi tega samoumevno po večini tudi vezane na naša amaterska prosvetna društva.

Nato je spregovoril o vsebinski usmeritvi ljudskih univerz, ki bi naj poskrbele za večjo enotnost in organiziranost izobraževalnega dela ter povezovale in pritegovale vse tiste družbene činitelje, ki so se doslej, medsebojno nevsklajeno, ukvarjali z izobraževanjem odraslih. Ustanavljanje delavskih in ljudskih univerz, ki naj bi bilo izhodišče njihovega dela v komuni, je sestavni del naše šolske reforme, saj je njih delo eden izmed pogojev za to, da izpolnimo zahtevo naše revolucije: vsem odpreti pota do izobrazbe, da se bo lahko izobraževal vsakdo, tudi odrasel, ko se je že zaposlil, in da bo imel še vedno tudi ob zaposlitvi možnosti doseči najvišjo stopnjo izobrazbe.

Po podatkih iz začetka preišnjega meseca je v Sloveniji 63 delavskih in ljudskih univerz, in sicer 48 delavskih in 14 ljudskih ter en zavod za izobraževanje odraslih. Večinoma so to zavodi s samostojnim finansiranjem, nekaj pa je proračunskih ustanov. Ustanovitelji 42 delavskih in ljudskih univerz so ljudski odbori, pri drugih pa so to družbene, politične in gospodarske organizacije. Čas od letošnjega 1. maja dalje bi lahko imenovali obdobje preosnove naših ljudskih univerz, v katerem smo že na široko uveljavili nove poglede na izobraževanje odraslih in uredili osnovna organizacijska vprašanja.

Nato je tov. Tavčar govoril o kadrovskem vprašanju, o metodiki, o sodobnih učnih sredstvih ter o gmotnem položaju delavskih univerz, ki je z izjemo ljubljanske delavske univerze dokaj šibak. Primerjave s preteklostjo so nam sicer lahko v tolažbo, vendar bi nam začelo izobraževalno delo usihati, če ne bomo v prihodnjem letu vsaj podvojili sredstev, ki delavske in ljudske univerze z njimi razpolagajo. Važno vprašanje teh ustanov je tudi pomanjkanje prostorov, zaradi česar je delo univerz razpršeno, kar zelo otežuje skrb za kakovost izobraževanja. V poročilu je bila potem omenjena zlasti družbena odgovornost upravnih odborov teh ustanov. V upravnih odborih bi moral biti močneje zagotovljen vpliv tistih, ki jim te ustanove služijo, zlasti delavcev pa tudi zadružnikov.

Tov. Tavčar je nato nadaljeval:

»Povezava in medsebojna pomoč delavskih in ljudskih univerz sta bili prvi razlog za ustanovitev Zveze. Zveza pa je potrebna tudi za vskladitev med republiškimi ustanovami in organizacijami, ki delajo na področju izobraževanja odraslih. Bistvena naloga zveze bo prav ta, da bo načrtno organizirala pomoč delavskim in ljudskim univerzam, svojim članom.«

Potem je Tilka Blaha obrazložila predlog pravil Zveze delavskih in ljudskih univerz Slovenije, čemur je sledila razprava, ki se je dotikala med drugim stanja našega knjižničarstva kot pomembnega izobraževalnega činitelja, odnosa Svobod in ustanavljajoče se zveze, med katerima naj nastane najtesnejše sodelovanje, izobraževanja starešev itd.

Na koncu razprave je spregovorila podpredsednica SZDL Slovenije Vida Tomšič. Med drugim je dejala:

»Na današnjem občnem zboru smo napravili izredno važen organizacijski korak k sistematičnejšemu izobraževalnemu delu, kakršnega čas že dolgo terja od nas. Zveza, ki naj nastane na tem občnem zboru, ima pravzaprav dve nalogi: koordinarati sile, ki delajo na področju pošolskega in izvenšolskega izobraževanja, obenem pa stimulirati vse naše organizacije navzdol, da koordinirano delajo z delavskimi in ljudskimi univerzami. Zveza naj postane važen instrument delavskih in ljudskih univerz na terenu, stalno pa naj jim pomaga in usmerja njihovo delo.

Za naše bodoče delo bo izredno važno, da bomo delavsko univerzo imeli ne samo za institucijo, ki dela na izobraževalnem področju, ampak za instrument našega socialističnega državljana, instrument naše socialistične družbe. Z ustanavljanjem delavskih in ljudskih univerz seveda ne odkrivamo Amerike. Raznih oblik izobraževanja odraslih je pri nas in drugod po svetu veliko. Naša posebnost izhaja prav iz vprašanja, kdo je pri nas državljan. Mi ga obravnavamo ne samo kot človeka, ki ga moramo čimprej prilagoditi razviti teh-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Predsednik Okrajnega ljudskega odbora Kranj pozdravlja premiera Sihanuka in podpredsednika izvršnega sveta LR Slovenije dr. Jožo Vilfana ob prihodu v tovarno »Iskra«

Delegacija Združenja rodoljubov iz Etiopije pri Rankoviću

Beograd, 3. dec. (Tanjug) - Predsednik Zveze borcev NOV Jugoslavije Aleksander Ranković je danes dopoldne sprejel delegacijo Združenja rodoljubov iz Etiopije, ki je na povabilo Zveze borcev včeraj prispela v našo deželo.

Ko se je Aleksander Ranković pozdravil z voditeljem delegacije senatorjem Fitaurarijem Abebom Šankutom, je dejal, da je zelo srečen, da lahko v imenu Zveze borcev Jugoslavije pozdravi predstavnike Združenja rodoljubov prijateljske Etiopije.

Vodja delegacije Šankut se je zahvalil za sprejem.

Podzemski svet kapnikov je očaral kamboške goste

Kamboška vladna delegacija je danes obiskala Kranj in Postojno — Ogled tovarne »Iskra« in Postojnske jame

POSTOJNA, 3. dec. — Kamboška vladna delegacija, ki se mudi na obisku v Sloveniji, je danes obiskala tovarno »Iskra« v Kranju in Postojnsko jamo, nakar je nadaljevala pot v Strunjan.

Predsednik kamboške vlade princ Norodom Sihanuk in člani njegovega spremstva so napravili danes zjutraj kratek sprehod ob Blejskem jezeru, ki jih je pozdravilo v polni lepoti poznojesenskega dne. Nato so se odpeljali v Kranj na ogled tovarne »Iskra«.

Kranj je kamboške goste nadvse prisrčno sprejel. Ob enajstih so premiera kamboške vlade princa Sihanuka in člane njegovega spremstva pozdravili podpredsednik izvršnega sveta LR Slovenije **dr. Jože Vilfan,** predsednik okrajnega ljudskega odbora Kranj **Vinko Hafner,** predsednik občinskega ljudskega odbora Kranj **Franc Puhar,** direktor »Iskre« **Silvo Hrast** ter predsednika delavskega sveta in upravnega odbora **Stane Mihalič** in **Vinko Šarabon,** tri delavke pa so izročile kamboškim gostjam šopke nageljnov.

Po dobrodošlici so si gostje z zanimanjem ogledali poedine tovarniške obrate in so se zanimali za potek proizvodnje.

V tovarniški kinodvorani so visokim gostom predvajali dokumentarni film o življenju in delu tovarne, predstavniki »Iskrinih« delavcev pa so poklonili kamboškemu premieru album s slikami iz življenja in dela tovarniškega kolektiva. Ob dvanajstih so kamboški gostje zapustili »Iskro« in so se po toplem slovesu s tamkaj zbranimi delavci odpeljali preko Ljubljane v Postojno.

Tudi Postojna je nadvse prisrčno pozdravila člane kamboške vladne delegacije, ki je prispela nekaj minut po eni pred jamsko restavracijo. Tam so jih sprejeli in pozdravili predsednik Okrajnega ljudskega odbora Koper **Albin Dujc,** sekretar okrajnega komiteja ZK Slovenije za koperski okraj **Albert Jakopič,** predsednik Občinskega ljudskega odbora **Jože Baša,** predstavnik JLA polkovnik **Jože Jakomin** in upravnik Postojnske jame Elo Garzaroli.

Po kosilu, ki so ga kamboškim gostom pripredili v jamski restavraciji, so si princ Sihanuk, njegova soproga in spremstvo ogledali Postojnsko jamo.

Pravljični podzemski svet kapnikov in podzemske reke so globoko očarali goste. **»To je čudovito. Če ne bi videli, ne bi verjeli; narava je izredno bogato obdarila vašo domovino,«** je dejal princ Sihanuk ob izhodu iz jame, v spominsko knjigo pa je med drugim zapisal:

»Očarani smo nad tem, kar smo videli in kar je našim očem ustvarilo privid iz legende. Narava se je tu predstavila kot nenadkriljiv mojster. Za Jugoslavijo in Slovenijo je ta jama veliko bogastvo, pravo čudo sveta.

Naj mi bo dovoljeno, da ob tej priložnosti izkažem spoštovanje tudi junaškemu dejanju partizanov, ki so tudi Postojnsko jamo povzdignili v enega izmed visokih simbolov junaškega boja jugoslovanskih narodov za svobodo.«

Med obiskom v jami so gostom tolmačili posamezne figure, ki jih je v obliki kapnikov ustvarila narava v milijonih letih, in partizansko akcijo, ob kateri so zažgali Nemcem zalogo bencina.

Po končanem ogledu jame so si gostje nakupile različnih spominčkov z narodnimi motivi, v hallu restavracije pa so princu Sihanuku in soprogi izročili album s posnetki postojnskega podzemskega sveta.

Ob štirih so se princ Sihanuk, soproga, člani kamboške vladne delegacije in spremstvo odpeljali v Strunjan, kjer bodo prenočili v vili »Tartini«.

TRETJA PROTIKOLONIALNA KONFERENCA V BEOGRADU

Pomoč nerazvitim deželam gospodarska nujnost našega časa

Po razpravi o Brockwayevem referatu je imel koreferat voditelj delegacije ZAR Abdel Hafiz o problemih kolonializma in protikolonialnega boja, italijanski delegat Luzzato pa je govoril o neodvisnosti kolonialnega boja na Sredozemlju — V razpravi o referatu Brockwaya sta sodelovala tudi tunizijski delegat Mamuli in jugoslovanski delegat Drulović

BEOGRAD, 3. dec. (Tanjug). V nadaljevanju tretje redne protikolonialne konference Sredozemlja in Srednjega vzhoda so udeleženci po razpravi o Brockwayevem referatu poslušali koreferat voditelja delegacije ZAR Abdela Hafiza o problemih kolonializma in protikolonialnega boja ter referat italijanskega delegata Lucia Luzzata o »neodvisnosti protikolonialnega boja na Sredozemlju in Srednjem vzhodu v okviru sedanjega mednarodnega položaja in akcije za miroljubno koeksistenco«.

V razpravo o referatu Fennerja Brockwaya »Problemi kolonializma danes« so posegli tunizijski delegat Mamuli, italijanski delegat Vittorelli, alžirski predstavnik Jala kot tudi jugoslovanski delegat Drulović.

Današnje konference se kot opazovalci udeležujejo tudi člani rodezijske delegacije.

Delegat ZAR je govoril o protikolonialnih gibanjih v Afriki in o sodelovanju azijskih in afriških dežel z namenom, da bi dosegli svoboden in neodvisen razvoj narodov, katerih področja so pod upravo tujih sil. Odločno je zahteval, da je treba na teh področjih ukiniti vojaška oporišča. Prav tako je nastopil proti vsem poskusom, da bi zlomili enotnost in moč narodov, ki se na teh področjih borijo za osamosvojitev, kakor tudi proti težnji, da bi izzvali razdore in trenja med deželami z različnimi družbenimi sistemi. Hafiz je dejal, da so različne med nerazvitimi deželami na Srednjem vzhodu in nekaterimi sredozemskimi deželami v tem, da so se vlade nekaterih sredozemskih držav priključile vojaškim blokom, konkretno atlantski zvezi. Še bolj nevarno pa je to, da so nekatere dežele na področju Sredozemlja privolile v ustanavljanje raketnih oporišč na svojih ozemljih.

Italijanski delegat Luzio Luzzato je v svojem referatu med drugim dejal, da zdaj lahko rečemo, da se je zmanjšala nevarnost nove vojne in da hladna vojna ne prevladuje več na svetu ter da jo je možno z razumno politiko odpraviti. Sedanjo razdeljenost sveta na bloke je moč premagati. Toda popuščanje napetosti je šele v prvi fazi in še ni zagotovljeno in zajamčeno. Luzzato je odločno nastopil proti ustanavljanju vojaških oporišč na Sredozemlju in Srednjem vzhodu. Menil je, da je to vprašanje dozorelo, da bi ga odstavili z dnevnega reda.

Tunizijski predstavnik Mamuli je predlagal, naj bi sklicali konferenco za okroglo mizo, na kateri bi proučili specifične pogoje posameznih dežel, ki se borijo proti kolonializmu. Govoril je o boju za neodvisnost in svobodo v nekaterih afriških deželah in je pri tem dejal, da kolesa zgodovine ni moč zaustaviti in da bi bilo bolj pametno, da velesile ubero pot razumnega ure-

(Nadaljevanje na 4. strani)

SEJA PREDSEDSTVA CENTRALNEGA SVETA ZSJ

Stiki naših sindikatov

s sindikalnimi in delavskimi organizacijami v tujini

Beograd, 3. dec. (Tanjug). Na današnji seji predsedstva Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ki ji je predsedoval predsednik Svetozar Vukmanović, so obravnavali pereča vprašanja mednarodnega sodelovanja jugoslovanskih sindikatov.

Podpredsednik Centralnega sveta Ivan Božičević je seznanil predsedstvo z uspehi nedavnega bivanja naše sindikalne delegacije v Grčiji, kjer so se predstavniki naših sindikatov dogovorili s predstavniki Generalne konfederacije dela Grčije o sodelovanju. Podpredsednik Centralnega sveta Mika Špiljak je govoril o delu kongresa splošne zveze delavcev Belgije, na katerem je sodeloval kot predstavnik Centralnega sveta ZSJ.

Sekretar Centralnega sveta ZSJ Ašer Deleon je poročal o svojem potovanju po deželah Latinske Amerike Boliviji, Venezueli, Kubi in Mehiki ter o možnostih sodelovanja jugoslovanskih sindikatov s sindikalnimi in delavskimi organizacijami teh dežel. Ob tej priložnosti se je kot predstavnik Centralnega sveta ZSJ udeležil tudi kongresov sindikalnih organizacij Venezuele in Kube.

Na včerajšnji ustanovni skupščini Zveze delavskih in ljudskih univerz Slovenije

Društvo prijateljev Jugoslavije v San Paulu

Rio de Janeiro, 3. dec. (Tanjug). V San Paulu so ustanovili društvo prijateljev Jugoslavije, v katerem so med drugim jugoslovanski izseljenci in ki dela za krepitev prijateljskih in kulturnih stikov med brazilskimi in jugoslovanskimi državljani.

V DANAŠNJI ŠTEVILKI

Str. 2 – Posvet javnih tožilcev Slovenije
Str. 3 – Pred začetkom obratovanja nove tovarne vezanih plošč v Straži
– Kako živi zaposlena Jugoslovanka
Str. 5 – Šestorica in sedmorica
– Zile ne bodo delili
– Obisk v egiptovski vasi
Str. 6 – Domača odrska noviteta
Str. 7 – Knjiga — naša prijateljica
Str. 8 – Koprska stanovanjska graditev
Str. 9 – Priprave za rimsko olimpiado

VREME

Napoved za petek: Pretežno oblačno. Zlasti sprva v nižinah megleno. Pozneje so v zahodni Sloveniji možne manjše padavine. Temperature med 4 in 9, v Primorju okoli 13 stopinj C.

Z včerajšnje konference javnih tožilcev LR Slovenije. — (Foto: M. Švabić)

USTANOVLJENA JE ZVEZA DELAVSKIH IN LJUDSKIH UNIVERZ SLOVENIJE

Konkretne potrebe skupnosti

v izobraževalnih programih delavskih in ljudskih univerz

(Nadaljevanje s 1. strani)

niki, da bi čimveč proizvajal, ampak tudi kot upravljalca te razvite tehnike. Usposobiti ga moramo ne samo, da vodi najbolj kompliciran stroje in da obvlada prirodne zakone, ampak ga moramo usposobiti tudi, da obvlada družbene zakone. Dati mu moramo razglede po družbenih zakonitostih. S tem človeka osvobajamo podrejenosti družbenim in prirodnim zakonom in ga napravljamo samosvojega. Namen naše izobrazbe ni samo utilitaristično, da si namreč delavec pridobi kvalifikacijo, temveč je namen izobrazbe v naših institucijah tudi ta, da postane boli človeški, ker se je razgledal po vseh pridobitvah človeštva. Naše delavske univerze bodo za poživitev svojega dela lahko prenašale izkušnje iz drugih dežel, predvsem kar zadeva tehnične sredstva, modernizacijo dela itd. Za nas je bistveno, da se naš državljan razvije v dejavno osebnost, da ni predmet, temveč subjekt. Nenehno moramo imeti pred seboj v eni in isti osebi proizvajalca in upravljalca.

Mi smo vzpostavili delavske univerze kot stalne institucije. Vsi se strinjamo, da ni šole na svetu, ki bi lahko človeka enkrat za vselej usposobila za današnji čas, ampak da bo treba dopolnjevati šolski sistem s celo vrsto tako strokovnih in poljudnoznanstvenih, kakor političnih tečajev in predavanj.

Glede programov dela čas najbrž še ni do kraja zrel, da bi svoje naloge do podrobnosti pretresli. Glavni obrisi so dani. Zdi se mi, da bo treba pohiteti, čeprav se strinjam s tem, da je treba hiteti počasi, torej temeljito in sistematično. Mislim, da bomo morali v naših upravnih odborih gledati na zainteresiranost vodilnih političnih in družbenih organov, da bodo v programiranju dela delavskih univerz prišle do izraza konkretne potrebe naših državljanov, tako po sistematični dolgoročni izobrazbi, kot po razumevanju naših trenutnih akcij, ki se morajo na delavskih univerzah spremeniti v določeni stopnji v sistematičen študij. Delavska univerza mora biti povezana s prakso, s konkretno potrebo državljanov tistega sloja, kateremu je določen tečaj potreben.

Nenehoma se bomo morali čutiti povezane s temi državljani: anketirati moramo njihovo življenje in uspešnost naših predavanj, to je, kaj so poslušalci uporabili in kaj niso. Slabost naših delavskih univerz ni bila v tem, da nismo imeli gorečih pristašev izobraževanja, ampak v tem, da smo dopuščali, da so dobra in manj dobra predavanja padala na zorano in nezorano tla in da te setve nismo pregledovali. Zdi se mi, da bo pri programih delavskih univerz zelo važno, da bomo dejansko prehajali k določenim ciklom. Glede na potrebe naših državljanov bi bilo zelo važno imeti daljše cikle državljanske vzgoje. Delavska vzgoja pri nas bi morala obsegati spoznavanje delavca z vsemi samoupravnimi organi in njihovim funkcionarjem ter njihovimi pravicami in dolžnostmi. Danes imamo neverjetno veliko število družbenih in samoupravnih organov, kjer se vrstijo dostikrat isti ljudje, ker nismo dovolj na široko izobrazili drugih državljanov. Taki organi so stanovanjske skupnosti, šolski sveti, poravnalni sveti, razne komisije itd. Pri izobraževanju članov samoupravljanja smo šele na začetku, saj izobražujemo večinoma že izvoljene člane. Mnenja sem, da bo treba napraviti korak naprej, da bomo vsakega državljana izobrazili kot potencialnega upravljalca. Zdi se mi zelo prav, da se to delo tesno poveže tudi s sistematično vzgojo vprav mladih državljanov.

Prav posebno se mi zdi pravilno, da se Svobode s tem nikakor ne odvezujejo nalog kulturnoprosvetnega dela in nadaljujejo borbo za ideološko in strokovno izobrazbo svojih članov. Konec koncev so Svobode prav tako instrument državljanov, ki najdejo v tej organizaciji mesto za svojo kulturno, prosvetno in strokovno udejstvovanje. Zato ustanavljanje delavske univerze dviga na višjo stopnjo naše družbene naloge, ne pa osiromašenje institucije. Nikakor ne smemo dovoliti, da bi Svobode in sindikati opustili tečaje in razprave, debatne večere in krožke o nekaterih vprašanih, češ da obstaja delavska univerza.

Brez materialne osnove ne moremo govoriti o uspešnem delu delavskih univerz. Zato sem mnenja, da bo ne samo naloga vas predstavnikov delavskih univerz, temveč tudi naloga vseh republiških organov, predvsem Socialistične zveze v republiki in v okrajih, da se izbojujejo prostori zanje. V občinske družbene plane je treba vnesti sredstva za dograditev družbenih prostorov, za učilnice in laboratorije, na drugi strani pa je treba finansirati kadre. Mislim, da imamo vse možnosti, da razvijemo zanimive in uspešne oblike ljudskih univerz in da vključimo v nje najmodernejša sredstva. Tako bo Zveza, ki se danes ustanavlja, prodrla do vsakega našega delavca, ki ima tako izredno važno vlogo v naši proizvodnji in našem upravljanju. Upam, da bo prihodnji občni zbor pokazal izredne uspehe delavskih univerz v Sloveniji.«

Po razpravi so bila soglasno sprejeta pravila Zveze in izvoljen je bil Svet Zveze 23 članov. V predsedstvo Zveze so bili izvoljeni Tilka Blaha, Dušan Bole, Metod Lampič, Janez Marinček, Jože Nedog, Ivo Vavčar in Marija Vilfan. Predsednik nove zveze je postal Ivo Tavčar. fn

KONFERENCA JAVNIH TOŽILCEV LR SLOVENIJE

Preventivna skrb in globlje analize

kaznivih dejanj bodo pripomogle tudi k njihovemu pojemanju

LJUBLJANA, 3. dec. Danes je bila na ljubljanskem sodišču konferenca javnih tožilcev LRS. Med gosti so bili na njej vrhovni javni tožilec FLRJ Brana Jevremović, predsednik Vrhovnega sodišča LRS Vladimir Krivic in predsednik notranjepolitičnega odbora Izvršnega sveta LRS Mitja Ribičič. Konferenco je začel republiški javni tožilec dr. Slavko Zore, potem pa je pomočnik javnega tožilca LRS Hubert Repovž poročal o delu javnega tožilstva na področju pregona kaznivih dejanj v letošnjem prvem polletju.

Referent je najprej omenil nekatere številke, ki kažejo na naraščanje kaznivih dejanj v prvi polovici 1959, potlej pa dejal, da je treba njih vzroke iskati največ v kulturni zanemarjenosti zlasti na podeželju, kjer ljudje še niso v zadostni meri vključeni v kulturno-prosvetno življenje. Posamezna tožilstva pogosto pripisujejo to naraščanje lanski dobri vinski letini, nasprotno pa je treba ugotoviti, da bogati vinski pridelek na primer na Primorskem ni vplival na povečanje kaznivih dejanj.

Med vzroke konstantnega naraščanja kaznivih dejanj zoper življenje in telo vse od leta 1954 dalje je vsekakor utemeljeno šteti tudi neustrezno kaznovalno politiko, ker bi te delikte lahko z ustreznejšo kazenskó represalijo uspešneje zatirali. Kazniva dejanja zoper narodno gospodarstvo v celoti ne kažajo bistvenih sprememb, le nedovoljena trgovina se je močno razmahnila. Ta naraša zlasti v obmejnih krajih, kjer prekupčujejo z avtomobili iz Italije in Avstrije, kar ima za posledico povečano nakupovanje tujih valut in utajevanje prometnega davka.

Najhuje pa se zdaj množijo kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja, kar gre izključno na račun prometnih nesreč na naših cestah. Probl. varnosti v cestnem prometu postaja resen družbeni problem, ki ga razen nekaterih družbenih organizacij še posebej obravnava državni sekretariat za notranje zadeve. Vse dosedanje analize so pokazale, da so vzroki naraščajočih nesreč na cestah pretežno subjektivne narave, da tičijo v premajhni disciplini voznikov in pešcev.

Družbene organizacije in organi za notranje zadeve si vztrajno prizadevajo, da bi izboljšali prometno disciplino z različnimi ukrepi, s katerimi seznanjajo vso našo javnost, vendar dosedanji uspehi še niso zadovoljivi. Tudi naša kazenska politika glede pregona kaznivih dejanj zoper varnost v cestnem prometu doslej ni bila uspešna.

V tem ko naraščajoče prometne nesreče javna tožilstva močno zaposlujejo, pa je nasprotno le bolj redko opaziti prijave obratnih nesreč, ki pa prav tako naraščajo. Izguba narodnega dohodka in efektivni stroški, ki so nastali zaradi poškodb pri delu, so dosegli predlanskim skoraj tri milijarde din. Prijave obratnih in podobnih nesreč se pogosto končujejo že z zavrnitvijo ali pa z ustavitvijo kazenskega postopka.

Tovariš Repovž se je potem dlje zadržal pri odkrivanju in kvaliteti prijavljanja kaznivih dejanj. Na tem področju se največ udejstvujejo organi za notranje zadeve, vtem ko je razne inšpekcije le malo čutiti, pa tudi od oškodovanih gospodarskih organizacij prihaja še zmerom zelo malo prijav.

V razpravi, ki je sledila poročilu, so govorili namestnik javnega tožilca LRS Tone Bizjak, okrožni javni tožilci Edo Grgič, Anton Skobir, Franc Bajec, Leon Perhavc, Srečko Skrt, Boris Kmet in dr. Vilko Beguš, tovariša Vladimir Krivic in Mitja Ribčič in drugi. Razen številk, ki so navajale naraščanje kaznivih dejanj v posameznih okrajih, so se nekateri govorniki dotaknili tudi vzrokov teh dejanj, ki so po navadi družbeni, saj zadevajo n. pr. na podeželju pospešeno preobrazbo vasi oziroma njene nasprotnike. Tu so še zunanjepolitični momenti, ki kažejo na pritisk na našo družbo. Skratka, dinamika družbenega življenja poraja tudi ekscese. Glede zaostritve kaznovalne politike so se diskutanti strinjali v tem, da bi bilo potrebno vse bolj preventivno delo, dobre analize kaznivih dejanj in še večja prizadevnost družbenih činiteljev.

-ar

Indijska kmetijska delegacija v Sloveniji

Ljubljana, 3. dec. (Tanjug). Člani kmetijske delegacije Indije, ki so prispeli sinoči na obisk v Slovenijo, so si danes ogledali kmetijsko posestvo Črnelo, farmi v Dolskem in Ihanu ter še nekaj kmetijskih objektov v okolici Ljubljane. V Glavni zadružni zvezi so se podrobneje seznanili z razvojem in uspehi zadružništva v Sloveniji. Člani kmetijske delegacije Indije, ki se bodo kot gostje Glavne zadružne zveze Jugoslavije pet tednov mudili v naši deželi in proučevali naše zadružništvo, odpotujejo jutri v Istro.

UREDITEV PROMETA Z ŽIVINO IN MESOM V GORIŠKEM OKRAJU

Nova Gorica, 3. dec. Tu je bila dopoldne konferenca tržnih in veterinarskih inšpektorjev, predstavnikov Zadružne zveze, gospodarskih poslovnih zvez, klavnic in mesarskih podjetij v okraju, na kateri so razpravljali o ureditvi prometa z živino in mesom. Načelnik gospodarskega sveta OLO dr. Rudi Rutar je poudaril, da je v zadnjem času večja ponudba klavne živine, kar naj bi omogočilo boljšo ureditev trga. Sklenili so, da bosta tržna in veterinarska inšpekcija strogo nadzirali promet z živino in mesom, kakor tudi predpisane cene mesa. Za ureditev trga z živino naj se dogonska mesta skrčijo in približajo velikim potrošnim središčem, odkup živine pa naj se strogo loči od prodaje. Klanje telet naj bi osredotočili v večjih klavnicah, v Ajdovščini, Idriji, Novi Gorici, Tolminu in Vipavi. V najkrajšem času bodo proučili vprašanje manjših zadružnih klavnic in mesnic. Te naj bi po možnosti že v pričetku prihodnjega leta prešle v sklop večjih mesarskih podjetij, ki naj bi oskrbovala z mesom tudi podeželje.

-jp

Poenostavljen postopek

za pridobitev nadomestila za višjo stanovanjsko najemnino

Beograd, 3. dec. (Tanjug) — Po uredbi ZIS o izplačevanju nadomestila za zvišano stanovanjsko najemnino bodo uživalci uveljavili svojo pravico tako, da bodo predložili pismeno izjavo organu ali osebi, ki jim izplačuje redne prejemke.

Vsi delavci, uslužbenci in drugi, ki imajo pravico do nadomestila, bodo navedli, da stanovanje, v katerem stanujejo, ni njihova lastnina niti lastnina članov njihove ožje družine ali da nihče od njih ni solastnik stanovanja. Razen tega je treba v izjavi povedati, v kakšni lastnosti se stanovanje uporablja: nosilec stanovanjske pravice, član gospodinjstva, podnajemnik. Uživalec nadomestila mora tudi navesti, ali je v sorodstvu z lastnikom ali solastnikom stanovanja, ali je bila sklenjena pogodba o uporabi stanovanja, v katerem stanuje, podatke o osebah, med katerimi je bila sklenjena ta pogodba in datum njene sklenitve.

Kdor stanuje v stanovanju kot njegov solastnik, bo imel pravico do neposrednega prejemanja nadomestila kakor drugi uživalci stanovanja, če predloži pogodbo, po kateri je za uporabo stanovanja letos v oktobru plačal ves znesek najemnine, določene po stanovanjski tarifi. Predložiti mora tudi pismeno izjavo o obsegu svojega solastniškega dela stanovanja.

Izjave, ki jih bodo predložili izplačevalcem rednih mesečnih prejemkov vsi, ki imajo pravico do nadomestila, se dajo na lastno odgovornost. Kdor izplačuje prejemke, lahko zahteva, če se mu zdi to potrebno, dokaze od uživalca nadomestila o dejstvih, navedenih v njegovi izjavi.

Izjave, na podlagi katerih bodo uveljavili uživalci pravico do nadomestila, je treba predložiti ob prvem izplačilu in sicer po stanju na dan izplačila. Tisti, ki prejemajo plače, pokojnine in druge prejemke prek banke oziroma pošte, jim bo neposredno izplačilo nadomestila ustavljeno, dokler ne predlože izjave. Uživalec nadomestila je dolžan prijaviti vsako spremembo, ki vpliva na izplačilo nadomestila in sicer najpozneje 15 dni od dneva spremembe.

Uredba določa tudi denarne kazni za tiste, ki v izjavi navedejo neresnične podatke o dejstvih, od katerih je odvisno neposredno izplačevanje nadomestila. Denarno bo kaznovan tudi kdor ne obvesti izplačevalca nadomestila o tem, da je postal lastnik ali solastnik stanovanja oziroma da so nastale okoliščine, spričo katerih ne more več neposredno prejemati nadomestila. Uredba je že začela veljati, uporabljal pa se bo s 1. januarjem.

Z uveljavljanjem uredbe o izplačevanju nadomestila za zvišanje najemnine je poenostavljen postopek v zvezi z dokazovanjem pravice do izplačevanja tega nadomestila. Namesto da bi predložili pogodbo o uporabi stanovanja, podnajemniško pogodbo in druga potrdila, ki bi jih potrdili hišni svet ali pristojni občinski organi, predlože delavci in uslužbenci, invalidi, upokojenci in državljani, ki so začasno zunaj delovnega razmerja, kratko malo izjavo na lastno odgovornost. Tako je odpadla pritegnitev administracije pristojnih organov ljudskega odbora in tudi hišnih svetov k temu delu. Razen tega je v vsakem delovnem kolektivu v večini primerov znano o vsakem zaposlenem, ali je lastnik, solastnik ali uporabnik stanovanja.

Z uveljavljanjem uredbe v začetku tega meseca je omogočeno, da vsi, ki imajo pravico do neposrednega izplačila nadomestila za zvišano najemnino, v decembru pripravijo in predlože izjavo tistemu, ki jim bo izplačal nadomestilo skupaj z rednimi prejemki za januar 1960.

Izpopolnjevanje kazenskega postopka

narekuje nadaljnje spremembe in dopolnitve zakona o kazenskem postopku

BEOGRAD, 3. dec. (Tanjug). Član ZIS in sekretar za pravosodne posle dr. Josip Hrnčević je danes na sestanku z novinarji pojasnil osnovne značilnosti sprememb in dopolnitev zakona o kazenskem postopku, ki ga bo v kratkem obravnavala Zvezna ljudska skupščina.

Glavne značilnosti sprememb so v razmejitvi pristojnosti med okrožnimi in okrajnimi sodišči, v obravnavanju mladoletnih storilcev kaznivih dejanj in v poenostavljenju postopka za kazniva dejanja po zasebni tožbi državljanov.

Vse spremembe in dopolnitve so izraz bolj sodobnih gledišč in potrebe naše kazenske politike. Uveljavili smo jih v duhu humanizacije in nadaljnjega izpopolnjevanja kazenskega prava. Kazenski postopek, pravzaprav kazensko proceduro, smo vskladili z nedavno uveljavljenimi spremembami kazenskega zakonika. Po spremembah kazenskega postopka so okrajna sodišča pristojna za vsa kazniva dejanja, za katera je predvidena denarna globa ali zaporna kazen. Okrožna sodišča pa so pristojna za tista dejanja, za katera je predvidena kazen strogega zapora.

Predložene spremembe predvidevajo malenkostne odklone od tega kriterija. Tako bodo na primer sodila kazniva dejanja tatvine v pristojnost okrajnih sodišč, nekatera dejanja, ki je zanje predvidena zaporna kazen, pa v pristojnost okrožnih sodišč.

Ukrepe s tega področja bo proučila posebna študijska skupina. Njena naloga bo predložiti ukrepe za nadaljnje poenostavljenje sedanje procedure in opozoriti na potrebo, da dobimo določene predpise s tega področja.

OBRAVNAVANJE MLADOLETNIH

Ko je govoril o položaju mladoletnih v kazenskem postopku, je dr. Hrnčević dejal, da je s temi spremembami procedura poenostavljena. Razen tega bodo sodišča bolj vsestransko proučevala osebnost mladoletnega storilca kaznivega dejanja ter razmere, v katerih živi in v katerih je storil kaznivo dejanje. Važno vlogo prisoja osnutek skrbniškim organom, katerih mnenja bodo med postopkom sodišča upoštevala.

Za tem je dr. Hrnčević navedel nekaj statističnih podatkov o kaznivih dejanjih mladoletnikov ter ocenil problem njihovih kaznivih dejanj.

Za mladoletnike sta predvideni dve vrsti prvostopnih sodišč: okrajna in okrožna. V senatih za mladoletnike pri teh sodiščih so po trije sodniki.

Nove določbe o postopku proti mladoletnikom pomenijo pomemben korak naprej v razvoju naše kazenske procedure, je poudaril dr. Hrnčević. Prepričan sem, da bodo ideje, na katerih sloni novi postopek proti mladoletnikom, pozneje prišle do izraza v postopku proti odraslim.

POENOSTAVLJEN POSTOPEK ZA DEJANJA PO ZASEBNI TOŽBI

Dr. Hrnčević je pojasnil določbe, ki se nanašajo na poenostavljanje postopka za kazniva dejanja po zasebni tožbi. Predvideno je namreč, da lahko sodnik, preden odredi glavni narok, pozove na predhodno zaslišanje zasebnega tožilca in obtoženca, da ugotovi, če niso morda podani razlogi za ustavitev postopka ali da omogoči strankama, da se poravnata. Tako bomo postopek v mnogih primerih pospešili in zaključili brez odvečnega zavlačevanja. Takšen ukrep je razumljiv, če pomislimo, da pride na žalitve in klevete 26%, na lahke telesne poškodbe pa 10 odstotkov kaznivih dejanj, kar so jih obravnavala sodišča lani.

SEJA UPRAVNEGA ODBORA OBRTNE ZBORNICE OLO LJUBLJANE

Več tehtnih analiz v občinah

LJUBLJANA, 3. decembra. Danes dopoldne je zasedal upravni odbor ljubljanske okrajne Obrtne zbornice, ki je razpravljal zlasti o družbenem planu obrti za leto 1960 ter o investicijah v obrt v prihodnjem letu.

Iz poročila predsednika Dobrovoljca in razprave, v katero so posegli člani zbornice in predstavniki OLO, je bilo videti, da številne občine tudi letos niso posvetile izdelavi družbenih planov za leto 1960 tiste pozornosti, kot bi bilo potrebno. Ponekod so enostavno sešteli podatke, ki so jih poslala obrtna podjetja, ne da bi se podrobno poglobili v problematiko obrti na področju svoje občine. Zato ni čudno, da je razlika med planom, ki ga je pripravil Okrajni zavod za planiranje, in plani, ki so jih poslale občine, skoraj za 9 odst. V razpravi so na današnji seji soglasno poudarili, da je plan, ki ga je pripravil okrajni zavod, povsem realen, ker upošteva veliko dinamiko napredka, ki je bil dosežen v zadnjih letih. Večina je bila celo mnenja, da bo moč plan za leto 1960 ne samo realizirati, marveč celo preseči. Letošnji plan bo presežen približno za 9%, plan za leto 1960 pa je za 15% višji od letošnjega. V večini občin pri izdelavi plana tudi niso upoštevali naraščanja produktivnosti in se sploh niso poglobili v probleme, kako razširiti obrtno dejavnost in kam investirati sredstva, da bo tudi obrt postala čimbolj donosna gospodarska dejavnost, ki bo obenem koristila potrošnikom. Zato bodo morale občine temeljito analizirati stanje in sestaviti jasne perspektivne plane. Pri tem bo treba čimbolje izkoristiti sedanje kapacitete, saj je moč tudi z majhnimi sredstvi doseči velike in hitre uspehe.

Razprava o investicijah v obrt v prihodnjem letu je pokazala precej podobnih problemov. Občine so pripravile zelo obširne investicijske programe (približno za dve milijardi), vendar je vprašanje, ali so ti programi povsem izvedljivi in realni. V mnogih občinah so pokazali »apetite« po okrajnih, republiških in celo po zveznih skladih, medtem ko v nekaterih občinah celo tistih investicijskih skladov, ki jih obrt ustvarja, niso namenili za razvoj obrti, marveč za druge dejavnosti. Marsikje so tudi prijavili velike zahteve, čeprav obrtna podjetja še nimajo niti osnovnih programov. Vsekakor bo treba investicijske programe sestaviti zelo trezno in posebno angažirati vsa sredstva, ki jih dajejo obrt in občinski skladi (okoli 1 milijardo), za okrajna in republiška sredstva pa naj bi se potegovala res prioritetna podjetja in pa tista, ki imajo vso dokumentacijo že pripravljeno.

Obrtna zbornica je nadalje razpravljala o delu dimnikarske sekcije, ki je obšla pristojne zbornične organe, postavila nove cenike in tako ustvarila precejšnjo zmedo na terenu. Na seji so bili mnenja, da je treba te stvari urediti tako, da bo socialistični obrti omogočen tudi v tej panogi popoln razvoj. Pri naslednji točki dnevnega reda so na seji odobrili ustanovitev biroja za napredek obrti, ki bo lahko kot zbornični organ precej pripomogel k nanadaljnjemu razmahu obrti, zlasti z ekonomskimi in tehničnimi elaborati. P.

Naši filmi na moskovskih platnih

Moskva, 3. dec. Včeraj in predvčerajšnjim se je pojavila na platnih moskovskih kinematografov sinhronizirana kopija jugoslov. filma »H-8«, danes pa ga že prikazujejo v devetnajstih moskovskih kinematografih. Zelo okusno izdelane lepake in reklame o tem filmu lahko vidi človek na vseh oglasnih prostorih. Tudi svetlobne reklame, radio in časniki pozivajo prebivalce, naj si ogledajo ta film.

Sodeč po prvih cenitvah je obisk kinematografov, v katerih prikazujejo »H-8«, več ko zadovoljiv. »Jugoslovanski film, ki je pri nas precej priljubljen, se je predstavil ob tej priložnosti z zanimivo temo, obdelano na klasičen filmski način« — takšne komentarje je slišati v Moskvi.

V ponedeljek prispe v Moskvo jugoslovanska filmska delegacija, ki se bo udeležila otvoritve jugoslov. filmskega tedna. Otvoritev bo v torek zvečer s premiero Bulajićevega filma »Vlak brez voznega reda«.

POSVETOVANJE FILOZOFOV

Zagreb, 3. dec. (Tanjug). V Zagrebu se je začelo posvetovanje filozofov Jugoslavije, na katerem bodo obravnavali nekatere pereče probleme marksistične filozofije in pouk filozofije na srednjih šolah.

Prvi del posvetovanja je bil posvečen 40-letnici KPJ in revolucionarni dejavnosti v naši deželi. Zvezni ljudski poslanec Maks Bače je govoril ob tej priložnosti o revolucionarnem boju komunistov na zagrebški univerzi pred vojno in o nekaterih nalogah marksistične filozofije zdaj. Po več referatih o problemih filozofske znanosti, ki so jih prebrali danes, bodo jugoslovanski filozofi jutri sodelovali v razpravi o temi »Mladi in stari Marx«.

Popravek

V včerajšnjem članku »Prihodnji teden pričetek ocenjevanja stanovanj v ljubljanskem okraju«, objavljenem na drugi strani, bi se moral prvi stavek zadnjega odstavka pravilno glasiti: Vzporedno z ocenjevanjem stanovanj bodo občinski ljudski odbori sprejeli predpise, s katerimi bodo določili vrednost točke, amortizacijsko stopnjo in po potrebi tudi cone . . ., ne pa cene, kot je bilo natisnjeno.

Kovinarji ČSR v Beogradu

BEOGRAD, 3. decembra (Tanjug). Sekretar Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Dušan Sekić je sprejel danes popoldne sindikalno delegacijo češkoslovaških kovinarjev, ki jo vodi podpredsednik Centralnega odbora tega češkoslovaškega sindikata Zdenek Jadrny.

DELO

IZHAJA VSAK DAN

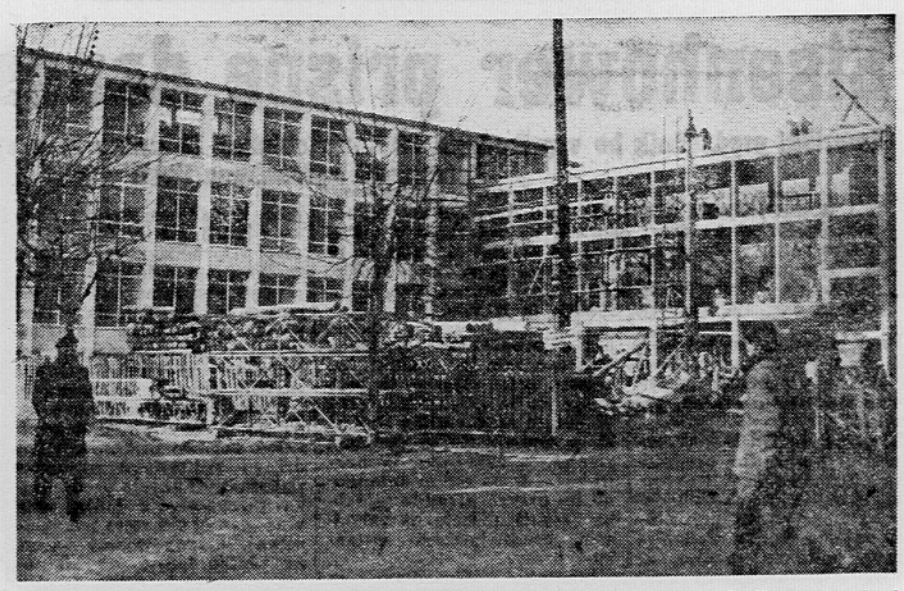
UREJUJE GA UREDNIŠKI ODBOR

Miran Zakrajšek, Aleksander Javornik Pavle Zrimšek, Rudi Vogrič (notranjepolitično in gospodarsko področje) — Milan Šega, Cene Kranjc (kultura, prosveta) — France Drenovec (zunanja politika) — Boštjan Zagar (dnevna redakcija) — Milan Starin (dopisništvo) — Bojan Ajdič (ljubljanska rubrika) — Dušan Kuret (telesna vzgoja) — Ivan Kranjc (zanimivosti) — Dušan Vrtovec (tehnični urednik)

PRED ZAČETKOM OBRATOVANJA TOVARNE VEZANIH PLOŠČ V STRAŽI

Pol leta pred rokom so zgradili tovarno

Jutri bo začela obratovati tovarna vezanih plošč in furnirja v Straži. Skoraj neverjetno se sliši, pa vendar je res, da je Dolenjska dobila to sodobno tovarno šest mesecev pred rokom, čeprav so graditelje ovirale številne težave. Le-te pa so se morale vedno umakniti nezadržni volji vseh, ki so kakorkoli sodelovali v tem velikem boju, da čimprej izročijo namenu tolikanj potreben obrat. Kogarkoli bi pri naštevanju zaslug izpustil, bi mu storil krivico. Našteti vse pa skorajda ni mogoče, ker so vsi od kolektiva »Novolesa« kot investitorja prek projektantov inž. Jelovca, Didka in Smrekarja ter številnih montažnih ekip do poslednjega delavca vseh šest mesecev živeli samo za obrat, ki je kot goba po dežju rasel izpod njihovih rok.

Prejšnjo soboto dopoldne so ob »Dnevu republike« v Mariboru slovesno odprli novo poslopje Tehniške srednje šole, v kateri se je začel pouk že letošnjo jesen z novim šolskim letom.

Začetek gradnje sega šest mesecev nazaj, na travnike, kjer še ni bilo sledu po današnji tovarni, iz katere se že vali dim. Čeprav so se leta 1957 odobrena investicijska sredstva zdela premajhna, rok pa prekratek, je investitor vseeno prihranil 70 milijonov din. To je zgleden primer, ki dokazuje, da se da z investicijami racionalno gospodariti, kadar ima investitor čut odgovornosti do skupnosti. Prihranek pa dobi še posebno vrednost, če vemo, da so od leta 1957 porasle cene gradbenega materiala skoro za četrtino in da je skupna investicijska vsota znašala komaj 470 milijonov dinarjev.

Marsikdo se čudi, kako je mogoče zgraditi tako velik objekt šest mesecev pred rokom, in to kljub dejstvu, da ves čas, zlasti pa zadnje štiri mesece, vreme ni bilo naklonjeno graditeljem. Odgovor skrivajo skromni konstruktorji, delavci in monterji, ki se ob takem vprašanju samo smehljajo, češ, storili smo samo svojo dolžnost.

Kaj vse ni bila njihova dolžnost? To, da so pripravili vse delo pred prihodom inozemskih mojstrov, ki so potem z njihovo pomočjo, včasih neprekinjeno podnevi in ponoči, opravili montažo strojev v rekordnem času. Za transportne naprave pri veliki luščilki bi morali plačati 40.000 mark in še čakati nanje, Marko Krštinc in Jože Martinčič s svojima skupinama pa sta jih izdelala kar doma v enem mesecu. Kopico drobnih delov, na katere bi bilo treba čakati iz tujine, so izdelali doma.

Tudi naše montažne skupine so se odrezale. Ekipa Elektrosignala je za stroje, ki so bili še na poti, delala provizorične priključke, da bi pozneje delo hitreje napredovalo. Predvideno je bilo, da bo do prihodnjega leta zgradila 250-kilovatno transformatorsko postajo, namesto nje pa je do 29. novembra zgradila 450-kilovatno. Montažna ekipa TPK Zagreb je montirala parni kotel, ki ga je kolektiv izdelal v rekordnem času 25 dni, v enem namesto v treh mesecih. Z nič manjšo požrtvovalnostjo so delale tudi montažne skupine Tovarne parnih kotlov Zagreb in podjetja Klima Celje. Zgraditev tovarne pa je pomembna delovna zmaga tudi za GSP »Pionir« kot izvajalca gradbenih del.

S prakse v tujini in doma se en mesec prej, kot je bilo predvideno, vračajo mladi ljudje, ki bodo že jutri postali vodje oddelkov in mojstri pri strojih. Zanje se bo začela velika preizkušnja, ki pa jo bodo s silo volje in privrženosti kolektivu gotovo uspešno prestali. Pri tem jim bodo za vzgled graditelji obrata, ki so v težkih pogojih, nemalokrat v dežju in blatu, zgradili in opremili najsodobnejši obrat vezanih plošč in furnirja ter ga izročili šest mesecev pred rokom socialistični skupnosti, da bo z njim novomeški okraj lahko še hitreje napredoval.

F. Šetinc

Po Jugoslaviji

»BELJE« JE IZVOZILO ZA 650.000 DOLARJEV MESNIH IZDELKOV

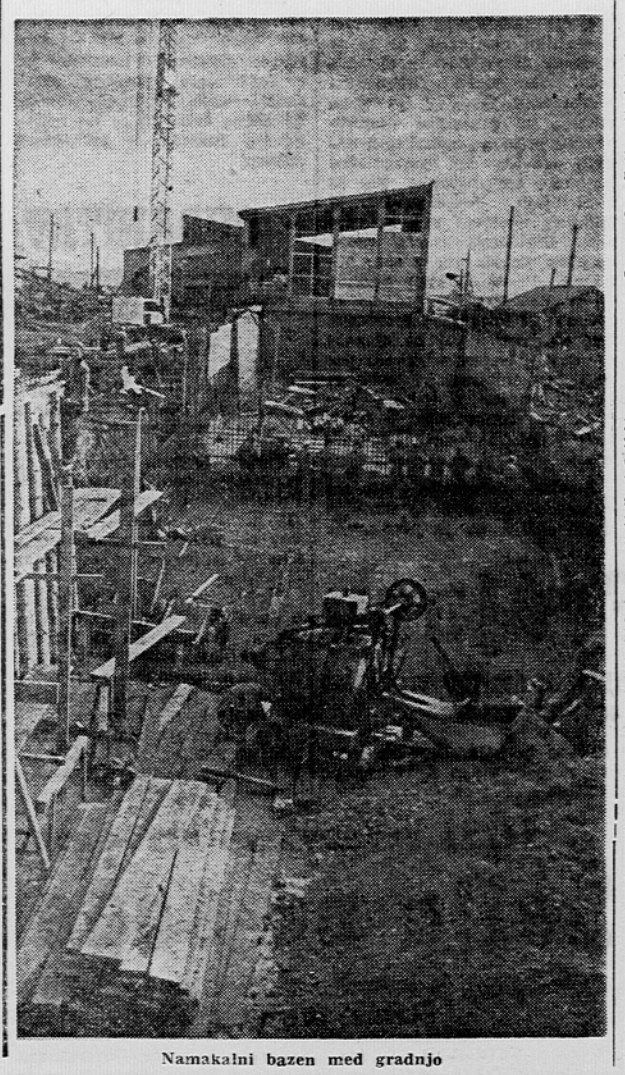
V Mecah, nedaleč od vasi Darde, so zgradili mesni kombinat »Belje« z najsodobnejšo klavnico in hladilnico. V kombinatu izdelujejo raznovrstne izdelke iz mesa in konzerve. Povprečno zakoljejo dnevno kakih 600 svinj, 100 govedi in 3000 piščancev. Delo je organizirano po tekočem traku. Proizvode tega kombinata pošiljajo na naša tržišča, precejšnje količine pa tudi izvažajo v Anglijo, Italijo, Češkoslovaško, Libanon, v Vzhodno in Zapadno Nemčijo, Egipt in drugam. Letos so v prvih 10 mesecih izvozili 412 vagonov mesnih izdelkov v vrednosti 650.000 dolarjev.

PRIPRAVE ZA IZGRADNJO MOSTU NA TISI

V Senti so to jesen začeli pripravljati vse potrebno za izgradnjo velikega cestnoželezniškega mostu čez Tiso, ki ga bodo zgradili do konca leta 1961. Za izgradnjo, to je za dela na progi od železniške postaje v Senti do mostu in na nasprotnem bregu sosednje banatske vasi Čoke in za zaščito bregov ter drugo bodo letos vložili okoli 45 milijonov. Strokovnjaki Generalne direkcije jugoslovanskih železnic pa že pripravljajo tudi projekte za spodnjo konstrukcijo tega mostu.

SKUPNOST ZA ELEKTRONIKO

V Zagrebu so te dni ustanovili skupnost za elektroniko, v katero so stopila tri najbolj znana podjetja elektrotehnike v Jugoslaviji »Radioindustrija« Zagreb, »Nikola Tesla« in TEŽ (Tovarna električnih žarnic). To je prva skupnost te vrste v zagrebškem industrijskem področju, kakor tudi v naši državi, kar pa je samo znak, kako je potrebno, da se združijo podobna podjetja ne samo iz posameznih področij, temveč iz vse države. Omenjena tri podjetja bodo z združenimi močmi ob podpori znanstvenih ustanov, fakultet, inštitutov in laboratorijev prispevala k nadaljnjemu razvoju naše elektrotehnične industrije, zlasti k razvoju naše elektronike.

Namakalni bazen med gradnjo

REPORTERJEV OBISK V TRBOVLJAH

Nagrajevanje po učinku krepi tudi socialistične odnose

»Še pred letom,« je pravil tovariš Tone Kukavica ob mojem zadnjem obisku na občinskem sindikalnem svetu v Trbovljah, »so se nekatera podjetja izgovarjala, da pri njih še ni pogojev za nagrajevanje po učinku. Danes pa ne samo, da je večina delovnih kolektivov sprejela socialistična načela nagrajevanja, temveč si hkrati tudi prizadeva, poiskati nova, objektivnejša merila, ki bi omogočila, da bi delavci lahko več naredili pa tudi več zaslužili.«

Po besedah tajnika občinskega sindikalnega sveta v večini trboveljskih podjetij potemtakem ni več dvomov v sistem nagrajevanja po učinku, temveč si nasprotno prizadevajo, da bi ga še naprej izpopolnjevali. V tem pogledu so šli najdlje v »Mehaniki«, kjer so že v začetku leta uvedli nagrajevanje po enoti proizvoda. Čeravno so zahvaljujoč temu dosegli znižanje lastne cene že za 12%, še niso zadovoljni, ker si od nadaljnjega izpopolnjevanega nagrajevanja po enoti proizvoda obetajo še več. Do leta 1961 bodo pripravili vse potrebno, da bodo lahko ugotavljali zniževanje materialnih, režijskih in ostalih stroškov za vsako ekonomsko enoto posebej in ne več za vse podjetje skupaj, kakor to delajo sedaj. To bo prispevalo, da bodo delavci neposredneje zainteresirani in stimulirani za zniževanje lastne cene.

»Rudnik Trbovlje - Hrastnik,« je nadaljeval Tone Kukavica, »se pripravlja na ustanovitev treh ekonomskih enot — separacija, jamski obrati in stranski obrati — za katere bodo ločeno ugotavljali dohodek. Pri delavskem svetu je posebna komisija, ki bo podrobno proučila to vprašanje. — Tudi v strojni tovarni razmišljajo o nadaljnjem izpopolnjevanju sedanjega načina nagrajevanja po normi oziroma akordu. Šli bodo — seve postopoma — na ekonomske enote, ki jih bo leta 1961 že približno dvanajst. Podobno kot v omenjenih podjetjih pa tudi drugod niso zadovoljni s sedanjim načinom nagrajevanja in razmišljajo o njegovem nadaljnjem izpopolnjevanju.«

Izjema je trboveljska elektrarna, kjer še prevladuje zastareli, mezdni način nagrajevanja po času. Izgovarjanje na nekatere specifičnosti, ki nedvomno obstajajo, se bo prej ko slej moralo umakniti spoznanju, da je tudi v elektrarni na tak ali drugačen način mogoče nagrajevati po prizadevnosti.

»Ali so se že pokazali rezultati nagrajevanja po učinku?« je tovariš tajnik ponovil moje vprašanje. »Letošnji plan bo presežen predvidoma za 5%. To je lep uspeh, če vzamemo, da so letni proizvodni načrti podjetij zelo napeti, mnogo višji kot lanski. V pripravljalnem postopku za izdelavo tarifnih pravilnikov so namreč nekatera podjtja pravočasno odkrila vzročno zvezo med plani in tarifnimi postavkami, pa so se v večini primerov brez oklevanja odločila za rebalanse, se pravi za povečanje svojih načrtov.«

Socialistična načela nagrajevanja in načela kolektivnega upravljanja imajo mnogo skupnega. Drug drugemu so pogoj, drug od drugega so odvisni. To je potrdil tudi tovariš Kukovica, ko je med drugim dejal:

»Nagrajevanje po učinku je vplivalo tudi na večjo demokratičnost znotraj podjetij. Za delavca danes ni dovolj, da je samo delaven na delovnem mestu, temveč mora biti tudi življenjsko zainteresiran, da dobro dela tudi obrat oziroma podjetje kot celota. V »Mehaniki« so delavci zahtevali, da so za neko delovno skupino, ki je slabo delala, uvedli poseben obračun. V cementarni se člani delovnega kolektiva čedalje bolj zanimajo za vse, kar pozitivno ali negativno vpliva na vrednost točke (po analitični oceni delovnih mest), ki se je povzpela od 48 din v prvem tromesečju na 75 din novembra. Na rudniku so imeli doslej samo dva obratna delavska sveta — na obratih Trbovlje in Hrastnik — sedaj pa so se že prepričali, da jih je potrebno ustanoviti tudi na drugih obratih. Pri tem pa je treba poudariti, da sindikalne podružnice v nekaterih podjetjih capljajo za razpoloženjem delavstva in često sploh niso kos, da bi znale izkoristiti pripravljenost delavcev za prizadevnejšo družbeno aktivnost.« —nc

Nove možnosti za proizvodnjo perila v tovarni TOPER

Delavski sveti v naših podjetjih sedaj še dokaj nadrobno razpravljajo o proizvodnih načrtih za prihodnje leto. Prav tako o tem, kaj vse bo treba storiti za povečanje proizvodnje, za boljši izbor, kako izboljšati kakovost in podobno.

Pred dnevi smo se o teh vprašanjih pogovarjali v celjski tovarni perila TOPER. Ta se je zadnje čase močno specializirala v proizvodnjo moških srajc, ki predstavljajo štiri petine letnega prometa. Ostalo petino tvorijo pletenine in prešite odeje. Za razvoj TOPER je specifično, da se je podjetje razvijalo ob razmeroma skromnih pogojih, brez občutnejših investicijskih vlaganj. Kljub temu pa so tu zadnjih pet let povečali obseg proizvodnje kar za polovico. V glavnem obratu je nekoč delalo 60 ljudi, a danes dela v istih prostorih 300 ljudi (v dveh izmenah).

Šele letos so dani pogoji za prvi del rekonstrukcije. Ker predstavljajo zastareli stroji močno oviro, se je kolektiv odločil kupiti z lastnimi sredstvi 90 novih strojev. Ti bodo stekli v proizvodnem procesu v začetku prihodnjega leta. Modernizacija pretežnega dela strojnega parka bo nedvomno prispevala svoje k povečanju proizvodnje, ker bo mogoče predelati več kot 2 milijona kvadratnih metrov blaga, torej za 400 tisoč kvadratnih metrov več kot letos. Dnevno izdelajo v TOPRU 3 tisoč moških srajc, pozneje pa se bo proizvodnja povečala na 4.500 srajc.

Na drugi del rekonstrukcije računajo prihodnje leto. Predvidena je razširitev proizvodnega obrata za srajce in prešite odeje. V ta namen bo podjetje najelo kratkoročni kredit iz lokalnih virov in sicer 108 milijonov dinarjev za gradbena dela za novi obrat ter približno 35 milijonov dinarjev za nakup strojne opreme. Do konca 1960. leta naj bi bilo vse dokončano, tako da bi v letu 1961 uvedli v celoti sodoben proces proizvodnje moških srajc in prešitih odej. Tedaj bo podjetje predelalo skoraj enkrat več tkanin — 3 milijone kvadratnih metrov, medtem ko se bo struktura še močneje menjala v prid izdelkov iz boljših tkanin.

Vzporedno s takim razvojem v tovarni TOPER so tod uvideli še nujnost za sistematično izobraževanje delovne sile. Tu imajo tudi glede delovne sile svojstvene probleme. Od več kot 500 zaposlenih žena in deklet, jih vsako leto odpade določeno število. Na njihova mesta je treba novih moči, vendar jih sedaj spričo večjih potreb ne morejo iskati iz vrst poklicnih šivilj. Teh ni dovolj, niti niso za tekoč trak potrebne univerzalne šivilje. Čez leto, dve, bodo v TOPRU potrebovali precej več novih moči. Te pa nameravajo izučiti v lastnem trenažnem oddelku, v pogojih, ki bodo močno podobni proizvodnim. S takim izobraževanjem pričnejo že v prvi polovici prihodnjega leta in sicer po posebnih učnih programih pač čim bolj ustrezno proizvodnim potrebam.

V TOPRU smo naleteli še na zanimiv sklep delavskega sveta, ki ureja delovni čas v novem letu. Tedaj bodo v tej tovarni perila uvedli 8.45-urni delavnik. Vsaka druga sobota bo prosta, da bodo zaposlene delavke lahko opravile tiste posle, ki jih sicer opravljajo v nedeljo, na dan počitka. Novi delovni čas uvajajo na željo celotnega kolektiva. F. K.

Kako živi zaposlena Jugoslovanka

Po desetmesečnem delu je Zvezni zavod za statistiko te dni objavil podatke »ankete o zaposlenih ženskah«, ki jo je izvedel lanskega decembra v sodelovanju z republiškimi statističnimi zavodi. Pobudo za to anketo sta dali Zveza sindikatov Jugoslavije in Zveza ženskih društev, osvetlila pa naj bi položaj zaposlenih žensk v podjetjih in ustanovah družbenega sektorja.

V naši državi imamo 626.000 zaposlenih žensk in je zato seveda ta anketa velikega pomena za vse tiste činitelje, ki se kakor koli ukvarjajo s položajem zaposlenih žensk. Anketo so izvedli po sistemu vzorca; v 62 mestih in industrijskih središčih je bilo anketiranih nekaj manj kot 27.500 zaposlenih žensk — delavk in uslužbenk. V Sloveniji so anketirali 5047 zaposlenih žensk, in to v Celju, Gorici, na Jesenicah, v Kopru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, M. Soboti, Novem mestu, Ptuju, Tržiču in Velenju. Anketa je odgovorila na številna vprašanja s področja delovnih in osebnih značilnosti zaposlenih žensk, delovnih izostankov, družine in gospodinjstva, vzgoje otrok, stanovanjskih pogojev delitve dela v gospodinjstvih, družbeno-politične dejavnosti žensk, njihovega počitka in kulturnega življenja ter zabave. Vseh podatkov je skupno okoli 100.000 — kar vsekakor govori o temeljitosti, s katero so to anketo izvedli.

ŠOLSKA IZOBRAZBA, KVALIFIKACIJE, PLAČE

Šolska izobrazba, s katero Jugoslovanke stopajo v delovni odnos, ni zadovoljiva. Med anketiranimi ženami jih je bilo 8,3% brez osnovne šole oziroma z nedokončano osnovno šolo, samo osnovno šolo pa jih je imelo 34%. Srednjo šolo je končalo samo 5%, srednjo strokovno šolo pa 10,9% anketiranih žena. Odstotek zaposlenih žena s fakultetno izobrazbo je bil seveda najmanjši — 3,2%.

Delovna mesta zaposlenih žensk so seveda v skladu s takšno šolsko izobrazbo. Pri delavkah jih je največ na delovnih mestih, za katere so se priučile (36,2%), potem na nekvalificiranih delovnih mestih (33,4%), na kvalificiranih 29,5%, na visokokvalificiranih pa samo 0,9%. Pri uslužbenkah je to razmerje boljše saj zavzema delovna mesta, za katera se zahteva visoka izobrazba, 7,6% anketiranih žena, mesta z višjo izborazbo 4,9%, mesta s srednjo izobrazbo 54,2% anketiranih žena itd. Pri tem naj še omenimo, da pavzema precejšnje število žena (tako delavk kakor tudi uslužbenk) višja delovna mesta, kot pa ustrezajo njihovi izobrazbi; v ostalem pa to velja tudi za moške.

Jugoslovanke se zaposlujejo zelo mlade; od vseh anketiranih žena se je skoro 60% prvič zaposlilo še pred 19. letom starosti. Uslužbenke se večinoma zaposlijo po 20. letu, delavke pa mnogo prej — 12,5% že pred 16. letom. To vpliva seveda tudi na njihove kvalifikacije pri vstopu v službo. Skoro štiri petine uslužbenk že imajo potrebne kvalifikacije, ko vstopijo prvič v službo, pri delavkah pa ima potrebne kvalifikacije pri vstopu v službo samo 15,8%. Zato se morajo delavke večinoma kvalificirati šele po vstopu v službo. Od vseh zaposlenih delavk, ki jih je obsegla anketa, se je po vstopu v službo kvalificiralo 40,1% — od tega velika večina (28,5%) po 1952. letu. To priča, da pomeni novi sistem nagrajevanja veliko spodbudo za pridobivanje kvalifikacij.

Plače največjega števila anketiranih delavk (skoro 70%) so znašale od 8 do 12 tisoč dinarjev. Poudariti pa moramo, da so bile to samo plače po tarifnih postavkah, brez premij, dobička itd. Pri uslužbenkah so bile povprečne plače seveda večje, saj je imelo 56,4% anketiranih uslužbenk plače od 12 do 20 tisoč dinarjev.

Glede delovnih izostankov je anketa pokazala, da so neopravičene trditve, da zaposlene ženske mnogo izostajajo zaradi porodniških dopustov in bolezni otrok. Izmed vseh delovnih izostankov zaposlenih žena pride namreč na porodniške dopuste in izostanke zaradi bolezni otrok komaj okoli šestine izostankov, druge izostanke pa povzročajo razne bolezni zaposlenih žena, poškodbe na delu itd.

ŽENE RES PODPIRAJO TRI OGLE V HIŠI

Večina nad polovico anketiranih zaposlenih žena je bilo starih manj ko trideset let. Skoro polovico vseh anketiranih žena je bilo omoženih; neomoženih je bilo le 35,7%, druge pa so bile vdove oziroma ločenke. Delavke so večidel poročene z delavci ali pa obrtniki, uslužbenke z uslužbenci itd.

Največ poročenih zaposlenih žena (okoli polovico) ima enega otroka, dva otroka pa je imelo 31% zaposlenih poročenih žena. V večini gospodinjstev zaposlenih poročenih žena delata po dve osebi (50,5%), le ena oseba pa v 27,2% gospodinjstev. Obenem pa je anketa pokazala, da je precejšnje število (9,8%) anketiranih žena (neomoženih) vzdrževalo po enega ali pa več otrok oz. drugih svojcev. Razumljivo je, da položaj teh zaposlenih žena ni zaviden — in da bi morala prav njim naša skupnost predvsem pomagati na razne načine.

Ogromna večina vseh anketiranih žena (99,1% delavk in le malo manj uslužbenk) ima le po enega otroka, in to večinoma (v več ko 40% primerov) od sedmega do štirinajstega leta starosti, druge pa večinoma od enega do treh let oz. od treh do 7 let starosti. Skrb za otroka je v največ primerih prepuščena materam.

Zaposlene žene morajo opraviti razen dela v tovarni ali pa v ustanovi še mnogo drugega dela. Ko so odgovarjale na vprašanje, kdo skrbi za otroke, so navedle, kdo jih vodi v šolo, kdo jim pomaga pri učenju, kdo odhaja na roditeljske sestanke, kdo jim svetuje, kakšne filme naj si ogledajo itd. Iz teh odgovorov je razvidno, da ima to skrb popolnoma na svojih plečih 43,5% delavk in 36,3% uslužbenk. Odstotek mož, ki so si naprtili ta opravila izključno na svoja ramena, je mnogo manjši — v delavskih družinah 6,1%, v družinah uslužbencev pa 5,1%. V drugih primerih skrbita za otroke mož in žena ali pa svojci, ki živijo z njima v skupnem gospodinjstvu.

Zelo malo (samo 12,5%) žena vodi otroke v otroške ustanove, preden odidejo na delo. Vzroka za to ne gre iskati v morebitnem premajhnem zaupanju v te ustanove, temveč predvsem v tem, da imamo teh ustanov premalo — in da so njihove usluge neredko predrage za zaposlene žene matere.

Kaka polovica zaposlenih žena kuha zase in za svoje družine. Več kot polovica žena samostojno odloča (oz. bolje rečeno skrbi) za pravilno razdelitev družinskih »proračunskih« sredstev, medtem ko je mož, ki samostojno odločajo o tem, le 4%. V drugih primerih odločata o tem žena in mož skupno ali pa žena s pomočjo koga drugega izmed članov skupnega gospodinjstva. Za nakup živil tudi večinoma skrbijo žene, prav tako tudi celo za prinašanje drv — da ne omenjamo pospravljanja stanovanja, likanja, šivanja itd. Ker imajo toliko dela, je razumljivo, da uporabi skoraj tretjina zaposlenih žena tudi svoje proste dneve za delo v gospodinjstvu.

Elektrifikacija gospodinjstev zaposlenih žena sicer napreduje, vendar je šele v povoju. To pove podatek, da je sicer 87% anketiranih žena imelo vsaj eno električno napravo v gospodinjstvu (kuhalnik, likalnik, elek. lonec, elek. štedilnik) itd., da pa so sicer električni aparati, ki res pomenijo pomoč gospodinjam, še zelo redki. Tako je na pr. imelo hladilnik le 0,7% anketiranih žena, sesalnik za prah 2,3%, elek. peči pa 8,9%. Naj temu dodamo še to, da je izrabljalo usluge raznih servisov iz raznih vzrokov le 3,5% anketiranih zaposlenih žena. Vse to vsekakor zgovorno priča o tem, koliko si bo naša skupnost še morala prizadevati, da bi izboljšala položaj zaposlenih žena.

Kljub temu, da so zares prezaposlene, pa zaposlene Jugoslovanke še vedno najdejo čas za delo v raznih družbenih in političnih organizacijah. Samo 2,9% anketiranih žena ni bilo članic nobene izmed teh organizacij, večina izmed njih pa je bila član vsaj dveh družbeno-političnih organizacij. To vsekakor priča o njihovi pripravljenosti, da sodelujejo v družbeno-političnem življenju naše skupnosti. Prav to — razen ostalih vzrokov — zahteva, da zaposlene žene kar najbolj osvobodimo nepotrebnih domačih opravil — z boljšo organizacijo družbene prehrane, s povečanjem števila otroških ustanov, s povečanjem števila raznih servisov itd. S tem jim bomo olajšali položaj, obenem pa jim bomo omogočili, da bodo prišle do prave besede v našem družbenem in političnem življenju.

Milan Pogačnik

Eisenhower prispe danes v Rim

Ameriški predsednik bo v prihodnjih 19 dneh obiskal 11 držav in prepotoval 36.000 km — Komentarji britanskega tiska

WASHINGTON, 3. dec. (Reuter). Ameriški predsednik Eisenhower se bo drevi odpravil na potovanje v misiji dobre volje, v okviru katerega bo obiskal 11 dežel. V 19 dneh bo prepotoval 36.000 km. Najprej bo potoval v Italijo, potem pa v Turčijo, Pakistan, Afganistan, Indijo, Iran, Grčijo, Tunizijo, Francijo, Španijo in Maroko.

Pred odhodom bo predsednik ZDA v kratkem govoru po radiu spregovoril ameriškemu ljudstvu o svojem potovanju.

Današnji britanski tisk pozdravlja potovanje predsednika Eisenhowerja v 11 evropskih, azijskih in afriških dežel. »Times« izraža prepričanje, da ima Velika Britanija zdrave politične razloge, da pozdravi to turnejo in izrazi upanje, da bo uspešna. »Njegova misija pojasnjevanja in proučevanja bo lahko koristna zahodni politiki kot celoti«, piše »Times« in poudarja, da bo »predsednik ZDA po svojih razgovorih z ljudmi, ki zavzemajo toliko različnih gledišč, z zavezniki in nevtralci — če ga vse to dejansko ne bo preveč utrudilo — lahko razširil obzorja na zahodnem predsedniškem sestanku«.

Liberalni »Guardian« in konservativni »Daily Telegraph« pripisujeta posebni pomen Eisenhowerjevemu obisku v Indiji. »Daily Telegraph« piše: »Do nedavnega je Delhi in Washington ločeval globok prepad nerazumevanja in sumničenja.« List trdi, da je moč obisk predsednika Eisenhowerja v Indiji pozdraviti kot bodrilno znamenje novega razvoja odnosov na svetu.

»Manchester Guardian« piše, da so v nevtralnih deželah »ZDA pogosto prikazovali kot državo militaristov in imperialistov«. »Turneja predsednika Eisenhowerja lahko zato vsaj razprši nekatera teh sumničenj. Eisenhowerjev sklep, da obišče Indijo, se zdi posebno moder — sklep, da obišče Španijo, pa posebno ponesrečen.«

»Guardian« ugotavlja, da indijski ministrski predsednik Nehru in predsednik Eisenhower »trdno verujeta v demokracijo in v mednarodno pravico«, potem pa nadaljuje:

»Toda ali lahko kaj takega rečemo tudi, kar zadeva generala Franca? Njegova zahteva, da mora tudi on biti na seznamu obiskov, je povsem nevzdržna. Težko, da je Franco zaveznik, na katerega bi bil predsednik ZDA lahko ponosen. Mar ne bi bilo bolj razumno, imeti ga za izvor sramote za ameriško diplomacijo?

Glede na to, da je Franco vendarle zaveznik, je Amerika dolžna podpirati njegov režim z vojaško in gospodarsko pomočjo. Čemu pa bi šli še dalje?

Konec koncev je najboljša možnost za miroljuben napredek v Španiji — morda edina možnost — ta, da se dežela na miren način zneb Franca. Obisk predsednika Eisenhowerja bo nujno otežkočil to možnost,« pravi »Guardian« na koncu.

Novi predpisi za tujce v Indiji

NEW DELHI, 3. decembra — (Reuter). Indijski ministrski predsednik Nehru je danes na sestanku z novinarji izjavil, da bodo morali vsi tujci, razen tistih iz dežel Britanske skupnosti, v roku mesec dni zahtevati dovoljenja za bivanje v Indiji.

Ta sklep se nanaša predvsem na 19.000 Kitajcev, nastanjenih v Kalkuti.

Pred letom 1943 so lahko tujci živeli v Indiji, ne da bi se jim bilo treba prijaviti ali prositi za dovoljenje za bivanje in delo v deželi.

V sredo je v Beograd prispela delegacija Združenja etiopskih rodoljubov, ki jo je na letališču v Zemunu sprejel generalni sekretar ZBJ Velimir Stojnić. — Na sliki: Sprejem v Zemunu.

Razgovori o Keniji v Londonu

LONDON, 3. decembra (Tanjug). Prihodnji mesec se bodo v Londonu razgovarjali o Keniji in o njeni prihodnosti. Kakor poudarjajo, bodo prej ukinili izjemno stanje, ki so ga v tej britanski koloniji uvedli pred sedmimi leti, ko je prišlo do upora pripadnikov gibanja Mau-Mau. Sklep o ukinitvi izjemnega stanja so sprejeli prejšnji mesec.

Eden izmed voditeljev gibanja za neodvisnost Kenije Tom Mboja se je sinoči sestal z britanskim ministrom za kolonije Ianom MacLeodom. V Londonu sodijo, da je Mboja na razgovorih z britanskim ministrom ponovil zahtevo gibanja za neodvisnost, da je treba vsem prebivalcem Kenije ne glede na nacionalno in rasno pripadnost priznati pravico glasovanja in da mora Kenija že prihodnje leto, po splošnih volitvah, dobiti odgovorno in izvoljeno vlado, ki jo bo vodil Afričan kot predstavnik večine prebivalstva.

Prihodnji teden naj bi minister MacLeod odpotoval v Kenijo, da bi se osebno seznanil s položajem v tej britanski koloniji.

Konferenca v Ženevi

Ženeva, 3. dec. (AFP). V Ženevi je bila danes 142. seja konference, na kateri razpravljajo o opustitvi atomskih poskusov. Seji je predsedoval vodja sovjetske delegacije Semjon Carapkin.

Več sestankov na vrhu?

V Londonu menijo, da bo Zahod predlagal vrsto konferenc na najvišji ravni — »Novoje Vremja« o konferenci z Zahodom

NEW YORK, 3. dec. (Reuter). Kakor piše današnji »New York Times«, so britanski predstavniki prepričani, da bo na sestanku predsednikov vlad zahodnih dežel v Parizu 19. decembra doseženo soglasje o vrsti konferenc med Vzhodom in Zahodom, ki naj bi jih sklicevali »na najvišji ravni«.

Dopisnik »New York Timesa« iz Londona opozarja, da britanski državniki upajo, da se bodo predsednik Eisenhower, general de Gaulle, kancler Adenauer in ministrski predsednik Macmillan v Parizu sporazumeli o tem, da je treba odpraviti medsebojne razlike med zahodnimi deželami, tako da bi se lahko čimprej začela konstruktivna pogajanja z Rusi. Britanci so prepričani, da bi že na prvi konferenci med Vzhodom in Zahodom lahko prišli vsaj do ene rešitve, morebiti berlinskega problema. Prav zato so prepričani, da bi morala biti vrsta takšnih sestankov »na najvišjih ravnih«, tako da bi se nadaljeval proces popuščanja napetosti.

Londonski dopisnik tudi poudarja, da se britanski državniki spričo ravnanja in ukrepanja predsednika ZDA nagibajo k mnenju, da zavzemajo ZDA enako gledišče kot Velika Britanija.

»New York Times« objavlja tudi dopis svojega dopisnika iz Bonna, ki ugotavlja, da so »zahodni diplomatski opazovalci v Bonnu prišli do zaključka, da je bonnska vlada zelo skeptična glede možnosti, da bi na sestankih med Vzhodom in Zahodom dosegli kaj več od običajne izmenjave mnenj«.

Sovjetski časopis »Novoje Vremja« piše v današnjem uvodniku, da je konferenca »na najvišji ravni« nujno potrebna, ker lahko zapletena mednarodna vprašanja rešujejo samo vodilni državniki.

Časopis komentira pisanje raznih zahodnih listov o možnosti, da bi bila predsedniška konferenca odložena, in pravi, da je bil namen takšnega pisanja proučiti javno mnenje in ugotoviti, ali so morda dozoreli pogoji za javno nastopanje proti sestanku »na najvišji ravni«. List piše, da je treba nasprotnike takšnega sestanka iskati na Zahodu, kjer so vplivne sile, ki nastopajo proti mednarodnemu sporazumevanju.

Pariški tisk o Adenauerjevem obisku

PARIZ, 3. decembra (Reuter). Pariški tisk piše v komentarjih o dvodnevnem uradnem obisku zahodnonemškega kanclerja Adenauerja v Parizu in njegovih razgovorih s predsednikom de Gaullom, da so kljub sporazumu o poglavitnih političnih vprašanjih še vedno nasprotja med obema deželama.

Neodvisni list »Combat« opozarja na različna gledišča o vzhodni meji Nemčije, kaže pa, da tudi o atlantskih vprašanjih niso dosegli popolnega soglasja.

DELO ODBOROV GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Tri stališča o Alžiriji

Med razpravo o Alžiriji v političnem odboru so se izoblikovale tri težnje glede obravnavanja alžirskega problema

NEW YORK, 3. dec. (Tanjug). V političnem odboru generalne skupščine OZN se danes nadaljuje razprava o alžirskem vprašanju. Včeraj so se v odboru izoblikovale tri pobude v obravnavanju tega važnega mednarodnega vprašanja. Kakor so predvidevali na podlagi gledišč, izraženih v splošni razpravi, so zahodne dežele na dva načina zagovarjale interese Francije, ki že četrtič zaporedoma bojkotira debato o Alžiriji.

Najprej so predstavniki Velike Britanije, Avstrije, Španije in Belgije zagovarjali tezo, naj bi se debata končala brez vsakega formalnega priporočila, kar so obrazložili s tem, da politični odbor ne bi smel storiti ničesar, kar bi lahko zavleklo ali otežkočilo ureditev alžirskega vprašanja, ker zdaj kaže, da bo moč doseči sporazum o Alžiriji.

Ameriški delegat pa je poudaril, da mora biti značaj razprave spravljiv, ter je izrazil upanje, da bodo težnje alžirskega naroda uresničene po mirni poti. Zahteval je, da politični odbor ne sprejme »nepravične resolucije«, ki bi lahko »ogrozila« ureditev alžirskega problema. S tem je dal povod za domnevo, da bi ameriška delegacija lahko pripravila nov osnutek resolucije, ki bi ustrezal koristim Francije.

Tretja pobuda je vsebovana v osnutku resolucije, ki jo je v imenu 21 azijskih in afriških dežel obrazložil libanonski predstavnik. Osnutek resolucije zahteva od generalne skupščine, naj pripozna alžirskemu narodu pravico do samoodločbe in izrazi zaskrbljenost, ker se nadaljujejo sovražnosti, ki ogrožajo svetovni mir in varnost. Resolucija izraža zadovoljstvo, da sta obe v spor zapleteni strani sprejeli pravico do samoodločbe kot podlago za rešitev alžirskega problema. Svetuje jima, naj se začneta pogajati o nujno potrebnih pogojih za čimprejšnje uveljavljenje pravice alžirskega naroda do samoodločbe, vštevši tudi pogoje za opustitev sovražnosti.

Številne delegacije, posebno delegacije azijskih in afriških dežel sodijo, da je predlagana resolucija zelo zmerna in da se omejuje samo na začetna pogajanja med Francijo in alžirskimi predstavniki, s tem pa je tudi sprejemljiva za vse delegacije, ki res želijo, da bi bil spor čimprej rešen.

Toda izid debate, s tem pa tudi usoda predlagane resolucije, bo odvisen od stališča številnih delegacij manjših in srednjih dežel, posebno latinskoameriških. Njihovo stališče bo znano šele, ko se bo nadaljevala razprava v političnem odboru.

Kasem prišel iz bolnišnice

Bagdad, 3. dec. (Tanjug). — Iraški ministrski predsednik Kasem, na katerega so 7. oktobra napravili atentat, je danes odšel iz bagdadske bolnišnice As Salam, kjer je prebil 56 dni. Pred odhodom iz bolnišnice je Kasem v razgovoru z domačimi in tujimi novinarji potrdil, da bo od 6. januarja dalje v Iraku dovoljeno delo političnih strank. Dejal je, da bo Irak poravnaval svoje spore z drugimi deželami po miroljubni poti.

General Kasem je največ govoril o podrobnostih štiriletnega načrta za gospodarski razvoj Iraka. Po tem načrtu bodo v Iraku zgradili nove irigacijske sisteme, ceste, tovarne cementa in žvepla, šole, prav tako pa bodo tudi povečali proizvodnjo petroleja.

Katastrofa v Fréjusu

Dolino reke Reyran je poplavilo 40 milijonov kubičnih metrov vode, ko je popustil jez Malpasse — Nad 260 smrtnih žrtev

FREJUS, 3. dec. (AP-Reuter). Katastrofa, ki se je pripetila sinoči, ko je narasla voda porušila jez Malpasse na reki Reyran na francoski Rivieri, je po dosedanjih podatkih terjala najmanj 260 človeških žrtev.

Jez Malpasse, ki ga je porušila voda, je stal severno od mesta Fréjusa, 15 km od Cannesa.

Po petih dneh deževja je začel jez pokati in voda iz umetnega jezera je dobila prosto pot. V jezeru je bilo več kot 40 milijonov kubičnih metrov vode.

Ob oglušujočem grmenju je voda, ki se je valila proti morju, odnesla vaške hiše in mostove ter poplavila ceste, železniško progo in manjše pomorsko oporišče, kot tudi mesto Fréjus, ki leži okrog 6 km južno od jezu.

Kakor so povedali očividci, je voda minuto potem, ko je porušila jez, v nižjih delih Fréjusa že dosegla 2,5 metra višine. Reševanje prebivalstva je zelo otežkočeno, ker je poplava povzročila prekinitve v električnem omrežju. Fréjus je ostal tudi brez plina in pitne vode.

Bolnišnica v Fréjusu, ki ni bila poškodovana, ker stoji na vzpetini, je bila takoj prenapolnjena z ranjenci, ljudmi, ki so ostali brez domov, in otroki, ki jih je nesreča ločila od staršev.

Moč valeče se narasle vode je bila tolikšna, da je težke kamione metalo v drevesne krošnje. Voda je odnašala k morju vse, na kar je naletela na poti.

»Ta dolina je bila ena najbogatejših na obali,« je izjavil eden izmed članov občinskega odbora Fréjusa. »Bojim se, da bo zdaj tu ostalo samo kamenje.«

Za zdaj še nihče ne more oceniti materialne škode, vsekakor pa znaša milijone dolarjev.

Da bi ponovno zgradili, kar je bilo uničeno, bo potrebnih vsaj nekaj let. Železniški promet bo mogoče obnoviti šele čez nekaj dni.

Francoska mornarica se zdaj pripravlja, da bi s prizadetega področja evakuirali 10.000 ljudi. Na prizadeto področje so poslali helikopterje z letalonosilke »LaFayette« z ekipami zdravnikov in opremo za pomoč.

Jez Malpasse so zgradili pred osmimi leti in je bil visok 61 metrov. Umetno jezero je bilo dolgo 7, široko pa 3,5 km.

OHRANITEV ODNOSA SIL

Po mnenju indijskega premiera bi vsak poskus spreminjanja odnosov sil zaostril nasprotja

NEW DELHI, 3. dec. (AP-AFP-Reuter). Predsednik indijske vlade Nehru je na današnjem sestanku z novinarji izjavil, da bi vsak poskus, spremeniti status quo na svetu, zaostril spopade med narodi in povečal nevarnost svetovne vojne.

Nehru je tudi dejal, da ga vznemirja nemško vprašanje. Po njegovem mnenju je nemški problem vznemirljiv zato, ker vsi govore o njem, dejansko pa nihče noče združitve Nemčije.

Nehru se je ugodno izrazil o korakih Eisenhowerja, Hruščeva, Macmillana in drugih državnikov, usmerjenih k popuščanju mednarodne napetosti, ter je dejal, da je opaziti rezultate v več vprašanjih.

Po Nehrujevem mnenju zdaj ni možno, da bi bila sklicana nova bandunška konferenca.

V zvezi z bližnjim Eisenhowerjevim obiskom v Indiji je Nehru dejal, da se bosta ob tej priložnosti on in ameriški predsednik razgovarjala o splošnem mednarodnem položaju, tudi o indijsko-kitajskem obmejnem sporu in drugih vprašanjih.

Nehru je prav tako dejal, da bi se rad sestal s francoskim predsednikom de Gaullom v Parizu prihodnje leto, ko bo potoval v London na konferenco Britanske skupnosti. Nehru je pripomnil, da je tudi de Gaulle izrazil željo, da bi se sestal z njim.

IZJAVA SEKRETARJA CENTRALNEGA SVETA ZSJ

Želja po sodelovanju

Ašer Deleon je govoril o stikih s sindikalnimi organizacijami v Latinski Ameriki in o možnostih za sodelovanje z njimi

BEOGRAD, 3. dec. (Tanjug). Sekretar Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Ašer Deleon, ki se je dva meseca mudil v nekaterih deželah Latinske Amerike, je v razgovoru z urednikom Tanjuga pojasnil svoje vtise o sindikalnih gibanjih v teh deželah in o možnostih za sodelovanje z njimi.

Ašer Deleon je odpotoval v latinsko ameriške dežele v začetku oktobra skupaj s predsednikom Centralnega sveta Svetozarjem Vukmanovićem. Najprej je potoval v Čile, potem pa v Bolivijo, Venezuelo, Mehiko in na Kubo.

Ašer Deleon je med drugim dejal: »To potovanje je bilo koristno za utrjevanje že navezanih stikov s sindikati nekaterih izmed teh dežel, medtem ko so bili s sindikalnimi organizacijami drugih dežel šele sedaj navezani prvi stiki. Samo dejstvo, da se je Centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije odločil za ta obisk, priča o našem zanimanju za dogajanja v Latinski Ameriki kot tudi o naši pripravljenosti, da vzpostavimo in razvijemo sodelovanje z delavskimi gibanji teh dežel.«

Ašer Deleon je poudaril, da so tudi sindikalne organizacije teh dežel pokazale veliko zanimanje in željo, da bi sodelovale z Zvezo sindikatov Jugoslavije. To zanimanje za medsebojno sodelovanje je rezultat boja za neodvisnost, gospodarsko samostojnost in nadaljnji razvoj vrste latinskoameriških dežel.

»V teh deželah, ki jih čakajo zelo veliki in težavni politični, ekonomski in socialni problemi in naloge, narašča zanimanje za sodelovanje s jugoslovanskim sindikalnim gibanjem, ker poznajo — čeprav še vedno ne dovolj — boj jugoslovanskih narodov za neodvisnost in socialistično demokracijo. V teh deželah se čedalje bolj utrjuje prepričanje, da mora vsak narod ubirati lastno pot družbenega razvoja, zato jih zelo privlači naš boj za spoštovanje samostojnosti in za različnost poti našega naroda.«

Ašer Deleon je potem govoril o vtisih s poti po Boliviji, Venezueli, Mehiki in Kubi in je dejal, da so sindikalna gibanja čedalje bolj neogiben činitelj političnega in gospodarskega življenja v teh državah. Poudaril je, da se z družbeno preobrazbo v teh deželah veča nujnost vloge delavskega razreda in sindikatov, kar je prišlo zlasti do izraza na nedavnih kongresih sindikatov v Venezueli in na Kubi.

Ašer Deleon je potem dejal, da so bili stiki z vodstvi delavskih in sindikalnih organizacij Bolivije in Mehike tako zelo plodni in da je ugotovil vrsto zanimivih pojavov in uspehov, ki so jih dosegli delavci s svojim bojem.

Na koncu je Ašer Deleon dejal: »Nedvomno so velike možnosti za sodelovanje z delavskimi in sindikalnimi organizacijami vseh teh dežel. Področje Latinske Amerike in delavsko gibanje v tem delu sveta bosta vsekakor igrala čedalje večjo vlogo v mednarodnih dogodkih, hkrati z njunim bojem za gospodarsko neodvisnost, za vsestranski razvoj in za pridobivanje novih izkušenj. Zato so razumljive velike simpatije in obojestransko zanimanje za vzpostavitev, krepitev in razvijanje sodelovanja med sindikati latinskoameriških dežel in Jugoslavije.«

Pomoč nerazvitim deželam gospodarska nujnost našega časa

(Nadaljevanje s 1. strani)

janja problemov, ne pa da dušijo osvobodilne težnje podjarmljenih narodov. Ali ne bi bilo bolj smotrno in pametno, je vprašal Mamuli, da velesile finančno in ekonomsko pomagajo nerazvitim deželam, da se gospodarsko in politično osamosvoje in razvijejo svoje proizvajalne sile.

Italijanski delegat Vittorelli je opozoril na boj protikolonialnega gibanja in socialističnih sil Italije proti fašizmu. Poudaril je, da je že davno potrjena resnica, da neka dežela ne more biti demokratična, če hkrati ne dopušča drugi deželi, da se demokratično in svobodno razvija.

V razpravo o Brockwayevem referatu je posegel tudi jugoslovanski delegat Milojko Drulović. Med drugim je dejal, da jugoslovanski boj proti kolonializmu ni plod nobene politične taktike niti kakega kompromisa z neizogibnostjo položaja, marveč je sestavni del in smisel nacionalne in socialistične politike Jugoslavije.

Drulović je opozoril na stoletno suženjstvo jugoslovanskih narodov in na žrtve, ki so jih prispevali jugoslovanski narodi v boju proti zatiranju in izkoriščanju. Jugoslavija je bila do nedavnega gospodarsko in kulturno zaostala dežela, katere gospodarstvo je tonilo pod pritiskom tujega kapitala in v dolgovih. Bila je polkolonialno odvisna. Razvoj Jugoslavije in njena gospodarska krepitev sta v veliki meri odvisna od hitrejšega razvoja in vsestranske krepitve zaostalih dežel ne samo na področju Sredozemlja in Srednjega vzhoda, ampak tudi na afro-azijskem področju sploh.

Drulović je nadalje dejal, da je politika popolne gospodarske in politične neodvisnosti, politika nepovezovanja z bloki, ki jo uveljavlja Jugoslavija, v veliki meri odvisna od moralne podpore, ki je je politika Jugoslavije deležna pri pravkar osvobojenih narodih Azije in Afrike, kakor tudi pri tistih, ki se borijo za svojo svobodo.

Drulović je nadalje dejal, da pomeni alžirska vojna tragedijo alžirskega ljudstva in da je njegov odločen odpor proti kolonializmu vprašanje časti in življenja tega afriškega naroda.

V nadaljevanju razprave je Drulović poudaril, da osamosvojitev kolonij v marsičem otežujeta huda družbena zaostalost in gospodarska nerazvitost, ki na kolonialnih področjih velevata boj za neodvisnost, na osvobojenih področjih pa otežujeta gospodarski in družbeni razvoj.

Zato se je Drulović zavzel za pomoč nerazvitim deželam. Dejal je, da to ni samo moralno vprašanje, marveč gospodarska nujnost našega časa.

Drulović je dejal, da si je naša dežela prizadevala in da si bo tudi nadalje prizadevala, da bi kolonijam zagotovili popolno neodvisnost in svobodo, ker je škodljivo in nevarno spreminjati kolonije v vojaška oporišča in strateške rezerve. Menimo, je dejal Drulović, da je to sestavni del splošnega boja za mir in zelo važen element strategije miru.

Na koncu je Drulović dejal, da se deset afriških dežel, ki so članice OZN, in 14 azijskih dežel, ki so prav tako članice svetovne organizacije, ter z njimi Jugoslavija kot tudi vrsta drugih dežel aktivno bori v okviru OZN za prenehanje hladne vojne in zagotovitev miru na svetu.

Udeleženci konference so soglasno sprejeli predlog, naj bi poslali brzojavke generalnemu sekretarju OZN Hammarskjöldu in delegaciji afriških in azijskih dežel v OZN, v katerih bi izrazili vso podporo prizadevanjem in pobudam azijskih in afriških delegacij v OZN za ureditev alžirskega problema.

Konferenca se je popoldne nadaljevala.

Telegrami

NEW YORK. — Predstavniki Gvineje in posebnega sklada OZN so podpisali sporazum, na podlagi katerega bo ta afriška republika dobila pomoč v znesku 400.000 dolarjev. Sporazum določa, da odpotuje v Gvinejo za leto dni misija, ki bo proučila možnosti in pripravila programe za razvoj dežele ter bo pomagala pri zboljšanju gvinejske administracije.

PRAGA. — Češkoslovaško zunanje ministrstvo je prek ameriškega veleposlaništva v Pragi poslalo Zahodni Nemčiji noto, ki pomeni odgovor na zahtevo, naj vrnejo dva pilota zahodnonemške vojske, katerih letali sta strmoglavili na področju ČSR. Nota zahteva, naj Zahodna Nemčija povrne škodo, ki je nastala pri tem.

COLOMBO. — Na Cejlonu so včeraj ukinili izjemno stanje, ki so ga uvedli pred devetimi tedni po atentatu na ministrskega predsednika Bandaranaika. Uradni krogi pravijo, da so izjemno stanje ukinili potem, ko je zgornji dom cejlonskega parlamenta predvčerajšnjim sprejel zakon o ponovni uvedbi smrtne kazni za umor. Smrtno kazen so na Cejlonu ukinili leta 1956.

NEW YORK. — Belgijski minister za gospodarstvo Van der Schueren, ki je predsinočnjim prispel v New York, je na sestanku z novinarji poudaril, naj bi ZDA povečale svoje industrijske investicije v Belgiji.

OB ROBU DOGODKOV

Diplomatska sprava

Pred dvema letoma je predsednik Naser v razgovoru z britanskim konservativnim »sueškim upornikom« lordom Lambtonom dejal, da je zmeraj menil, da bi moral biti Egipt (Združena arabska republika je bila razglašena februarja 1958) neodvisen od kateregakoli bloka. Po njegovem bi morala tretjina egiptovske trgovine odpasti na Zahod, tretjina na Vzhod in tretjina na Sovjetsko zvezo. Čeprav verjetno ne gre za natančno razdelitev trgovine na tri dele, ker je to zelo težko doseči, pa te besede le odkrivajo željo po normalnih odnosih z vsemi državami, torej tudi z Veliko Britanijo in Francijo, ki sta bili odgovorni za napad na Egipt.

Pred dvema dnevoma so v Londonu in Kairu uradno sporočili, da bosta Združena arabska republika in Velika Britanija obnovili diplomatske odnose, ki so bili prekinjeni — kakor je znano — s sueško agresijo. S tem se je — vsaj v odnosih med Kairom in Londonom, pa tudi v širšem smislu, končalo obdobje, ki je trajalo tri leta in v katerem so se zgodile na Srednjem vzhodu velike spremembe.

Pot do obnovitve diplomatskih odnosov med Veliko Britanijo in ZAR je bila dolga in naporna. Pogajanja so se najprej sukala okrog medsebojnih finančnih terjatev in gospodarskih težav, ki so nastale zaradi sueškega napada. Ta pogajanja so bila nekajkrat prekinjena in spet obnovljena, dokler niso po zadnji obnovitvi septembra lani privedla letos marca v Kairu do podpisa sporazuma o odškodnini za nacionalizirano britansko imetje v Egiptu in o vrnitvi imetja, ki ni bilo nacionalizirano. Pri tem sporazumu, ki tudi določa obnovitev normalnih trgovinskih odnosov med obema državama, vštevši obnovitev letalskega prometa, je uspešno posredoval predsednik Mednarodne banke za obnovo in razvoj Eugene Black.

Tako je bila — poleg drugih aranžmajev in manjših sporazumov — utrta pot za politično zbližanje oziroma za obnovitev diplomatskih odnosov med Kairom in Londonom. Res je, da je bil tudi med ZAR in Francijo lani avgusta podpisan v Zürichu sporazum o normalizaciji odnosov med Kairom in Parizom, toda ta se je nanašal samo na finančna in nekatera gospodarska vprašanja, medtem ko bo treba na obnovitev diplomatskih odnosov med tema dvema državama še počakati iz razumljivih razlogov, med katerimi je najbrž na prvem mestu položaj v Alžiriji.

Razumljivo je, da je do sklepa o obnovitvi diplomatskih odnosov med Kairom in Londonom prišlo iz obojestranskih interesov. Interes ZAR je predvsem v tem, da vzdržuje odnose tako z Zahodom kot z Vzhodom, medtem ko je London razumljivo želel spet imeti svoje zastopstvo na Srednjem vzhodu, ključ do vrnitve Velike Britanije na Srednji vzhod pa je v Kairu.

Seveda se Velika Britanija ne »vrača« na Srednji vzhod v starem smislu, ker se je med njeno odsotnostjo zgodilo toliko novega, da bi bila vsaka misel na pridobivanje starih pozicij samo utvara. Srednji vzhod je v teh letih doživel več blokovskih pritiskov v smislu slovite teorije o vakuumu, libanonsko krizo, spremembe v Iraku, ki so pometle z Nuri Saidom, skrčenje bagdadskega — zdaj CENTO — pakta, predvsem pa je doživel tisti počasni, manj vidni, a zato tembolj odločilni proces zorenja v smeri samostojnosti, lastne gospodarske rasti in kljub velikim težavam tudi razvoja politične misli. Neuspeh tako imenovane Eisenhowerjeve doktrine za Srednji vzhod je bilo pomembno znamenje, da je ta družbeni in politični proces dovolj močan upreti se poskusom po izpolnitvi »vakuuma« od drugod.

Bip

Sovjetski funkcionarji bodo povabljeni v ZDA

White Sulphur Springs (Virginija), 3. dec. (Reuter). Predsednik konference ameriških guvernerjev Caleb Boggs je danes izjavil, da so ameriški guvernerji povabili predsednike nekaterih oblastnih sovjetov, naj v začetku pomladi obiščejo ZDA. Uradno jih bodo povabili prek zunanjega ministrstva.

TEDENSKI MEDNARODNO GOSPODARSKI KOMENTAR

Šestorica in sedmorica

Sredi novembra so v Stockholmu parafirali sporazum o »Združenju za svobodno trgovino«, s čimer je bil določen način poslovanja »Male cone« sedmih zahodnoevropskih držav — »sedmorice« (Vel. Britanije, Avstrije, Danske, Norveške, Portugalije, Švedske in Švice). Prejšnji teden pa je v Strasbourgu zasedal ministrski svet »Evropske gospodarske skupnosti« (Skupnega trga), ki vključuje šest zahodnoevropskih držav — »šestorice« (Belgijo, Francijo, Zahodno Nemčijo, Italijo, Luksemburg in Nizozemsko); na zasedanju so potrdili, da se bo nadaljevalo dosedanje gospodarsko in okrepilo politično sodelovanje med članicami Skupnega trga. Smer integracijske politike obeh zahodnoevropskih skupin je sedaj torej začrtana.

Istočasno pa so se povsod v Zahodni Evropi pojačali glasovi in pomnožile zahteve, da se obe zahodnoevropski skupini sestaneta in pričneta pogajanja o medsebojnem sodelovanju. Toda želja za pogajanji je eno, možnosti za uspeh pogajanj drugo. Pri oceni teh možnosti je seveda najlažje pomisliti na sličnosti, ki so med obema skupinama. Obe skušata namreč izvesti tesno povezavo gospodarstva svojih članic s pomočjo združevanja tržišč, predvsem postopne ukinitve carin in kontingentov. Glede tega se integracija v obeh zahodnoevropskih skupinah razlikuje od integracije vzhodnoevropskih držav, kjer gre za načrtno koordiniranje produkcije in razdeljevanje investicij. Zahodnoevropsko združevanje tržišč je seveda povezano z vrsto trgovinskih in finančnih ukrepov, od katerih je najvažnejša konvertibilnost valut; valute vseh članic obeh zahodnoevropskih skupin so v poslednjem letu v veliki meri zamenljive v druge valute. In kar je važnejše, zamenljivost valut je samo en element v gospodarski politiki, ki danes prevladuje v vseh zahodnoevropskih državah. To je politika gospodarskega liberalizma, ki skuša dati tržišču blaga in kapitala vlogo glavnega regulatorja narodnega gospodarstva. Če k temu dodamo življenjski interes vseh zahodnoevropskih držav, da se med njimi čimbolj razvije trgovina, lahko damo prav onim, ki menijo, da bodo ti interesi sčasoma privedli do uspešnega sodelovanja šestorice in sedmorice.

Toda zaenkrat takšen sporazum še ni na vidiku, kajti poleg sličnosti so med obema skupinama razlike in nasprotujoči si interesi. Skupni trg je po svoji organizaciji, po obsegu integracije in vsklajevanju gospodarskih politik dalekosežnejši od Male cone. Skupni trg je tudi politična organizacija, v kateri članice koordinirajo svoja stališča o mednarodnih vprašanjih in svoje nastope v mednarodnih organizacijah. Integracija, ki je predvidena v Skupnem trgu, predvideva v prometu med članicami ukinitev carin in kontingentov za industrijske proizvode in za kmetijske pridelke; za uvoz iz tretjih držav na področje Skupnega trga bodo države članice uvedle enotno carinsko tarifo. Nujna posledica takšne dalekosežne integracije je vsklajevanje gospodarske politike držav članic, pri čemer ne gre samo za finančno politiko, ampak tudi za politiko mezd in za izenačenje socialne zakonodaje. Vse to so sicer cilji, ki naj bodo realizirani šele tekom naslednjega desetletja. Toda že začetni ukrepi, ki so jih izvedli začetkom tega leta — 10 odstotno znižanje carin in povečanje kontingentov — so dovedli v mnogih industrijskih koncernih do nove orijentacije; ta podjetja računajo sedaj v tekoči produkciji in v investicijah z novimi dimenzijami Skupnega trga.

Mala cona šele nastaja in zato še ne more pokazati konkretnih rezultatov. Sedmorica je bolj heterogena kot šestorica; samo v trgovini skandinavskih držav in Portugala zavzema Velika Britanija prvo mesto, dočim sta Švica in Avstrija trgovsko povezani s Skupnim trgom. Razen tega je Vel. Britanija navezana predvsem na Britansko skupnost, kamor gre krog 45% angleškega izvoza; trgovina z Britansko skupnostjo se odvija deloma na temelju preferencialov za angleški uvoz prekomorskih kmetijskih pridelkov in preferencialov za angleški izvoz industrijskih izdelkov. Mala cona predvideva zato manjšo stopnjo integracije, a tudi bolj elastičen način integracije kot Skupni trg. Carine in kontingenti bodo v Mali coni ukinjeni samo za industrijske izdelke, ne pa za kmetijske pridelke, za katere bodo tudi v bodoče merodajni bilateralni sporazumi med državami-članicami. Članice Male cone bodo obdržale do tretjih dežel vsaka svoje nacionalne carine in na splošno ne bodo zavezane, da svoje nacionalne gospodarske ukrepe izenačujejo z ukrepi drugih držav-članic.

To so nekatere od razlik med »šestorico« in »sedmorico«. Poleg tega pa ima vsaka država še svoje posebne interese. Za ilustracijo naj navedemo Italijo in Avstrijo: prva je zainteresirana na razširitvi kmetijskega izvoza in emigraciji italijanskih delavcev, druga na omejevanju agrarnega uvoza in na uspešni gospodarski (a ne politični) povezavi s Skupnim trgom, kamor gre polovica avstrijskega izvoza in odkoder dobiva Avstrija skoraj dve tretjini svojega uvoza.

Pobliže pogledano predstavljajo odnosi med državami šestorice in državami sedmorice mozaik interesov, ki jim je težko najti skupne rešitve. Zaenkrat je videti, da se bo našla delna skupna rešitev na področju trgovine z industrijskimi produkti, kjer je predvideno, da bosta obe skupini postopoma in paralelno zniževali carine. Te znižane carine bi v praksi veljale za vse članice šestorice in sedmorice. Čeprav bo ta trgovina z znižanimi carinami zvezana s tehničnimi težavami (izigravanje predpisov bo mogoče na ta način, da se bo blago iz tretjih držav uvažalo v državo članico z nizko carino, od tam pa brez carine v državo članico z visoko carino), bo vendar prišlo do zmanjšanja carinskih preprek v celotnem področju Zahodne Evrope. Toda glede kontingentov in zlasti kmetijskih pridelkov še ni videti, kako bi med šestorico in sedmorico utegnilo priti do konkretnih rešitev.

V odnosih med šestorico in sedmorico bodo zato prihodnji meseci predvsem meseci iskanja možnosti za sodelovanje. Te možnosti bodo iskali ne samo zato, da pride do intenzivnejše trgovine med zahodnoevropskimi državami samimi. Te možnosti bodo iskali tudi zaradi ostalega sveta, ki zahteva, da se niti šestorica, niti sedmorica ne razvijeta v zaprte gospodarske prostore, temveč v področje, ki bo prvič intenziviralo trgovinsko izmenjavo z ostalimi deli sveta in drugič intenziviralo financiranje drugih delov sveta. Sodelovanje med šestorico in sedmorico bo prej ali slej potrebno tudi zaradi zboljšanja odnosov zahodnoevropskih držav z državami drugih kontinentov.

J. Klemenc

Most čez Dravo pri Velikovcu

Zile ne bodo delili

OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA IZ AVSTRIJE

CELOVEC, decembra. Sklenjeno je: bistra Zila ne bo spremenila svojega toka. Gigantski projekt, po katerem bi naj predrli Karnske Alpe in speljali večji del ziljskih voda v dolomitske elektrarne na italijanski strani, je dokončno splaval po deroči strugi proti Rožu in Podjuni. — Avstrija izgrajuje svoj sistem elektrarn na Dravi v vzhodnem delu Koroške; Zile in njenih pritokov v Leški dolini ne more pogrešati.

Že zdaj sodijo dravske elektrarne (največji sta pri Labodu in Žvabeku) med najpomembnejše energetske vire v Avstriji. Za letos pričakujejo, da se bo produkcija dvignila na 1,6 milijard kilovatnih ur, kar je za štirikrat več kot leta 1947. Dravske elektrarne so za avstrijski enegetski sistem takorekoč življenjsko važne. Ko severnoavstrijske reke namreč upadajo in se tako občutno zmanjša produkcija toka (jeseni in pozimi, posebno v decembru in januarju), je v koritu Drave zaradi posebnih klimatskih razmer (bližina Jadranskega morja) vode dovolj. Tako pomenijo dravske hidrocentrale nekako »izogibališče« za celotno avstrijsko električno omrežje. Razumljivo je, da investira Avstrija velika sredstva v dravski sistem in da je morala odkloniti vabljivi italijanski predlog za »delitev« Zile, najvažnejšega pritoka Drave.

Letos so začeli graditi največjo izmed projektiranih elektrarn, in sicer kot »priključek« k liniji Labod-Žvabek, pri Kazazah v Podjumi. Elektrarna bo proizvajala letno 360 milijonov kilovatnih ur in bo sodila torej k največjim elektrarnam v Avstriji. Ob jezu bo voda globoka 22 metrov, umetno jezero pa se bo raztezalo 20 kilometrov daleč, mimo Velikovca in Škocjana do izliva Krke. Vas Breza bo popolnoma izginila v novem jezeru, ki bo na najširšem mestu 1,2 km široko in bo imelo površino 12. km². Zvisati bodo morali novi moderni cestni most pri Velikovcu — ko so ga pred nekaj leti gradili, načrti za elektrarno v Kazazah še niso bili gotovi, in tako bi ga umetno jezero preplavilo. Pričakujejo, da bo elektrarna gotova leta 1962.

Takoj nato bodo začeli graditi elektrarno v Rožeku, ki bo imela kapaciteto 69 milijonov kilovatnih ur na leto, in pri Bistrici, ki se bo s svojimi 349 milijoni kilovatnih ur letno po zmogljivosti zelo približala elektrarni v Kazazah. Sistem dravskih elektraren od Beljaka do meje bo zaključen z elektrarnama pri Dulah in Humperku.

Vsi omenjeni kraji so popolnoma ali pretežno slovenski. Sirokopotezna izgradnja dravskega energetskega sistema bo v nekaterih krajih bistveno vplivala na dosedanji tok življenja.

S. Fras

Prvič na obisku v egiptovski vasi

POSEBEN DOPIS ZA DELO IZ ZAR

KAIRO, decembra. Aziza (po naše: preljuba, draga) je značilna egiptovska vas, ena izmed štirih tisoč; značilna po velikem številu prebivalcev, strnjenih na majhnem prostoru, po sivih hišicah iz blata, po premajhni obdelovalni zemlji, po bolnikih in bedi, velikem naraščaju, po željah, da bi prišli iz siromaštva, toda tudi po ustrežljivosti in gostoljubnosti prebivalcev. Ni značilno to, da se tretjina prebivalstva bavi z ribištvom — vas je na jezeru Manzala v nilski delti — treba pa si je zamisliti, da jezera ni, pa boste dobili namesto ribičev kmetijske delavce.

Nevljudno bi bilo, ako ne bi tujec, ki pa je vsakdo, ki ni domačin, ne obiskal »omdo« — vaškega predstojnika, ko pride v vas. Do nedavnega je tega vaškega župana imenovalo ministrstvo za notranje zadeve, od nedavnega pa ga volijo in ga bo v kratkem nadomestil nekakšen izvoljeni vaški odbor. Posle omde so opravljali in opravljajo najuglednejši in najpremožnejši, ker za svoje delo ni plačan. Razen tega »ljudje ne spoštujejo tistega, ki ničesar nima«, mi je dejal neki kmet iz Azize.

Ahmed Musaad je omda že trideset let in bo zadnji v Azizi. Za to priliko je bil oblečen v slavnostno haljo. Omda Ahmed se trese zaradi zgodnje starosti, napol pa je oslepel zaradi trahoma. Vljuden je, prisrčen in gostoljuben, toda težko ga je prepričati, da njegova slika ne bo dobra, ako se bo držal sklonjen.

Obdan od domačinov je na vprašanja o vasi nekdaj in sedaj odgovarjal brez obotavljanja in je podal iskreno sliko Azize: ima 10.000 prebivalcev ali 2.000 družin. Dve tretjini je kmetovalcev, ena pa so ribiči, toda samo 350 družin ali šestina jih ima zemljo skupaj približno 550 hektarov, posameznik pa nič več kakor 4 hektare.

Preostali ali večina so kmetijski delavci, pogosto nezaposleni, ki navadno odhajajo v bližnje in daljne kraje okolice, da zaslužijo zase in za družino prgišče žita ter dve ali tri ribice, skoro edino hrano vaščanov. Ako je zaposlen, prejema kmetijski delavec 15 pijastrov na dan, ženska ne nad 10 pijastrov, otrok pa 7 pijastrov (z zakonom o agrarni reformi iz leta 1952 so minimalne mezde kmetijskih delavcev določene takole: 18 pijastrov za odraslega moškega, 15 za žensko in 12 pijastrov za otroka). — Zemlje je malo, dela ni, mnogi ljudje zapuščajo vas in odhajajo v večja mesta, kakršna so Manzala, Mansura in Port Said.

Od leta 1952 dalje se je vas začela razširjati in se že vidijo lepe majhne in čiste hišice. — Država daje poceni zemljo za gradnjo, zasebniki zahtevajo do dvajsetkrat več. Zgradili so novo šestrazredno šolo z 12 učilnicami, v njej je 11 učiteljev in 500 učencev, približno poldrug tisoč otrok pa ne obiskuje šole, ker ni sredstev, prostora in učiteljev.

Vaščani so se nedavno dogovorili, da bodo na svoje stroške zgradili majhno bolnišnico, ker vas nima zdravnika niti bolničarjev in ker vsi bolehajo zaradi nečesa, največ zaradi bilharzije, trahoma, malarije, dizenterije, revmatizma, tuberkuloze. Zdravniki ne prihajajo semkaj, ako jih ne plačajo. — Najtežje bolnike pošiljajo v okrajno mesto, ogromna večina pa živi in dela ter prenaša svojo bolezen doma.

Vlada namerava izsušiti 400 hektarov jezera, vendar pa še niso začeli delati. Na vprašanje, kaj in kako bi se dalo napravilo, je omda dvignil roke kvišku in dejal: »Kaj pa naj napravimo, ko znamo loviti samo ribe in saditi rastline«.

Ribič Muhtar Abdelah je pokazal deset belih točk na jezeru, majhnih ribiških jadrnic, in je povedal, da prinaša vsak izmed njih lastniku povprečno 30 pijastrov na dan. Pogosto ima več družin samo en čoln, pa dele teh 30 pijastrov na vse družine. Ribe so majhne, prodajajo jih v vasi in za vas. — Dogaja se, da bogati ribiči iz okolice zavzamejo in s silo branijo najboljša lovišča, dogaja se tudi, da se z ribištvom bavijo tudi bogatejši farmarji iz okolice. »Sedaj je teže, pravi Muhtar, »mnogo se nas rodi, malo je zemlje, malo je rib, večja pa požira manjšo.«

Muhtar pozna vsak košček jezera, Azizo in okolico, ne ve pa, kaj je Nacionalna unija, čeprav je njen odbor že ustanovljen v vasi. Na zboru pri omdi jo zastopa član odbora Abdurahman el Azam, majhen farmar. Zanj naj bi bila Nacionalna unija most med vlado in ljudstvom in naj bi oblastem povedala, kaj potrebuje ljudstvo, kako je treba izboljšati razmere v vasi. Toda zanj je Unija sama oblast, položaj ljudi v njenih odborih pa je položaj oblasti. Abdurahman je bil v zadregi, ko so ga vprašali za program.

Ugledni v vasi so se najprej nameravali izogniti volitvam v odbor Unije in so se dogovorili, da bodo določili njegove člane iz največjih družin. Drugi se niso strinjali s tem, volitve so bile, rezultat pa je bil podoben rezultatom v mnogih drugih etiopskih vaseh. V odbor so izvolili štiri kmetovalce — posestnike, dva učitelja, davkarja, pisarja, trgovca, posrednika za delovno silo (človeka, ki za potrebe drugih najema za dvojno nagrado delovno silo, kar pa je bilo nedavno prepovedano z zakonom). Izvoljeni niso nobenega ribiča in nobenega kmetijskega delavca.

K tovarišu iz velikega kairskega lista je prišel bled mladenič — tkalec in mu povedal zanimivo pritožbo v prepričanju, da ji bo lahko ugodil. Skupina dvajsetih delavcev in dijakov je na lastno pobudo sklenila, da ustanovi klub, dom. — Pregovorili so sto drugih in zbrali za vas ogromno vsoto 50 funtov, najeli prostore, kupili mizo za namizni tenis in več knjig. Mladeniči so nameravali ustanoviti socialno sekcijo, ki bi se v glavnem bavila s problemi siromaštva, kulturno sekcijo s knjižnico in morda s filmom ter športno. Od ministrstev so zaprosili dovoljenje, nakar je ministrstvo zahtevalo od policijske postaje normalno obvestilo. Postaja je odgovorila, da o kakšnem klubu ničesar ne ve. Podobno stališče so zavzeli tudi ugledni v vasi in člani odbora Nacionalne unije.

x x x

Spremila nas je skupina vaščanov z nasmeški na ustnah. Toda užaljeni, ker nismo hoteli popiti še tretje kave ali čaja z njimi.

F. D.

Prosta industrijska cona?

OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA IZ TRSTA

Načrt za prosto industrijsko cono je tik pred uresničenjem. — Korak naprej na poti do proste industrijske cone. — V uradnih krogih ne potrjujejo vesti o skorajšnjem podpisu dekreta za prosto cono. — Nekatere težave v zvezi s tržaškim načrtom. — Take, dostikrat nasprotujoče si vesti se pojavljajo od časa do časa na straneh tržaških listov in opozarjajo bralce na enega izmed »konjičkov« tukajšnjih gospodarskih krogov. Te dni so se glasovi spet ponovili. Nekateri so celo trdili, da bodo dekret o prosti industrijski coni končno podpisali. Toda naj bodo podobne informacije točne ali ne, potrjujejo, kako je pot do uresničenja tržaške zahteve za prosto industrijsko cono še vedno težka in dolga.

Tržaški gospodarski krogi so zadnje čase pogosto izražali zaskrbljenost zaradi zavlačevanja v Rimu. Njihova zamisel je pred časom sicer naletela na velik odmev pri domačem in tujem kapitalu, toda danes bi lahko — po njihovih izjavah — zanimanje za tržaško pobudo zaradi odlašanja izgubilo na vrednosti. Pri tem tržaški gospodarstveniki vprašujejo, ali bo tistih 23 milijard lir, ki so jih zainteresirali za investicije v prosti industrijski coni, jutri še vedno pripravljenih na to sodelovanje? Vendar pa dobri poznavalci tržaških razmer zatrjujejo, da je sedanja zaskrbljenost tukajšnjih gospodarstvenikov umetna in služi kot poskus pritiska za čimprejšnjo odločitev v Rimu. Malo je namreč verjetno, da bi zlasti tuji interesenti, ki so se jim v najnovejšem času pridružili tudi kapitali iz Japonske in Južne Afrike, premislili in se odrekli velikim možnostim tržaške proste industrijske cone.

Za domači in tuji kapital je to vprašanje več ali manj razčiščeno in jasno. Geopolitični položaj Trsta s predvidenimi carinskimi ugodnostmi za industrijo privlačuje posebno v današnjih mednarodnih pogojih evropski kapital za prodiranje na tržišča Bližnjega in Daljnega Vzhoda ter afriških držav. Tista vrata, ki jih skupno evropsko tržišče zapira konkurenci na Zahodu, odpira tržaška pobuda in daje nove možnosti vsem prizadetim. Ostaja samo še vprašanje pristanka v Rimu. Kakor so nedavno dobili Tržačani zagotovilo, za uresničenje njihovega načrta ni v Rimu drugih zaprek kot birokratske, finančne narave. Državna blagajna se namreč ne bi hotela odreči dajatvam, katerim je podvržena vsa proizvodnja. Zato so poiskali izhod, ki naj bi omogočil uresničevanje tržaških zahtev in vsaj formalno zadovoljil osrednje organe. Kompromisno rešitev predstavlja, kakor kaže, načrt, pri katerem so sodelovali predstavniki državnih uradov in tržaški gospodarstveniki. Glede na to je zelo verjetno, da dekret o prosti industrijski coni v Trstu ne bo več dolgo čakal na podpis v Rimu.

Za prosto industrijsko cono je v Zavljah že pripravljenih 200.000 kvadr. metrov prostora. Ta je sestavni del žaveljskega industrijskega pristanišča, ki se je v zadnjih desetih letih razvilo v novo tržaško industrijsko središče. Tukaj je doslej koncentriranih 50 novih tovarn in obratov, od katerih jih večina že obratuje, nekaj pa jih dograjujejo. Toda vse investicije so le majhen del tistega, kar bi hoteli uresničiti v prosti industrijski coni. Trst bi si z novo pridobitvijo razvil ne le svojo industrijo, pač pa bi se lahko opomogel tudi pristaniški tovorni promet. Žaveljsko industrijsko pristanišče bi se tako uvrstilo med najmodernejša industrijska področja, s kakršnimi se ponašajo le redka pristaniška mesta.

V Zavljah je za razvoj industrije na razpolago vsega kakih 5 milijonov kvadr. metrov, okoli pol milijona pa so uporabili za javna dela in za ureditev področja. Toda to, kar odlikuje žaveljsko industrijsko središče, je predvsem pomorski kanal. Največje tovorne ladje lahko priplujejo pred tovarne in razkladajo ali nakladajo direktno v tovarniška skladišča. Industrijsko pristanišče bo pridobilo tudi z novo krožno železniško progo, ki bo zamenjala staro zvezo skozi mestno središče. Nova proga bo tekla v glavnem skozi predor in predstavlja rešitev tržaškega železniškega vozla. Dolga bo 6307 m in bo stala 7 milijard lir. Dela bodo končana predvidoma v štirih letih.

Razvoj žaveljskega industrijskega središča pa ima tudi svojo senčno stran in povzroča resne skrbi kmečkemu prebivalstvu. Za zemljišča, ki so prišla pod udar ekspropriacije, so odkupne cene tako nizke, da si kmetje z odškodnino ne morejo kupiti druge ustrezne zemlje. »Ente porto« kot organ za razvoj žaveljskega industrijskega pristanišča odkupuje namreč zemljo po 500 lir, medtem ko je sicer cena obdelovalne zemlje najmanj 2000 lir. Kmet mora v takih pogojih propasti, saj si ne more poiskati v nadomestilo za svojo dosedanjo dejavnost zaposlitev v novih tovarnah, ker bodo le-te zaposlile brezposelne kvalificirane delavce. V mnogih primerih pride zato ob ekspropriaciji do tragičnih prizorov in upiranja tako, da je že večkrat posredovala policija. Med prizadetimi lastniki zemlje je večina Slovencev. Njihove kmečke organizacije so sicer že večkrat posredovale, toda doslej brez uspeha. Vprašanje je toliko bolj pereče, ker vpliva razlaščevanje tudi na spreminjanje nacionalnega sestava tržaške okolice.

DUŠAN FORTIC

Končana arabska konferenca

Damask, 3. dec. (AFP.) – V Damasku je bila v torek končana medarabska konferencca o trgovini in prevozu blaga. Predstavniki ZAR, Libanona, Jordanije in Saudove Arabije so sprejeli osnutek sporazuma, ki ga bodo predložili svojim vladam v dokončno odobritev. Kakor pravijo pristojni krogi, se sporazum nanaša na uvedbo taks na tranzit vozil in blaga, določanje minimalnih količin blaga, ki jih je moč prevažati z vlakom, svobodni prehod kamionov, ki prevažajo blago v Saudovo Arabijo in Kuwait ali iz teh dežel.

Preden bodo štiri delegacije predložile osnutek sporazuma svojim vladam, se bodo v soboto še enkrat sestale in sprejele končne sklepe.

Obsodbe v Bagdadu

Bagdad, 3. dec. (Reuter.) Sodišče v Bagdadu je v torek obsodilo 7 ljudi na smrt z obešenjem zaradi umora nekega odvetnika med lanskimi neredi v Kirkuku. Vojaško sodišče pa je predlagalo, naj bi štirim obtožencem spremenili kazen v osem do dvanajst let ječe. Obtoženci morajo tudi izplačati družini ubitega vsoto 1000 funtov šterlingov. Osem ljudi je bilo zaradi pomanjkanja dokazov oproščenih.

DOMAČA ODRSKA NOVITETA

CELJSKA KASTELKA

V petek pred praznikom je občinstvo v Slovenskem ljudskem gledališču v Celju izredno toplo sprejelo prvo uprizoritev igre »Kastelka«, ki jo je po znani povesti pred dvema letoma v Celju umrlega pisatelja Vladimirja Levstika »Gadjega gnezdo« za oder obdelal Herbert Grün, režijsko pripravil pa Branko Gombač. Gotovo je bilo sicer v premierskem aplavzu in cvetju nekaj lokalnega čustvovanja, toda ne glede na to in tudi ne glede na nekatere špranje, ki so žal razprle v siceršnji pretresljivi, monumentalnosti te nove slovenske gledališke podobe, pa bodisi da gre za neko našo varianto Niobe, Majke Jugovičev ali Lorce, je s »Kastelko« domača dramaturgija očitno postala za nekaj bogatejša.

Odrski prireditelj Herbert Grün sam pravi, da se je lotil dramatizacije »Gadjega gnezda« iz dvojnega nagiba: v želji, da bi našel za praktično gledališko delo uporabno besedilo v smislu žlahtne ljudske igre, in v pietetnem spoštovanju osebnosti pokojnega Levstika. Pri tem se mu je razumljivo dramatsko posebno izrazito očrtal osrednji lik same Kastelke, matere, ki ji vojna kot neki pošasten, nadnaraven monstrum jemlje otroke. Levstik je s svojo zgodbo o tem zapisal povsem konkretno v pogojih kraja in časa, slovenske dežele pod Avstro - Ogrsko v prvi svetovni vojni. Kastelka in njeni gadje, njeni sinovi, so mu bili prav v neposredni resničnosti porojeni simbol za trpljenje takratne slovenske matere in za usodo naših mladih, upov polnih ljudi tedanjega časa. Herbert Grün, ki je iz njegove povesti ustvaril zdaj odrsko delo, je to simbolnost poudaril še bolj in še bolj izluščil Kastelkin lik kot podobo grozljivega nesmisla vojne. Zato je dokaj svobodno zabrisal vse časovne, prostorne in politične opredelitve, dogajanje poteka kjerkoli in kadarkoli in tudi zaključi se ne s povsem ozko vezanim Levstikovim podpisom majske deklaracije, ampak s podpisom — nekega miru. S tem je Grün sicer dal »Kastelki« neko širšo, splošno človeško in tudi danes veljavno aktualnost, prišel pa je na nekaterih mestih — morda prav iz uvodno navedenih nagibov za dramatizacijo — do rahlih nesozvočij z besedilom, ki ostaja včasih le preveč papirnato in domoljubno privzdignjeno v slogu časa pred tridesetimi leti, ko je nastalo.

Sploh bi dramatizacija, ki jo je imenoval igro v dvanajstih slikah, ne dramo, verjetno lahko utrpela še nekaj črtanj v besedilu, tembolj, ker traja uprizoritev skoraj tri ure in tudi v svojem dramatičnem loku po nakazanih, konfliktih proti koncu začne nekoliko popuščati. Lik matere Kastelke v vsej njeni polnosti težke usodnosti — pol meščanke, pol kmetice, vdove, ki zaradi sinov spet z garanjem obnovi grunt, navidezno grobe in v svoji ljubezni prevzetne, saj hoče imeti i zemljo i »gade«, pa spet z raztrganim srcem in strahom pred ljubeznijo, da ne bi z njo škodovala, ter s končno vdanostjo v ljubezen — ni lahko dojemljiv. Tudi zato bi bila neka dodatna koncentracija dejanja ta lik gledalcu bolj približala, hkrati pa bi ob manjših retušah odvečnega še bolj zablesteli nekateri že zdaj čudoviti dialogi, pa bodisi da gre za do kraja obupani protivojni krik v črno odete matere ali pa za kot sonce jasno upanje mladega dekleta: »Svet je neizmerna zelena roža!«

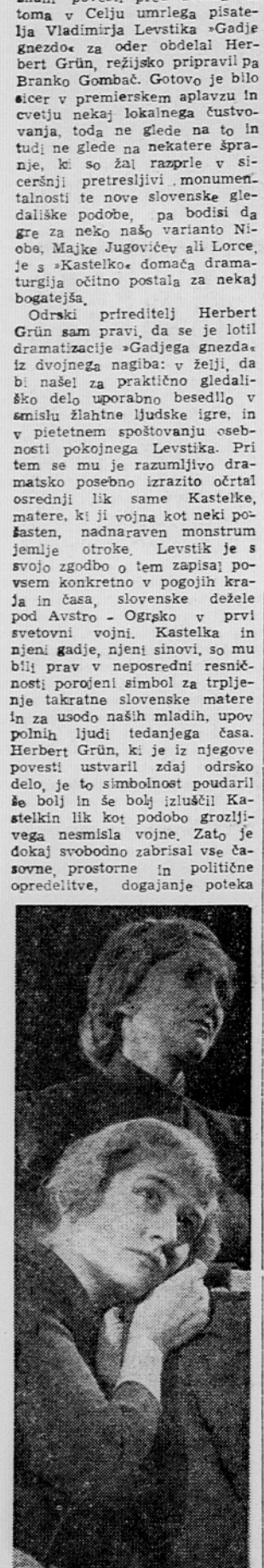

Prizor z uprizoritve »Kastelke« v celjskem gledališču

Režiser Branko Gombač je v okviru svojih kvalitet in teh špranj igro postavil s pogumom in prizadevanjem, a z nekoliko premalo enotnim konceptom. Osnovna usmeritev je gotovo šla v smeri neke simbolne izrazne stilizacije, pri čemer so mu arh. Sveta Jovanović s sceno, Alenka Bartl - Serševa s kostumi in Marijan Vodopivec z odrsko glasbo nedvomno in koristno, da, včasih celo odločilno pomagali. Toda ob mnogih režijsko zelo lepo izpeljanih prizorih (n. pr. prihod policistov, ko Kastelka izve za sinovo smrt, ko se spravi z Jelo, ko Zinka zapleše itd.), v katerih je režiser pokazal tudi dober smisel za arhitekturo gibov, so nekateri drugi ostali na diletantski ravni. Pa tudi sicer je igra s svojim realizmom včasih izpadala iz ostalega okvira; še posebej sicer dobro interpretirani naturalistični izbruhi obupa, ki so v svoji dolgosti učinkovali skoraj mučno.

Med posameznimi igralci je Angelca Hlebcetova v naslovni vlogi Kastelke ustvarila odličen lik, prepričljivo se razvijajoč v vseh stopnjah njene usode. Za njo velja vse, kar je bilo o delu že rečeno pozitivnega. Njena Kastelka priča, da dobivamo z njo kvalitetno karakterno igralko. Med sinovi je bil Pavle Jeršin nekoliko tog, medtem ko sta Janez Eržen in zlasti Volodja Peer ustvarila ustrezni podobi. Obe Galjotovi hčeri, starejša Jela, vsa telesna kot zemlja, in zato ob koncu tudi najbolj človeška, ter mlajša Zinka, eterični, dobri cvet, sta našli svoji dobri interpretorki v Marijani Krošlovi in Veri Perovi.

Bogdan Pogačnik

Naslovno vlogo matere Kastelke v Grünovi dramatizaciji »Gadjega gnezda« Vladimira Levstika, je z uspehom odigrala Angelca Hlebcetova. Ob njej na sliki Vera Perova

Novosti v glasbenem pouku

Novi učni programi osemletk postavljajo glasbeni pouk na pomembno mesto. O tem govori že podatek, da so imeli po starem učnem načrtu učenci osnovne šole do zaključka srednje šole vsega skupaj okrog 100 pevskih ur, danes pa jih imajo samo v šolah prve stopnje več kot 400.

V prvih treh razredih temelji glasbeni pouk na otroških glasbenih igrah in doživljanju tonskih elementov v naravi. Glasbena pisava kot sredstvo za sprejemanje in reprodukcijo glasbene umetnosti je učni predmet v naslednjih treh razredih, v zadnjih dveh pa je glasbeni pouk namenjen teoriji in glasbeni zgodovini.

Glasbeni pedagogi poudarjajo, da je preusmeritev glasbenega pouka mnogo bolj pomembna kot samo zvišanje števila učnih ur. Medtem ko je stari učni načrt posvečal vso pozornost glasbeni teoriji, temelji nova učna metoda na želji, posredovati učencem glasbo kot umetniški doživljaj in jo šele potem teoretično obrazložiti. Ta metodološka sprememba vzbuja upanje, da bodo že v osemletkah položeni temelji glasbenemu amaterstvu, obenem pa se bo v njih oblikovalo jedro bodočega glasbenega občinstva, ki bo glasbeno življenje v svojem okolju spremljalo in v njem aktivno sodelovalo.

Za to bodo skrbeli šolski orkestri, zbori in drugi glasbeni ansambli. Šole, ki so uvedle posebne »glasbene kabinete«, so dosegle v glasbenem pouku lepe uspehe. Kabineti razpolagajo z magnetofoni, radijskimi sprejemniki, diskotekami, inštrumenti in filmi, ki posredujejo učencem vse pomembne glasbene stvaritve. V višjih razredih bodo pri glasbenem pouku razvijali glasbene sposobnosti učencev.

Del šol v Srbiji, Hrvatski in Sloveniji v glavnem že poučuje po novih metodah. Poleg pomanjkanja primernih šolskih prostorov pa predstavlja v novi glasbeni metodiki veliko oviro pomanjkanje sposobnega pedagoškega kadra. V tem pogledu je treba veliko pričakovati od reforme strokovnih šol in ustanavljanja višjih pedagoških šol.

Etnološko posvetovanje

V Čačku bo v dneh od 9. do 11. decembra prvo jugoslovansko posvetovanje o vprašanjih zaščite etnoloških spomenikov (ljudskih gradbenih objektov, ročnih primerov oblačil, rokopisov ipd.). Organizira ga Zvezni inštitut za zaščito kulturnih spomenikov, ki je pred letom dni priredil podobno posvetovanje o zaščiti arheoloških najdb.

Posvetovanja se bodo udeležili predvsem domači etnologi, pa tudi arhitekti, ki proučujejo ljudsko gradbeništvo. Naloga posvetovanja bo razpravljanje o vrsti vprašanj, ki zadevajo organizacijo zaščitnega dela ter pregled uspehov, katere je prinesla praktična uveljavitev zakonskih predpisov o teh vprašanjih.

Ker gradnja ključnih objektov, železniških prog in avtomobilskih cest vse bolj ogroža etnološke spomenike, je vprašanje pravočasne zaščite zares nujno. Saj je bilo doslej tudi nekoliko zapostavljeno. Vsi arhitekturni etnološki spomeniki so bili prišteti v področje zavodov za spomeniško varstvo, drugi etnološki predmeti in oblike ljudskega ustvarjanja pa so bili prepuščeni etnografskim muzejem.

Ko je Zvezni inštitut za zaščito kulturnih spomenikov dokončal priprave za posvetovanje etnologov v Čačku, je že začel pripravljati novo posvetovanje, ki bo namenjeno različnim vprašanjem o evidentiranju kulturnih spomenikov nasploh. Pri tem delu pomaga organizatorju še Zavod za zaščito kulturnih spomenikov Srbije.

Milan Butina: Stol (olje, 1959). Z razstave absolventov ljubljanske likovne akademije v Moderni galeriji v Ljubljani

Založbe pripravljajo

LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD: Prav letos mineva pet let, kar so začele izhajati prve njegove enciklopedije. Sedaj je v tisku sedem takih del. Dosedanje enciklopedije so dosegle naklado 170.000 izvodov. Trenutno so v tisku četrti zvezek Jugoslovanske, šesti zvezek Pomorske, prvi zvezek Likovne, četrti zvezek Obče enciklopedije in 3., 4. in 5. zvezek Bibliografije. Poseben uspeh je LZ dosegel z Medicinsko enciklopedijo, ki bo obsegala deset zvezkov. Sedaj že v tretje ponatiskuje prve tri zvezke, kolikor jih je doslej izšlo. Prav tako pripravlja LZ »Bibliografijo in katalog jugoslovanskega periodičnega tiska«, »Biografski leksikon« s 50.000 imeni in »Retrospektivno enciklopedijo Hrvatov, Srbov in Slovencev«, katere namen je prikaz politične in kulturne zavesti naših najvidnejših mož od 19. stoletja do danes. Pred leti je LZ tiskal dobro sprejeto delo »Misli i pogledi A. G. Matoša« na skoraj 900 straneh. Sedaj pripravljajo podobno delo s citati iz Miroslava Krleže, le da bo zdaleč obsežnejše kot Matoševo. Izmed enciklopedij bo prva zaključena Pomorska, ki bo v celoti obsegala sedem zvezkov. Na tujem, zlasti v Angliji in v Argentini, se zelo zanimajo zanjo in so prišle že ponudbe, da bi jo v poglavitnih delih prevedli.

BEOGRAJSKI »NOLIT«: Ta, lahko bi dejal, najdelavnejša založba pri nas je, sodeč po obljubah, še precej dolžna, medtem ko leto teče h koncu. Ob tej priložnosti bom omenil le nekatere posebej zanimive izdaje, ki jih založba pripravlja. Na področju pesništva je treba omeniti nov delo Vaska Pope »Antologija pesniškega humorja« in celotno delo Arthurja Rimbauda v srbskem prevodu. Izmed proznih del so na vrsti druga izdaja romana Vladana Desnice »Proljeća Ivana Galeba«, roman Vlada Maleskega »Tisto, kar je bilo nebo« in novi roman Mihaila Lalića. In še obsežni roman Rastka Petrovića »Dan šesti« v dveh knjigah. Napovedana je tudi knjiga kritik in esejev Elija Fincija »Stvarnost i iluzije«, pa še vrsta biografskih del o Djuri Daničiću, Ljudevitu Gaju, Djuri Jakšiću, Principu, Trubarju in Radiču. Slovence bodo zanimali prevodi iz slovenščine, tako izbor slovenske proze v dveh knjigah in poezije v eni, knjiga Josipa Vidmarja »Za in proti«, Kranjčev roman »Fara sv. Ivana« in še katera. S področja likovne esejistike in kritike omenjam dela »Svetska panorama savremene umetnosti« (Oto Bihalji-Merin), »Arhitektura i čovek« (B. Bogdanović), »Problem današnje umetnosti« (Miodrag Protić), monografijo »Nadežda Petrović« (Aleksa Čelebonović) in »Savremena jugoslavenska umetnost« (isti).

ZAGREBŠKO »ZNANJE«: — Manjša in neizrazita založba, pa se je odločila za izdajo zbranih del pesnika in kritika Antuna Branka Šimića v treh zvezkih. Šimić je eden izmed najbolj znanih jugoslovanskih pesniških ekspresionistov, o katerem se po vojski zelo veliko piše, medtem ko njegova dela še nikoli niso izšla v celotni izdaji. Sedaj jih je pripravil za tisk pesnikov brat Stanko Šimić. Ta izdaja pomeni prav gotovo star dolg, saj je A. B. Šimić umrl pred več kot tridesetimi leti.

»JUGOSLAVIJA«: Gre za založbo, ki nas že leta in leta na najpristnejši in najdostopnejši način povezuje s širokim svetom. To svoje poslanstvo opravlja z izdajanjem revije »Jugoslavija«, ki izhaja razen v srbohrvaščini tudi v več svetovnih jezikih (angleški, ruski, francoski, nemški). Doslej je izšlo že 17 zvezkov. Sedaj je na vrsti zvezek z naslovom »Iz življenja štirih umetnosti«, v katerem je govora o slikarstvu Krste Hegedušića, o mozaikih v Evfrazijevi palači v Poreču, o stečkih (nagrobnih spomenikih iz bogomilskega obdobja) in o delih naših umetnikov iz renesančnih časov, ki so razmetana po muzejih vsega sveta. Prihodnje leto pridejo na vrsto še številke o novejši jugoslovanski grafiki, o novejši jugoslovanski skulpturi, o otroških risbah, medtem ko bo ena številka posvečena Ohridu. Urednik publikacij te založbe je Oto Bihalji-Merin.

T. P.

Drevi premiera »Ornifla« v ljubljanski Drami

Je Anouilhov »Ornifle« ali »Sapica« komedijsko efektno odrsko delo brez globljega smisla? Je kaj drugega? Čemu so se v ljubljanski Drami odločili zanj?

Dramaturg Lojze Filipič odgovarja: »Avtor in tekst imata priznane kvalitete, zlasti o avtorju ne bi ponovno govorili (čeprav ima kajpak kot vsi resnični avtorji tudi svoje kritike). Pa vendar gre pravzaprav za odrsko besedilo posebne vrste, tako izredno svobodno v celotnem izrazu, da tega skoraj nismo vajeni. Kljub temu, ali pa ravno zato, ker je ta komedija tako sproščena in tako zabavna, smo videli razloge za uprizoritev. Poleg vsega se nam namreč še zdi, da je Anouilh s tem modernim Don Juanom načel problem, ki je v nekem smislu aktualen tudi pri nas.

Kdo je Ornifle? Nemoralen, brezskrupulozen užival, toda kljub vsemu cinizmu, zaradi prostodušnosti, odkritosti in neke naivnosti celo tragičen.

Komedije ne bodo uvrstili v abonmaje. Glede na njen značaj so se odločili, da jo bodo igrali le »izven«, saj je namenjena predvsem gledališkemu občinstvu, ki si želi razvedrila. Pripravljanje predstave je za vse sodelujoče pomenilo zelo zahtevno nalogo: že za prevajalca, ki je moral skoraj nedosegljivo briljanco Anouilhove konverzacije prelitI v ustrezen prevod, pa za režiserja in igralce, ki so morali poustvariti specifično pariško okolje,« je končal dramaturg Filipič.

Jean Anouilh

Beograjsko gledališko pismo

SEZONA PREMIER

Čeprav bi lahko za vsako novo gledališko sezono dejali, da ima svoje posebne lastnosti, ni konvencionalno, če to trditev ponovimo ob letošnji beograjski sezoni in to mogoče še malo bolj poudarimo. Z novimi odri, z novim gledališčem in premierami je vnesla živo toplino in vzbuja vedno nova pričakovanja.

Že ob začetku sezone se je dvoje gledališč, Beograjsko dramsko gledališče in Beograjska komedija, združilo v novo, Sodobno gledališče, ki je obdržalo oba stara odra in uvedlo nove vzporedne predstave na še nekaterih drugih odrih. Trije stalni novi odri tega ansambla so bili ustanovljeni v kulturnih domovih, eden v Zemunu, dva v okoliških mestih, Pančevu in Kostolcu. Vsi imajo redne predstave enkrat na teden.

Prva beograjska premiera tega novega igralskega ansambla je bil »Konak« Miloša Crnjanskega, enega izmed najpomembnejših srbskih avtorjev iz obdobja med dvema vojnama. To je dramatizirana epizoda iz srbske zgodovine, iz konca prejšnjega stoletja, literarno delo o zadnji kronani glavi iz dinastije Obrenovićev, ob kateri je svoje mesto na prestolu zasedla nekdanja dvorna dama in s tem sprožila dvorno afero Drage Mašin in Aleksandra Obrenovića, ki se je končala s smrtjo obeh vladarjev v organizirani častniški zaroti.

Dogodki, kakor so potekali v tedanji Srbiji, so v drami in v ustrezni obliki na odru, z Olivero in Radom Markovićem kot Drago in Aleksandrom, obudili spomine, ki so sedaj dobili gledališko obliko. Delo je dobilo široko publiko, ki so jo pritegnili v enaki meri ime avtorja, ljubezenska romanca, ki je pomenila konec dinastije in pa detajli iz dvornega življenja, katerih se starejši gledalci še živo spominjajo.

Olivera Marković kot Draga Mašin in Rade Marković kot Aleksander Obrenović v »Konaku« Miloša Crnjanskega

Za premiero Jugoslovanskega dramskega gledališča je bila obnovljena drama »Albatros« Ranka Marinkovića, ki so jo pred dvema desetletjema uprizorili v zagrebškem Hrvatskem narodnem gledališču. Za prvo izvedbo na beograjskem odru je delo doživelo nekaj manjših literarnih korektur, ki so želele še bolj poudariti osnovno misel in dogajanje. Glavna oseba je Ciprijan Tamburlinac, človek, ki v življenju ni našel svoje poti in se vrne v rodno mesto, da bi v njem dokončal svojo življenjsko tragedijo. S profesorjem Tamburlinom v interpretaciji Branka Pleše je ta beograjski oder dobil nov lik in obenem možnost, da pokaže igralske vrednote vsega ansambla. Mladi hrvatski režiser Kosta Spaić je po svoje pripomogel, da se je predstava uvrstila med tiste, ki bodo ostale v spominu.

Novost v delo te umetniške družine je vnesla otvoritev Male scene, uresničitev starih želja tega gledališča. To je eksperimentalni studio, gledališka učilnica, v kateri se je vselej možno česa naučiti in vzgajati nove kadre. Na otvoritveni predstavi so uprizorili satirično komedijo »Ali je Ivan Ivanovič obstojal«, ki jo je napisal sovjetski avtor turškega rodu Nazim Himet. Igra je aktualna satira na temo padca človeške osebnosti in okolja v birokraciji. V njem lahko vidimo nadaljevanje smeri, ki jo je nakazal Majakovski z »Veliko žehto« in »Stenico«, z novo, izvirno koncepcijo, podano v vedrem, lahkotnem komedijskem ritmu.

Na odru Narodnega gledališča je Taljnikova adaptacija »Idiota« F. M. Dostojevskega v režiji Bojana Stupice obenem s pozornostjo do velikega imena ponovno zastavila vprašanje o možnostih vsklajevanja stvaritev tega velikega pisca z zakoni in možnostmi odra. Če hote obidemo odgovor na to vprašanje in gledamo v delu le adaptacijo obstoječega teksta, tedaj so ob Miri Stupici kot Nastasji Filipovni, nosilki glavne vloge dramske verzije, in v režiji Bojana Stupice na oder pričarani bogati dogodki, kakor smo se jih nadejali. V zvezi s tem se Knez Miškin v interpretaciji Vase Pantelića na odru ne pojavlja kot tolmač avtorjevih idej, ker je pač v središču pozornosti Nastasja Filipovna s svojo tragično usodo v licemerskem okolju. Omenimo še, da uprizoritev traja polne štiri ure.

Na istem odru, na katerem nastopa tudi beograjska Opera, so obnovili Konjovićevo »Koštano«. Prva izvedba tega glasbenega dela, katerega libreto temelji na popularnem romanu srbskega književnika Bore Stankovića, je bilo v Beogradu, Zagrebu in v Ljubljani leta 1931, pred desetimi leti pa jo je obnovil Beograd. Ponovna uprizoritev po desetletnem premoru je posledica želje, da se najboljša dela domačega opernega ustvarjanja ohrani na repertoarju. Pod vodstvom Krešimirja Baranovića nastopajo v operi med drugimi Melanija Bugarinović, Žarko Cvejić in Miroslav Čangalović.

R. RADOVIĆ

IGNAZIO SILONE

OBČINSKA SEJA

V »LUKOVI SKRIVNOSTI«, ROMANU, KI GA JE TE DNI IZDALA DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE, SE PREDSTAVLJA ITALIJANSKI PISATELJ IGNAZIO SILONE KOT OBLIKOVALEC SKORAJ ROMANTIČNO NADAHNJENE SNOVI O LJUBEZNI IN ČASTI. LAHKO BI REKLI, DA JE »LUKOVA SKRIVNOST« NEKAKŠNA SREDNJEITALIJANSKA HRIBOVSKA »CAVALLERIA RUSTICANA«. ZGODBA O ZVESTI, PLEMENITI LJUBEZNI PREPROSTEGA ČLOVEKA. TEJ OSREDNJI ZGODBI IN NJENEMU JUNAKU, STAREMU KMETU LUKI, KI SE PO ŠTIRIDESETIH LETIH JEČE, V KATERO JE BIL PO NEDOLŽNEM OBSOJEN, VRNE V DOMAČO VAS, SO SE UMAKNILE V OZADJE DRUGE ZNANE KOMPONENTE SILONEJEVEGA PRIPOVEDOVANJA: ORIS OKOLJA, LJUDI IN NJIHOVIH SOCIALNIH RAZMER. DRUGI GLAVNI JUNAK ROMANA JE ANTIFAŠIST IN REVOLUCIONAR ANDREA CIPRIANI, KI SE PRAV TAKO KOT LUKA PO DOLGIH LETIH ODSOTNOSTI, PREŽIVETIH V JEČI IN V PARTIZANSKEM BOJU, VRNE DOMOV KOT UGLEDEN POLITIČNI VODITELJ IN RAZVOZLA SKRIVNOST LUKOVE KRIVIČNE OBSODBE.

ODLOMEK, KI GA OBJAVLJAMO, JE ZNAČILEN ZA SILONEJEVO SLIKANJE OKOLJA IN SOCIALNIH RAZMER V ITALIJANSKI REVNI KMEČKI VASI. OPISUJE OBČINSKO SEJO, NA KATERI OBČINSKI ODBORNIKI RAZPRAVLJAJO O SLOVESNEM SPREJEMU NEKDANJEGA POLITIČNEGA KAZNJENCA, SEDANJEGA POLITIČNEGA VODITELJA ANDREA CIPRIANIJA.

Tajnik je bil suh in temen, skoro zelenkast človek z naočniki. Pravkar se je ukvarjal s pregledovanjem računov v velikem seznamu in se ni zmenil za vprašanje. Trije nedavno imenovani odborniki so slovesno in boječe sedeli na divanu poleg županove pisalne mize ter se z bežnimi pogledi posvetovali med seboj. Najstarejši med njimi, majhen, sila suh in mršav človek, je vzbujal s svojo hudo zakrpano obleko zelo beden vtis. Opravičil se je, da mora zastaviti samo vprašanje o dostojnosti, kot je dejal.

»Ali ne mislite,« je pomodroval, »da bi morali prijateljsko svetovati, naj izostanejo od slovesnosti vsaj oni, ki so svoj čas ovadili policiji učitelja Cipriania in ga dali prijeti?«

»Seveda, seveda,« je zagodrnjal župan, »naravno. Kaj mislite o tem drugi?« je vprašal tajnika in župnika.

»Dragi moj,« je začel tajnik in privzdignil obraz iznad seznama. »Če dovoliš ...«

Ustavil se je. Kadar je govoril, je imel navado, da je nagnil glavo navzad, kot da pričakuje zaušnico.

»Pustimo to,« je obmolknil. »Saj ste me razumeli.«

Tedaj je prejšnji odbornik že pogumneje pristavil:

»Ali ne bi morali končno izostati tudi oni, ki so podpisali prošnjo, da izbrišejo Cipriania iz učiteljskih vrst? Kaj mislite?«

»Tudi meni se zdi,« je rekel eden od odbornikov.

Bilo je očitno. Toda seznam nezaželenih še ni bil končan.

»Pa oni, ki so ga obmetavali s kamenjem, ko je šel vklenjen med karabinjeri?« je pristavil stari odbornik. »Ne vem, če se kdo od vas še spominja tistega prizora. Slučajno sem bil poleg. Vračal sem se z oslom iz mlina ...«

Tudi drugi odbornik je bil zraven in se je spominjal prizora.

»Nehajte, je vpil eden od karabinjerov, mogli bi pomotoma zadeti nas.«

Navzoči so molče poslušali odbornikovo pripovedovanje. Bilo je nerodno razpravljati o teh predlogih. Tedaj je občinski tajnik znova privzdignil oči iznad knjige z računi in s prisiljenim smehljajem vprašal:

»Če izključimo vse, ki so nevredni, oprostite, kdo pa bo potem prisostvoval slovesnosti? Morda kak dninar, toda nihče od boljših. Se vam ne zdi?«

Župan je po nekaj trenutkih mučnega razmišljanja sklenil, da bo opustil kakršnokoli razlikovanje.

»Zdaj imamo demokratično vladavino,« je rekel. »Demokracija pa je enakost, kajne?«

Vendar je obrazec, ki je potolažil vse pomisleke, morda celo tiste, ki jih je povedal stari odbornik, izrekel šele don Franco.

»Andrea Cipriani,« je počasi povedal z resnim glasom, »gotovo ve na svojem visokem družbenem položaju, ki ga je zdaj dosegel, da je najlepše maščevanje odpuščanje.«

Besede so se zdele županu nadvse posrečene. Prosil je doma Franca, naj jih ponovi in si jih je napisal na kos papirja, da jih vplete v svoj jutrišnji govor.

»Da bodo učinkovitejše,« mu je tiho svetoval tajnik, »bi jih moral pripisati Garibaldiju. Boš videl, kako bodo ploskali.«

Župan je menil, da so zdaj vsa važnejša vprašanja, razen mnenja dona Serafina, urejena; sicer pa ni računal z župnikovim praktičnim čutom.

»Zdaj smo komaj izčrpali govorniški del,« je v resnici ugovarjal don Franco. »Oprostite, preostane še bistveno. Ali ne veste, kakšna sreča je bila za mnoge neznane ljudi, da so bili v njih rojeni ljudje, ki so dosegli politično oblast?«

Don Franco je potegnil iz usnjene torbe prvi debeli sveženj papirjev, na katerem je bilo napisano »Načrti«. Vsakdo je takoj razumel, kam meri.

»Ali se ti zdi primerno,« ga je vprašal župan, »da že prvi trenutek, ko stopi med nas, nadlegujemo Andrea Cipriania s takimi vprašanji? Ali bi ne bilo pametneje, da si prej pridobimo njegovo naklonjenost?«

»Ni treba izgubljati časa,« je odločno odgovoril župnik. »Železo moramo kovati, dokler je vroče.«

»Tudi jaz mislim, da je treba pohiteti,« je menil tajnik. »Človek nikoli ne ve, koliko časa trajajo politične večine.«

Ker je pri teh besedah eden od mladih odbornikov namrščil obrvi, je še naglo dodal:

»Na žalost.«

Medtem je bil don Franco že odprl pred seboj svoj sveženj in razložil na mizi več listov.

»Dostojanstvo Cisterne, da ne govorimo o njeni časti,« je dejal, »zahteva predvsem, da na državne stroške postavimo spomenik padlim. Upam, da se strinjate, da predložim to vprašanje kot najnujnejše.«

»Tretjina prebivalstva,« je ugovarjal stari odbornik, »živi po votlinah in lesenjačah.«

Don Franco je pričakoval, da bodo ugovarjali, in je imel že pripravljen odgovor.

»Kulturne narode,« je odgovoril odločno, »spoznamo po predvsem po tem, kako spoštujejo spomenike mrtvih. Kaj ni sramota, da Cisterna še nima spomenika padlim? Vsak od nas bi se moral sramovati.«

»V nobeni sosednjih vasi,« je odgovoril odbornik, »še nisem videl spomenika, o kakršnem govoriš.«

»Razlog več, da je Cisterna pred njimi in jih prekosi,« je zmagoslavno rekel don Franco. »Njihova zavist bo kronala našo zamisel.«

»Dokaz je prepričljiv,« se je zarežal tajnik.

»Predlagate spomenik padlim,« je rekel eden od mladih odbornikov. »Dobro. Toda, padlim za koga ali za kaj. Padlim za svobodo?«

Župan je z odprtimi usti pogledal dona Franca.

»Nimam namena, da bi se prepiral,« se je suho otresel župnik.

»Nemogoče je vendar postavljati spomenik padlim, ne da bi določili, padlim za koga ali za kaj,« je vztrajal odbornik.

»Tudi to težavo sem upošteval,« je po kratki zadregi odgovoril župnik. »Prav zato, da se ji izognemo, sem si zamislil alegoričen spomenik. Kaj bi rekli k marmorni skupini, kjer poljublja Slava Žrtev?«

»Kakšno žrtev?« so skoro soglasno vprašali vsi trije odborniki.

»Pojem žrtve,« je ves rdeč v obraz odgovoril don Franco. »Pojem, se pravi, zamisel. Pojem objema vse.«

Toda najvažnejši ugovor k temu predlogu je prišel od tajnika.

»Pa bi postavil tak spomenik na javnem prostoru?« se je pohujševal tajnik. »Prav pred župno cerkvijo? O, don Franco, presenečen sem, da imaš tako malo domišljije. Če hoče umetnik predstaviti Slavo, ki poljublja Žrtev, bo moral ustvariti žensko, ki poljublja moškega. Ali nisi mislil na to? Toda še več. Ker ne gre za film, ampak za negibno stvar, bo trajanje poljuba neomejeno. Ali ti je jasno? Vsako uro podnevi in ponoči, v soncu in snegu, bo ženska, ne da bi le za trenutek prenehala, poljubljala moža. V resnici lep zgled tvojim punčkam, ki hodijo h katekizmu.«

»Človeku z najboljšimi nameni bi se moral priskutiti pojem žrtve,« je pojasnjeval župan in hlinil gnus.

Župnik je ves rdeč v obraz hitel predlagati spremembo.

»Slava,« je dejal, »bi mogla materinsko božati glavo žrtve ali se ji, zastran mene, samo smehljati.«

Upiranje starega odbornika je bilo drugačno. Po njegovem bi se Slava sploh ne smela meniti za Žrtev in ji niti v obraz gledati, dokler se ne bi žrtvovala za rešitev siromakov, ki še vedno prebivajo po votlinah in lesenjačah.

»Rešitvi ljudstva je posvečen moj drugi načrt,« je zdaj že spravljivo rekel don Franco in potegnil iz svoje usnjene torbe nov sveženj, da jim ga predloži.

»Pa saj morda brez potrebe klepečemo,« ga je nenadoma ustavil stari odbornik in vstal. »Kako pa morete biti prepričani, da bo Andrea Cipriani sprejel naše predloge?«

Besede, ki jih je povedal odbornik s skoro izzivajočim glasom, so bile kot ledena prha na župnikovo gradbeno vnemo. Ozrl se je okoli, v upanju, da bo župan postavil na laž črnogledi dvom in ga pozval, da predloži še druge načrte. Toda županov obraz se je samo zmračil.

»Ne bom vam skrival svoje zadrege,« je rekel. »Ne smemo pozabiti, da Cipriania že dvanajst let ni bilo tu. V Cisterno se vrača jutri prvič, odkar je bil v zaporu, konfiniran in v partizanih. Kako bi mogli vnaprej vedeti, kakšne namene ima?«

»Potem pa ne razumem, čemu izgubljamo tu čas,« je jezno ugovarjal don Franco.

»Počakajmo dona Serafina,« je rekel župan. »Mogoče ve več ko mi. Zdi se mi, da sem slišal, da si je dopisoval s Cipriianijem.«

»Na svidenje jutri,« je užaljeno rekel župnik.

Naglo je pobral svoje papirje, vstal in šel. Ker je bilo že čas za večerjo, so mu naglo sledili tudi vsi trije odborniki.

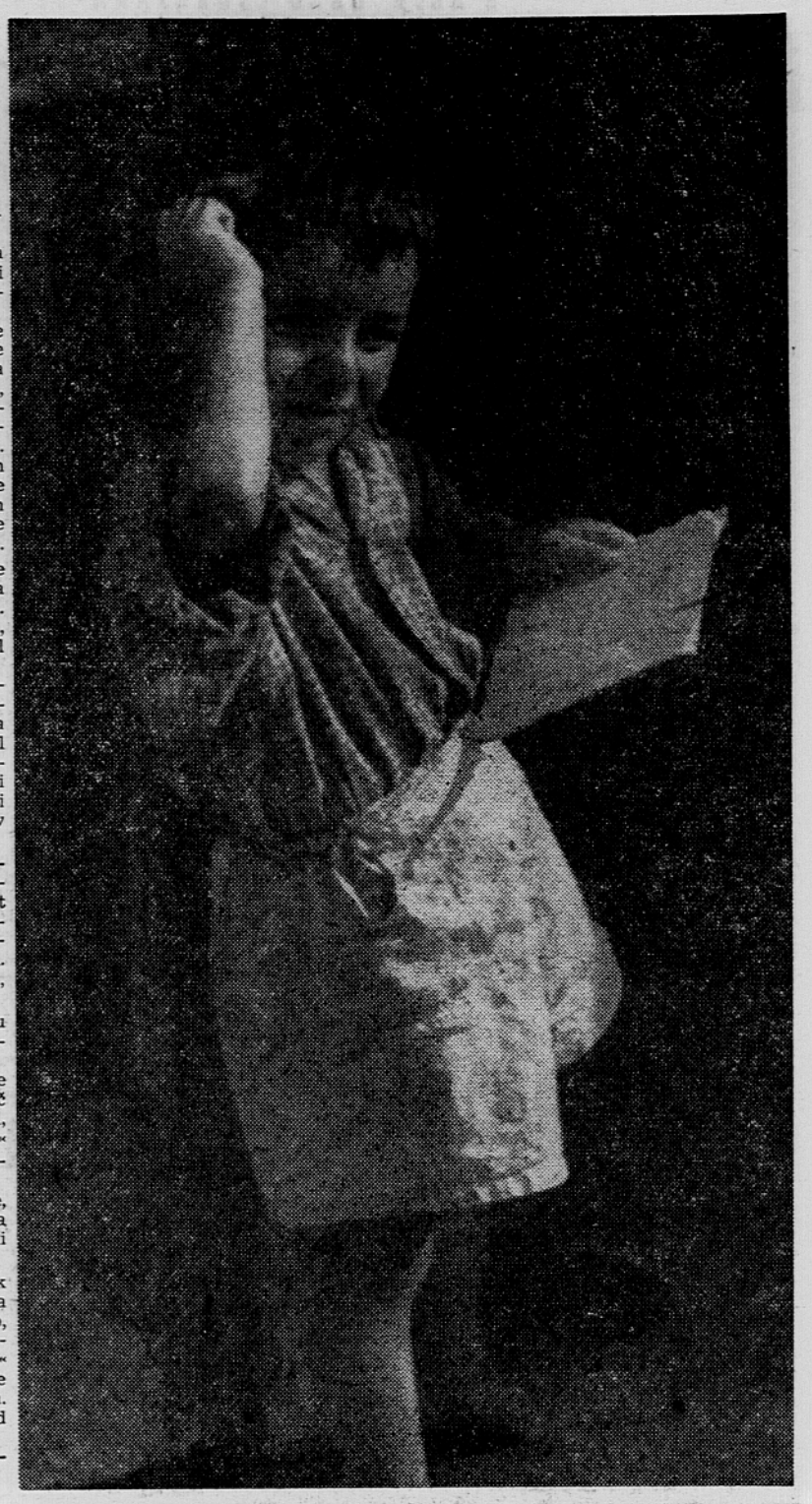
»Čisto zaupno,« je rekel tajnik županu, ko se je prepričal, da nihče ne posluša, »čisto zaupno, ali veš, kakšnega političnega mišljenja je bivši učitelj Cipriani?«

»Kolikor morem sklepati, je človekoljub,« je odgovoril župan.

Tajnik se je skoro zadušil od smeha.

»Res?« je vprašal. »Torej — čisto zaupno — popoln tepec.«

»Popoln,« je pritrdil župan.

»KRUH JE BRIDKA STVAR« JE ZBORNIK ČRTIC IN POVESTI MIŠKA KRANJCA, KI JE TE DNI IZŠEL KOT TRIDESETI ZVEZEK KNJIŽNE ZBIRKE KONDOR PRI MLADINSKI KNJIGI V LJUBLJANI. »KRUH JE BRIDKA STVAR« BI LAHKO NAPISALI KOT MOTTO K ŠTEVILNIM KRANJČEVIM PROZNIM DELOM, S KATERIMI JE ZAČEL ŽE ZGODAJ V SVOJEM PISATELJSKEM RAZVOJU OPOZARJATI NA SOCIALNO BEDO IN KRIVICE MALIH PREKMURSKIH LJUDI IN STKAL IZ NJIHOVIH USOD SVOJA NAJLEPŠA DELA. TUDI V NAŠEM IZBORU JE MIŠKO KRANJEC UGLEDNO PREDSTAVLJEN KOT LITERARNI OBLIKOVALEC Z IZRAZITO SOCIALNO TEMATIKO, KI SE JE PRAV V NEKATERIH V ZBORNIKU UPOŠTEVANIH POVESTIH DVIGNILA V KRANJČEV USTVARJALNI VRH. S ČRTICO, KI JO OBJAVLJAMO, JE MIŠKO KRANJEC POSEGEL V SVET IZVEN PREKMURJA, V SLOVENSKE GORICE, IN PRIKAZAL PRETRESLJIVO BEDO VINIČARSKIH OTROK. ČRTICA JE PRVIČ IZŠLA TIK PRED DRUGO SVETOVNO VOJNO V MODRI PTICI KOT DEL PISATELJEVIH »ZAPISKOV IZ MLADOSTI«.

MIŠKO KRANJEC

KOST

To je povestica iz prelepih krajev, ki jim pravimo Slovenske gorice. Tam je premnogo vinogradov. Če vas jeseni zanese v te kraje, je prečudovito in vse zelo veselo. Vrtovi so že porumeneli, izpred hiš z brajd diši zrelo grozdje, na vsakem hribu klopotajo klopotci, da, skoraj že v slehernem vinogradu. V času bratve večno nasmejana dekleta, kmetje, ki se potikajo po klancih, ker so ga malo preveč potegnili, gospoda, ki v teh časih prihaja sem v vinograde, in naposled tisto prelepo sinje nebo, ki je razpeto nad vso pokrajino, vse to dela jesen pisano, lepo. Pozimi vsega tega ni. Tedaj ostanejo samo valoviti hribi z gozdovi, njivami, s koljem v praznih vinogradih in raztresenimi hišicami po gričih in po dolinah. In bledo nebo. Ostane pa tudi revščina.

Da, revščina, ki jeseni niti ni tako opazna. Povsod toliko te strašne revščine, ki se sicer pred ljudmi nekako skriva. Kakor da se viničarji in hiše drobnih kmetov umikajo z vidnih krajev v zakotja. Toda otroci zanašajo revščino v šolo. Naj še tako molče o njej, pa vendar povsod udarja na dan, prej ali kasneje, ne da bi učitelj vedel, kaj z njo početi.

To se je zgodilo v dneh po božiču, ko so na Štajerskem pri bogatih kmetih razkošne koline. Otroci teh kmetov ali gosposki otroci so prinašali v šolo po božiču za južino klobaso ali kos mesa in zraven še lep kos belega kruha. Med odmorom so privlekli iz torbice to svoje bogastvo, se sprehajali po razredu s kosom mesa v roki, v drugi pa s kruhom, jedli in se razkazovali. Otroci viničarjev in revnih kmetov so sedeli zadaj. Ti si niso prinašali ničesar s seboj. Če pa so si že prinesli tanko skorjo kruha, so jo skrivaj že med poukom po drobtinah poščipali. Zdaj so sedeli mirno in gledali bogate otroke z njihovim kosom kruha in mesa. V očeh jim je odsevalo nekaj čudnega. Kadar jih je učiteljica spraševala o domu, ni dobivala nič kaj razveseljivih odgovorov. Pred njo so boječe odkrivali svojo revščino:

»Koliko otrok vas je pri hiši?«

»Devet.«

Potem drugega: »Pa vas?«

»Sedem otrok.«

»Imate kravo?«

»Ne. Kozo.«

»Kaj ste imeli za zajtrk?« Temu zavlečeno sledi previden odgovor:

»Juho ...« Da, juho. Ampak — juha ni hrana, ki bi se otrok lahko pohvalil z njo.

»Si prinesla kaj v šolo?« Dekletce gleda začudeno, kakor da ne more razumeti, kaj učiteljica s tem sploh hoče, dokler ji sama ne pojasni: »Če si prinesla s seboj kaj kruha?«

Grenak nasmeh, tih odgovor: »Saj ga nimamo ...«

Celo uro hoda daleč je doma. Mogoče je morala zdoma že ob desetih, ker ima pouk popoldne. Ko se bo vrnila, bo že noč. Sedla bo za mizo, mati pa bo v veliki lončeni skledi prinesla spet juho na mizo. In še hvala bogu, da je vsaj topla juha!

»Koliko sob imate, ki v njih spite?«

Otrok jo gleda začudeno, dokler ne doume vprašanja in spet tiho odgovori: »Eno ...« Da, vsaj to bi učiteljica morala vedeti. Tako je vendar povsod po svetu. Reveži so lahko veseli, če sploh imajo streho nad glavo, da jih varuje pred dežjem in mrazom. Vsako leto sestavlja učiteljica zdravniški zapisnik in vedno je, ne da bi opazila, zapisala suhe odgovore o sobah: eno, eno ... In potem vseeno, ali gre za hišo s šestimi, desetimi, pa celo z več ljudmi. Vedno in povsod ena sama soba. Če je v tej sobi dovolj prostora za pet, ga mora biti tudi za deset.

Nekega dne je učiteljica opazila, kako neki otrok, sklonjen pod klop, gloda veliko kost.

»Kaj imaš to?« Otrok je zardel, nazadnje pa le priznal: »Kost.«

»Spravi to zdaj med poukom, sicer ti jo vzamem in vržem v smeti.«

Otrok je skril kost pod klop in ves zardel gledal učiteljico, ki je sedela na stolu in razlagala. Mislil je na kost, ki se je moral po sili odtrgati od nje, čeprav je še ni oglodal.

Za kakih pet minut je učiteljica zagledala drugega otroka, ki se je ravno sklanjal pod klop in nekaj mlel z usti. Poklicala ga je po imenu in rekla: »Kaj pa ješ?«

Otrok je preplašeno vstal, roke pa tiščal pod klop.

»Pokaži, kaj imaš!«

Čisto rdeč od sramu je otrok privlekel spod klopi tisto veliko kost. Učiteljica je nemo gledala, nato pa vprašala:

»Kaj je to danes, da imate vsi s seboj tako velike kosti? Mar je kakšen praznik? Prej sem videla ravno takšno pri Vargazonu.«

Otroci so molčali in nepremično bolščali v učiteljico v upanju, da bo naposled le prenehala z izpraševanjem. Pa je nazadnje zares rekla:

»Spravi to kost, sicer jo tudi tebi vzamem in vržem ven.«

Ko je učiteljica po nekaj minutah zagledala drugega učenca, kako je sklonjen pod klop, je nenadoma vstala in šla po razredu. Zadržalo jo je le neko dekletce z nekim vprašanjem. Ko je tej odgovorila, je stopila k učencu, ki ga je bila videla sklonjenega pod klop.

»Pokaži, Kukovec, kaj si glodal?«

Ubogi Kukovec je moral vstati, ni pa zmogel, da bi odgovoril.

»Kaj si glodal, Kukovec, pokaži!«

»Kost,« je otrok naposled zajecljal.

Učiteljica je osupnila. Spet kost! »Pokaži, kje jo imaš?«

»Nimam je,« je odvrnil otrok preplašeno v stiski.

»Kako da je nimaš, saj si jo ravnokar glodal! Kje je?«

»Dal sem jo naprej.«

»Komu?«

Za čas molčanje, nato pa tih odgovor: »Horvatu.«

»Kdaj pa?«

»Ravnokar.«

»Pokaži, Horvat!«

Nič ni pomagalo, ubogi Horvat je moral seči pod klop in prinesti na dan kost, še preden se je je sploh lotil. Učiteljica je videla veliko kost svinjskega plečeta, ki je bila že dodobra oglodana. Otroci so nepremično gledali v učiteljico in čakali, kaj bo.

»Zakaj si jo pa dal Horvatu?« je učiteljica vprašala Kukovca. »Je mar njegova?«

»Ne.«

»Zakaj pa potem?«

Trenutek zlovešče, mučne tišine, nato pa tih, obupan odgovor:

»Da jo še on malo ogloda.«

Učiteljica je za čas molčala. Nenadoma pa ji je postalo jasno. Onemela je pred to resnico. Tedaj se je dvignil eden od učencev in pojasnil:

»Gospa, to kost smo že vsi oglodali, vsakdo malo. Zdaj je bila pri poslednjem.«

Pretreslo jo je. Slišala je že o siromaštvu teh krajev, vsaj pri nekaterih ljudeh. A revščina je doslej šla nekako neopazno mimo nje. Nikdar se ni pred njenimi očmi do kraja razgalila. Tudi so jo otroci skrbno prikrivali pred njo. Naposled je le vprašala:

»Kdo je prinesel to kost v šolo?«

»Jaz.« Oglasil se je eden najbolj bogatih. Vstal je s samozavestnim obrazom kakor zmagovalec, pogledal učiteljico in se ozrl po razredu, kakor da je njegov, nato pa nekoliko drzno pojasnil: »Dal sem jim, naj jo malo glodajo ... je še bilo nekaj mesa na njej. Seveda — zdaj je že obšla vse, oglodana je.«

V razredu je vladala tišina. Otroci so čakali na obsodbo, čakali so, da jih učiteljica ozmerja, pouči. Ona pa je samo dejala vsakdanje:

»Horvat, odnesi to na smetišče. Ti, Megla, pa,« se je obrnila k bogatemu otroku, »da mi v prihodnje ne prinašaš v šolo več kaj takega!« Samo za trenutek je počakala, kakor da kaj premišlja, nato pa dodala s spremenjenim glasom: »Vem, otroci, da niste siti, vendar — sram bi vas moralo biti, da glodate kosti za Meglo.«

Vrnila se je za mizo. Zazdelo se ji je, da bi morala razlagati o nečem čisto drugem, kakor je razlagala doslej: o svetu, revščini, o bogatih in revežih, o nečem novem ... Ona pa je morala razlagati predpisano tvarino. Medtem pa bodo otroci morda misliti na kost, ki je najbrž še niso do kraja oglodali.

S SEJE OBLO LJUBLJANA-ŠENTVID

Pouk v treh izmenah?

Vsekakor najbolj zanimiva točka dnevnega reda zadnje seje obeh zborov ObLO Ljubljana-Šentvid je bila razprava o šolski problematiki v tej občini.

Iz poročila predsednika sveta Vilka Kolarja je bilo razvidno, da je na področju občine premalo predšolskih ustanov. Poslopja osnovnih šol pa so tako zasedena, da bodo morali skoraj na vseh šolah prihodnje leto uvesti tretjo izmeno. Razen tega pa so tudi prostori v šolskih poslopjih potrebni marsikje večjih popravil. Prvo osnovno šolo »Franca Rozmana« v Šentvidu bo treba dvigniti za eno nadstropje, potrebno pa bo tudi adaptirati sedanje prostore. Čeprav je v Šentvidu še druga osnovna šola »Alojza Kebeta«, je vendar premalo prostora za vedno več učencev. Že sedaj so se komaj izognili pouku v treh izmenah. Ko pa bodo v Podgori začeli graditi nove bloke za okrog 1700 ljudi, se bo število učencev še povečalo za kakih 300 do 400. Nič bolje ni v Šmartnem pod Šmarno goro, kjer bi bilo potrebno dvigniti šolsko poslopje za eno nadstropje, da bi pridobili štiri nove učilnice in tako omogočili nemoten pouk.

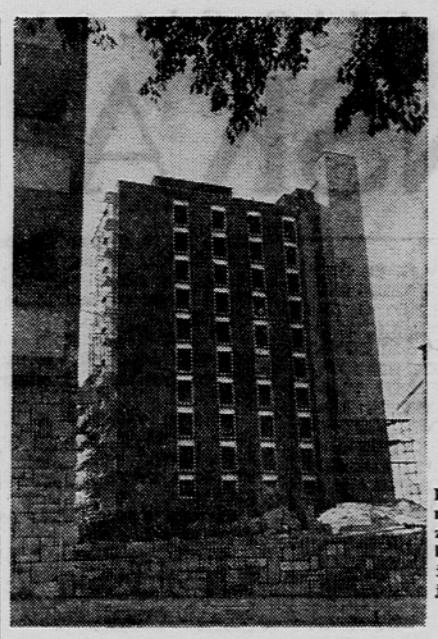
Najteže pa je v Vodicah. Šola je zasedena od jutra do pozne noči. Odmorov med posameznimi izmenami pravzaprav ni. Prosvetni delavci so preobremenjeni, poleg tega pa za njihovo delo med ljudmi še ni popolnega razumevanja. Celo nasprotno! Čeprav namreč tamkaj so gostinski obrati, imajo nekateri prosvetni delavci težave s stanovanji oz. prehrano. Velja pa še omeniti, da bi v Vodicah že lahko imeli novo šolo, če ne bi nekateri ljudje 1952. leta na tako malomaren in škodljiv način dosegli, da odobreni krediti za novo šolsko poslopje niso bili izkoriščeni.

V obširni razpravi so odborniki razpravljali o tem, kako bi čimprej in čimbolj ekonomsko postavili to slabo dediščino na trdna tla. Predvsem bo treba skrbeti, da bodo podjetja zgradila iz svojih sredstev ustanove za varstvo predšolskih otrok. Potrebno bo tudi varstvo za kmečke otroke, saj so ti marsikdaj prepuščeni sami sebi. Kazalo bo tudi premisliti, če ne bi bila središča za tehnični pouk cenejša, kot pa tovrstne delavnice na vsaki šoli.

LJUBLJANSKA SLIKA

Zadnje dni so začeli prometni miličniki v Ljubljani opozarjati pešce, naj prečkajo ulice ali ceste le na prehodih. Večina prebivalcev je pozdravila to akcijo, saj zahteva čedalje večji promet tudi disciplino pešcev. Naj omenimo, da drugje to sploh ni več problem, ker ljudje vedo, da so varni le na prehodih. So pa tudi taki, ki menijo, da so taki ukrepi odveč in nočejo upoštevati prometnih predpisov. Če pač ne bo zalegla lepa beseda, potem... Nedisciplinirane pešce bodo lahko kaznovali z denarno globo tudi do tisoč dinarjev. (Foto: Z. Deniša).

Koper: prva »Tomosova« stolpnica z 90 garsonjerami, kjer bodo spomladi dobili delovni ljudje dostojno streho. (Foto: Likar)

KOPRSKA STANOVANJSKA GRADITEV LET OS IN PRIHODNJE LETO

V sako leto bo laže

KOPER, 30. nov. — Po urbanističnem načrtu, ki upošteva zgodovinske arhitektonske stavbe, predele in znamenitosti začenja dobivati Koper z novo zazidavo svojo novo podobo. Čeprav se obrisi te podobe izrazito kažejo šele po letošnji gradbeni dejavnosti so se pojavile tožbe, da ne bo Koper ob svojo »zgodovinsko urbanistično podobo«, da ne bo več takšen, kakršen se je doslej človeku kazal zdaleč. Bodimo praktični in preprosti: zgodovina in starina vendar ne more in ne sme pokopati in dušiti novega in sodobnega življenja! Kar je v Kopru vrednega in potrebnega, da ob sedanji urbanistični preobrazbi dokumentira zgodovinske značilnosti, bo — brez bojazni — ostalo. Za balast pa nikomur ne bo žal, četudi zdaleč obrisi in linije prenovljenega Kopra ne bodo več takšne, kakršne so bile pred stoletji! Zakaj ob polemiki zastran obrisov in linij je jasno eno samo: delovni človek, potreben sonca, prostora, zraka in svežine, si z zgodovinsko sentimentalnostjo ne ve in ne more pomagati niti za las! Sicer pa potrpimo nekaj let, da novo življenje ustvari Kopru novo podobo. Zagotovo nam bo bolj všeč, kakor dosedanja.

Ko pravimo, da bo vsako leto lepše in laže, imamo v mislih vsakoletno pridobitev novega stanovanjskega prostora, tako nujnega v hudi koprski stanovanjski stiski in zaostalosti. Potrebam sicer še zlepa ne bo ustreženo, kajti hkrati je treba namreč streči dvojni terjatvi: splošnemu naraščanju števila prebivalcev (dotok nove delovne sile) in pa splošni stanovanjski rekonstrukciji in modernizaciji starega koprskega stanovanjskega prostora. Dosedanja graditev dobro kaže, posebno še, če upoštevamo, da je treba stvarem streči v mejah realnih možnosti. Letošnja »gradbena žetev« je kar zadovoljiva. Na Belvederu, kjer nastaja najlepša koprska četrt, in v Semedeli smo letos pridobili nekaj nad 200 novih stanovanjskih enot (družinskih stanovanj, garsonjer in samskih sob). Med investitorji se je najkrepkeje uveljavil »Tomos«.

Za prihodnje leto nam stanovanjska gradbena dejavnost obeta okoli 280 novih stanovanjskih enot. Me dnjimi bo precej vseljivih, tako že na spomlad prva »Tomosova« stolpnica z 90 garsonjerami. Nedaleč od prve stolpnice zdaj že utrjujejo temelje za drugo stolpnico, v kateri bo 40 družinskih stanovanj. Tik ob stolpnicah pa je v glavnem že dograjena nova poštna palača, ki bo, kot kaže, do pozne pomladi tudi notranje urejena. Tako bo naposled Koper rešen »poštne stiske« ter se z novo avtomatsko telefonsko centralo vključil v obalni avtomatski telefonski sistem in neposredno povezal z Ljubljano. Kake druge gradnje na Belvederu v prihodnjem letu ni pričakovati. Širše pa bo prihodnje leto odprt drugi center stanovanjske graditve ob Gramscijevem nabrežju. Tu bomo s stanovanjsko graditvijo, tako kakor na Belvederu, začeli sanirati drugi del starega Kopra z izpreminjanjem v moderno četrt, ki se bo raztezala do novega pristanišča in železniške postaje. Na tem prostoru bodo zastavili stolpnico s 40 stanovanji in še dva večja stanovanjska bloka. V samem Kopru bodo na »Novem bloku« nasproti tržnice nadzidali še eno nadstropje in s tem pridobili še štiri stanovanja.

Razni investitorji pa bodo prihodnje leto zastavili graditev stanovanjskega naselja Semedela III. V načrtu je za zdaj več stanovanjskih blokov z okoli 70 stanovanji, zidanimi v belvederskem stilu. (ž)

Včeraj – danes – jutri v Ljubljani

■ Dvoje najbolj prometnih križišč v Ljubljani: Ajdovščina in Prešernov trg sta že nekaj dni razsvetljeni z najsodobnejšo razsvetljavo. Poizkusi namreč, ki so jih delali poleti uslužbenci »Javne razsvetljave« za napeljavo sodobne razsvetljave na nekaterih križiščih, so pokazali, da najbolj ustreza razsvetljava s svetlobnimi venci, ki jih sestavljajo žarnice z živosrebrno paro in fluorescenčno oblogo. Obe križišči sta zdaj enakomerno osvetljeni, spodnja osvetljenost pa znaša 12 Luxov, kar je zelo veliko, saj je Titova cesta od »Kozolca« naprej osvetljena le s tremi Luxi. Tudi žarnice, ki so izdelek TEŽ iz Zagreba, so najboljše kakovosti.

■ Od pred leti izdelanega investicijskega programa za rekonstrukcijo podjetja »Ilirija« so v celoti rekonstruirali le oddelek za izdelovanje glavnikov, s čimer so lahko povečali proizvodnjo glavnikov od 150.000 do 700.000 letno.

■ Mesec november je bil letos nadpovprečno »moker«, saj je v Ljubljani padlo 140,7 mm padavin, največ 19. novembra: 33,8 mm, medtem ko novembra pade v Ljubljani povprečno 136 mm dežja. Letos je v novembru tudi snežilo, kar v Ljubljani v tem mesecu ni običajno. Res je, da sneg ni obstal, vendar se je snežni obroč okrog Ljubljane približal na nekaj deset kilometrov, saj je snežna odeja prekrila predele nad 500 metrov visoko. Pozneje je toplejše vreme mejo snega premaknilo za tisoč metrov više, tako da leži sneg sedaj le še nad 1500 metrov. Znižala se je tudi povprečna temperatura, in sicer je povprečna novembrska temperatura 5,5 stopinje C, medtem ko je letos bil povpreček le 5,2 stopinje C. Najtoplejši dan v preteklem mesecu je bil 4. november, ko se je temperatura dvignila na 15,1 stopinje C, najhladnejši dan pa 24. november, ko so zabeležili le –5,6 stopinje C.

■ ObLO Ljubljana-Center je na zadnji seji sklenil, da bo zazidalni načrt za ljubljansko središče poveril ožji komisiji, ki bo do ene izmed prihodnjih sej v prihodnjem letu izdelala dokončni program. Komisija bo upoštevala pozitivne rezultate natečaja za zazidalni načrt ljubljanskega centra iz leta 1956, ki se ga je udeležilo 13 konkurentov. Prav tako pa bo upoštevala tudi gradnje, ki so že v teku ali pa tik pred začetkom. Komisija bo izdelala dokončni program v sodelovanju z občinskim svetom za gradbene in komunalne zadeve in okrajnim svetom za urbanizem.

■ V obeh ljubljanskih porodnišnicah se je v sredo rodilo deset dečkov in štiri deklice.

■ Razredna skupnost Tehniške šole za elektrotehniko v Ljubljani je te dni izdala svoje glasilo, ki bo izhajalo četrtletno. Prva številka obsega na tridesetih straneh prispevke tehničnega značaja, nekaj člankov o šolstvu, poročilo o delu LMS na šoli in na zadnji strani nekaj veselih zgodbic s Tehniške šole za elektrotehniko. Glasilo izhaja v tisoč izvodih, tiska pa ga Tiskarna šolskih delavnic tehniških šol v Ljubljani.

■ ObLO Ljubljana-Šiška je na svoji zadnji seji imenoval na predlog komisije za imenovanje novih direktorjev dosedanjega direktorja tovarne obdelovalnih strojev »Indos« Ivana Kogovška za novega direktorja gospodarskega podjetja Titovih zavodov »Litostroj«. Dosedanji direktor tega podjetja inž. Božidar Guštin odhaja na novo dolžnost.

Zaradi malomarnosti dvojno delo in dvojni stroški

— Ja, vraga, že spet kopljete tu? Saj so vendar...

Mimogrede sem ujel v uho nekaj besed starejšega moža. Obstal je pred delavcem, ki je z nenavadnim orodjem, kakršno uporabljajo pri čiščenju odtočnih jaškov na cestah, kopal zemljo iz globoke jame.

Tisti »saj«... Dobro vem, kam meri. Minil je komaj dober mesec, ko so pred kinematografom Metropol v Stanetovi ulici uredili novo ploščad, lepo asfaltirano. In zdaj spet razkopavajo. Nazajgrede pobaram delavca, zakaj vendar znova kopljejo na tako lepo asfaltiranem prostoru. Mar je kdo pozabil v zemlji zaklad?

— Glejte ta ribnik na cesti. Voda nima kam odteči. Prej je bil na tem mestu, vidite tu, odtočni jašek. Zadnjič so ga enostavno zasuli z zemljo, navozili kamenja in vse skupaj lepo asfaltirali. Nekam čuden nasmeh na delavčevem obrazu je razodel, da mu je nekoliko nerodno, ker so tu pred mesecem delali njegovi sodelavci iz celjske Uprave za ceste in kanalizacijo. Globoko pod asfaltom je naletel na razbito betonsko cev. Zamenjati jo mora z novo, potem mora kamnosek napraviti v granitnem robniku novo odprtino in nazadnje bo treba še asfalt zakrpati.. Dva dni dela — vse zaradi površnosti nadzornega organa.

ZRUŠENE STOPNICE

Naj kar brez ovinkov povem, da so se porušile, točneje zdrobile, betonske stopnice v novi stavbi, na srečo ne v stanovanjski, marveč v tipski hmeljski sušilnici v Šmatevžu pri Gomilskem. Res je, da so v Savinjski dolini rasle sušilnice kot gobe po dežju, a človek skoraj ne more verjeti, da so še gradbena podjetja, ki tako nestrokovno opravljajo dela. Sušilnico v Šmatevžu je zidalo gradbeno podjetje Iz Rogaške Slatine. Zamislite si, da se podobno primeri v kaki stanovanjski hiši in nemara bi bile še človeške žrtve. Kdo ve? V Šmatevžu bi brez dvoma bile žrtve, če bi se stopnice zrušile dan prej.

Porušene stopnice v Šmatevžu si je ogledala posebna komisija Zavoda za raziskavo materiala iz Ljubljane. Ta bo tudi dala analizo strukture betona.

POPLAVA V 11. NADSTROPJU

Nova, enajstnadstropna stolpnica ob Trubarjevi ulici v Celju ni nobeno arhitektonsko čudo. Okrog prvega novembra se je vanjo vselilo 44 družin — res srečnih družin. Menite, da to ni nič posebnega. Pa se je vendar primerilo nekaj nenavadnega. O tem je vredno zapisati nekaj stavkov.

Dva, tri dni pred vselitvijo prvih strank, tedaj so se v stolpnici mudili še zadnji obrtniki INGRAD-a, je nekdo v 11. nadstropju pustil odprto vodovodno pipo. Prava reč, saj voda ni tekla. Pod večer, takrat zaradi zmanjšane porabe vode naraste pritisk, je tudi v 11. nadstropju začelo teči... Najprej se je napolnila zamašena školjka, potlej pa... Pravcata poplava! Voda je tekla vso noč, iz 11. nadstropja v 10. in še niže. Nastalo škodo, ki niti ni tako majhna, je moralo gradbeno podjetje INGRAD popraviti, medtem ko storilca doslej še niso izsledili.

VARNOST IN SREČA

Pri tem gre pa za to-le: zadnja vrata nove samopostrežne trgovine v Celju so morali primerno zavarovati. Arhitekt je v ta namen izdelal načrt tudi za varovalni drog iz železa. Na vso srečo pa okovja niso takoj vzidali, ker bi bilo zaradi svoje »funkcije« morebitnim tatovom le v posmeh. Zadnja vrata se namreč odpirajo navznoter, medtem ko je varovalni drog z okovjem, izdelan po načrtu, za zunanjo stran. Zdaj morajo poskrbeti za drugačen varovalni sistem. Tako, tako... Dvojno delo — dvojni stroški.

F. Krivec

Mali intervju

V jeseniški bolnišnici so odprli na Dan republike otroški oddelek. Ob tej priložnosti smo se pogovorili s predsednikom upravnega odbora bolnišnice Jožetom Lenarjem:

»Kakšno je stanje na jeseniškem področju v zvezi z zdravstvom naših najmlajših?«

»Umrljivost otrok na jeseniškem teritoriju je bila v zadnjih letih precejšnja. Vzrok je bil v pomanjkljivi preventivni službi, delno pa tudi v kurativni, ker je primanjkvalo prostora v bolnišnici. Morali smo mnogo malih bolnikov prepeljati v ljubljansko bolnišnico, zato smo stremeli za tem, da bi ustanovili otroški oddelek tudi

v jeseniški bolnišnici. Z dobro organizacijo preventivne službe pa bomo nedvomno dosegli, da se bo umrljivost otrok na jeseniškem področju zmanjšala.«

Kaj lahko poveste o novem otroškem oddelku jeseniške bolnišnice?«

»Spomladi smo pričeli z adaptacijskimi deli v prostorih, ki smo jih predvideli za otroški oddelek. Junija pa smo pričeli zaradi velikih potreb postopoma sprejemati male bolnike. Oddelek ima 30 postelj in je posebej opremljen za zdravljenje otrok.«

»Kaj pa težave?«

Kaže, da bo oddelek premajhen, ker so potrebe večje kot zmogljivost oddelka. V prihodnosti bomo skušali dobiti sredstva, da bi zgradili novo stavbo za ta oddelek, v katerem bi bil tudi biokemični laboratorij in lekarna. Prostore otroškega oddelka pa bi lahko odstopili internemu oddelku, ki je že več let prenapolnjen.«

»Kako je s kadri za ta oddelek?«

»V kratkem bosta na otroškem oddelku dva zdravnika pediatra. Potrebovali pa bi še več srednjega in nižjega medicinskega kadra, posebno negovalke. Kadra nam primanjkuje, ker nimamo stanovanj. V bližnji prihodnosti bomo skušali skupaj z ObLO urediti stanovanjsko vprašanje za medicinske kadre, posebno ker uprava bolnišnice sama ne more rešiti tega vprašanja,« je zaključil razgovor tovariš Lenar.

K.

OBVEŠČAMO VSE ČLANE IN POVERJENIKE PREŠERNOVE DRUŽBE,

da smo zaključili razpošiljanje rednih knjižnih zbirk in doplačilnih knjig za leto 1960. — Če kak poverjenik najkasneje do 5. decembra 1959 ne bo prejel na svoj naslov pošiljke, naj to **po tem** datumu nemudoma sporoči.

Člani Prešernova družbe prejmejo zbirke tam, kjer so se vpisali v članstvo. — Ob sprejemu zbirk **obnovite članstvo za prihodnje leto!**

ZAMUDNIKI

lahko nabavijo v vseh knjigarnah redne zbirke 5 knjig po nekoliko višji ceni, in to za 500 din; za 800 din pa vseh 7 knjig, oziroma 8, dokler je na razpolago še tudi knjiga Ivana Cankarja: Hlapec Jernej in njegova pravica, ki so jo prejeli brezplačno tisti člani, ki so se naročili na vseh sedem knjig.

SINDIKALNE PODRUŽNICE,

ki nam bodo javile nove poverjenike, lahko prejmejo za nove člane zbirke **izjemoma** za članarino 360 din (5 knjig), za 600 din pa še doplačilni knjigi, t. j. 7 oziroma 8 knjig, dokler so seveda zbirke še na razpolago.

IZŠLE SO

v redni zbirki: **Koledar 1960** s 16-stransko prilogo v barvotisku, Franceta Bevka zgodovinska povest **»Viharnik«**, Hansa Ruescha roman iz daljnega severa: **»Na vrhu sveta«**, Venceslava Winklerja mladinska povest: **»Pot na Lisec«**, obsežna poučna knjiga Franceta Planine **»Naša domovina Jugoslavija«** z velikim večbarvnim zemljevidom Jugoslavije. Oboje bo dobrodošlo zlasti vsej učeči se mladini. Kot doplačilni knjigi pa sta izšli: **Živalski svet** in praktični priročnik: **Domača dela in popravila.** V počastitev 40-letnice ZKJ pa knjiga Ivana Cankarja: **Hlapec Jernej in njegova pravica**, ki jo prejmejo brezplačno vsi, ki naroče vse naštete knjige, dokler je knjiga na razpolago.

SINDIKALNE PODRUŽNICE!

Posredujte članom svojega kolektiva najcenejše in najboljše knjige!

PREŠERNOVA DRUŽBA

V NEKAJ VRSTAH

■ **HRASTNIK**

V počastitev 40-obletnice KPJ in Dneva republike so bile v Hrastniku razne prireditve. Že v petek popoldne so odprli popolnoma obnovljen železniški most. Obnovitev je bila končana mesec dni pred rokom. Pri hrastniškem rudniku pa so odprli prvi del nove poldrugi kilometer dolge hrastniške ceste.

■ **BRANIK**

Tudi v Braniku so se ljudje polnoštevilno udeležili proslave ob Dnevu republike, ki so jo pripravile krajevne politične organizacije in mladina. Na obširnem programu je nastopilo precej mladine s pesmimi in recitacijami. Zapel je tudi prosvetni mešani zbor.

■ **DIVAČA**

Na predvečer Dneva republike so taborniki iz Divače imeli proslavo. Poleg tabornikov so sodelovali: godba na pihala, pevci Svobode Divača ter obvezniki predvojaške vzgoje. Ob tej priložnosti so razvili taborniški prapor.

■ **PODNART**

V soboto so v Podnartu praznovali krajevni praznik in Dan republike. V Kulturnem domu je bila slavnostna seja Krajevnega odbora Podnart. Po seji je bila pred spomenikom padlih borcev v Ovsišah komemoracija. V Kulturnem domu so na proslavi razvili mladinski prapor. Med proslavo so sprejeli tudi cicibane v pionirsko organizacijo.

■ **RADOVLJICA**

Pred kratkim je občinski odbor SZDL v Radovljici na svojem plenumu razpravljal o dejavnosti turističnih društev v občini. Od 1. januarja pa do zadnjega septembra je bilo v občini 16.134 turistov, ki so prenočili 94.298-krat. Število gostov se je povečalo v primerjavi z lani za več kot 30 odstotkov. Predvidevajo, da bo do konca leta v radovljiški občini okrog 100.000 nočitev. Za prihodnjo turistično sezono pa bo potrebno še marsikaj pripraviti, saj je bilo letos na volji vsega 677 privatnih ter 195 družbenih sob. Te so bile v glavni sezoni polno zasedene. Da bi gostje čim udobneje bivali, bodo turistična društva na področju občine Radovljice poskrbela tudi za olepšavo krajev.

N. R.

Na razglednem Ravnem Lazu v središču Hrastnika so ob Dnevu republike in v počastitev 40. obletnice KPJ odprli nov taborniški dom. Prostori v domu so zelo praktično razporejeni. Marljivi hrastniški taborniki so v treh letih vložili v ta dom več kot 20.000 prostovoljnih ur.

Nova krožna peč v opekarni Dvorska vas

Gorenjska opekarna v Dvorski vasi pri Radovljici je do zdaj proizvajala letno 2 milijona kosov zidakov različnih formatov, s katerimi je zakladala gradbišča na Gorenjskem. Ker je na tržišču vsled velike gradbene dejavnosti še vedno večje povpraševanje po opeki kot pa proizvodnja, so pričeli tudi v Gorenjski opekarni razmišljati kako bi jo povečali. Glavna ovira je bila peč za žganje opeke, ki je na eni strani že docela izrabljena, na drugi strani pa nima zadostne zmogljivosti, da bi omogočila povečanje proizvodnje.

Zato so se letos spomladi lotili gradnje nove krožne peči za žganje opeke, ki bo lahko nadomestila staro, istočasno, pa bo z večjo kapaciteto omogočila, da se bo proizvodnja dvignila od dosedanjih 2 milijonov na 5 milijonov kosov letno. Novo peč so zgradili v rekordnem času in je sedaj že gotova, tako da bo spomladi, ko bo opekarna spet pričela obratovati, že delala.

K

Trg s kmetijskimi pridelki

Pri odkupu povrtnin in sadja se že močno čuti, da gre sezona teh pridelkov h kraju. Iz vseh krajev poročajo o odkupu nepomembnih količin. Proizvajalci, ki še razpolagajo s presežki krompirja, ga bodo vnovčili kasneje, verjetno v spomladanski odkupni sezoni. Isto velja za jabolka. Odkupne cene so ostale na splošno nespremenjene.

Založenost trga z osnovnimi povrtninami (krompirjem, čebulo, zeljem, solato, fižolom) je bila zadovoljiva, asortiment in kakovost drugih povrtnin pa nista povsod ustrezala željam potrošnikov.

Cene jabolk so nekoliko narasle, prav tako cene orehov. Hruške in grozdje so v prodaji samo v večjih potrošnih središčih.

Večja ponudba živine in prašičev kaže na težnjo znižanja odkupnih cen ter na večjo disciplino pri odkupu.

Preskrba z jajci se je izboljšala, maloprodajne cene pa so kljub mrtvi sezoni previsoke.

Okraj	Cena pri KZ	Cena na drob.	Cena na deb.
KROMPIR:			
Nova Gorica	20	23	
Koper	23	26	
Ljubljana		20	19
Novo mesto		20	
Maribor		23	22
Celje		21	20
FIŽOL ENOBARVNI:			
Nova Gorica		92	
Koper		100	
Ljubljana		106	92
Maribor		75	
Celje		100	95
ZELJE:			
Nova Gorica	12	18	
Koper	18	30	
Ljubljana		14	12
Maribor	15	20	17
Novo mesto		20	
Celje		21	18
ČEBULA:			
Nova Gorica	35	40	
Koper		35	
Ljubljana		32	28
Maribor	28	40	33
Novo mesto		40	
Celje		40	34
CVETAČA:			
Nova Gorica	30	45	
Koper	35	50	
Ljubljana		50	42
Maribor	53	65	58
Celje		50	44
SOLATA:			
Nova Gorica	50	60	
Koper	70	90	
Maribor	55	70	60
Novo mesto		50	
JABOLKA:			
Nova Gorica	55	65	
Koper	50	75	
Ljubljana		66	58
Maribor	48	60	52
Novo mesto		45	
Celje	45	65	58
OREHI:			
Nova Gorica	130	140	
Koper		180	
Ljubljana		180	150
GROZDJE:			
Ljubljana		126	107
Maribor		140	124
Novo mesto		150	
Celje		145	132
HRUŠKE:			
Koper		120	
Maribor		120	105
GOVEDO:			
Nova Gorica	150	390	
Koper	150	400	
Ljubljana	148	380	
Maribor	140	350	
Novo mesto	140	340	
Celje	150	360	
TELETA:			
Nova Gorica	220	405	
Ljubljana	210	420	
Maribor	220	380	
Novo mesto	210	370	
PRAŠIČI:			
Nova Gorica	190	350	
Koper	200	350	
Ljubljana		380	
Maribor	215	370	
Novo mesto	205	360	
Celje	220	350	
JAJCA:			
Nova Gorica		30	
Koper		28	
Ljubljana		28	
Maribor		25	
Novo mesto		27	
Celje		26	
MLEKO:			
Nova Gorica	26	34	
Koper	28	38	
Ljubljana	26	36	
Maribor		36	
Novo mesto	25	36	
Celje		38	

»DAN REPUBLIKE« JE VEČINA PARTIZANSKIH DRUŠTEV POČASTILA S TEM, DA JE PRIREDILA AKADEMIJE IN NASTOPE. — MARSIKJE SO DRUŠTVA PARTIZAN PRI PROSLAVLJANJU PRAZNIKA SODELOVALA S SVOBODAMI IN DRUGIMI DRUŽBENIMI ORGANIZACIJAMI. — NAŠ SPODNJI POSNETEK PRIKAZUJE USPEL NASTOP MLADINK PARTIZANA VIČ — ZGORNJI PA PIONIRJA - ŽE PRAVEGA TELOVADCA - NA AKADEMIJI PARTIZANA ŠIŠKA.

OLIMPIJSKE PRIPRAVE ZA RIM NA DOBRI POTI

Tudi brez drobnih skrbi

Medtem ko so priprave naših zimskih športnikov za olimpijske igre 1960 minile v že večkrat preizkušenem — nedelavnem — slogu, je mogoče priprave za letne olimpijske igre 1960 šteti za uspešne. Ves načrt priprav sicer ni bil uresničen v roku, zato pa je vsaj v sedanji zaključni fazi opaziti več prizadevnosti in smiselnosti kot kdaj koli prej. Vse torej kaže, da je olimpijska vročica, ki je zajela ves športni svet, naposled prišla do veljave tudi pri nas. gdelavcevx M inzačeladgov dgo dgo dgo dgo dgm m

Tak razvoj dogodkov lahko samo pozdravljamo. Pripisati ga gre v mnogočem delu jugoslovanskega olimpijskega komiteja, ki se ni odrekel samovlogi posredovalca v mednarodnih zadevah, marveč je tokrat tudi aktivno — kot pobudnik in organizator — posegel v priprave jugoslovanskih športnikov. Posebna komisija pri komiteju je celo zadolžena z nadzorom nad pripravami naših tekmovalcev.

Kako pa teče to delo? Najprej je bilo treba opraviti širši izbor olimpijskih kandidatov zato, da bi jim zagotovili gmotno pomoč ter odstranili tudi siceršnje ovire, ki bi jim lahko onemogočale redne priprave. Ko je bilo to — bolj ali manj uspešno — storjeno (o tem smo v našem listu že pisali), je komite sklical v Beogradu sestanek vseh trenerjev olimpijskih kandidatov. Na tem zboru so vzgojitelji dobili okvirne smernice za delo, hkrati pa tudi zagotovilo, da bodo v strokovnem pogledu samostojni. Ta poteza je izredno posrečena. S tem se bomo v bodoče namreč ognili stalnim prepirom, ki so zadevali vedno nerešeno vprašanje — v čigavo pristojnost sodi tehnično delo z državnimi reprezentanti. Ker je bilo izrečeno tudi mnogo tehtnih misli glede zdravstvene zaščite, in ne nazadnje tudi duševnega razpoloženja olimpijcev, je treba beograjski sestanek zares oceniti dobro.

Podrobnejšo organizacijo priprav pa so nato prepustili strokovnim zvezam. Pri nekaterih je v zadnjem času čutiti živahen delovni polet. Naj za primer navedemo atlete. AZJ je v dosameznih središčih določila posebne funkcionarje, ki bodo bedeli nad pripravami in vskakjali delo trenerjev. V Ljubljani bo to funkcijo opravljal znani atletski delavec Marko Rožman. Na trenerjih pa je sedaj, da d podrobnosti izdelajo program priprav za svoje varovance in jih seznanijo z morebitnimi problemi.

Prisostvovali smo enemu izmed takih planskih sestankov. Atletski trener prof. Jožа Šturm je v prisotnosti zastopnika AK Olympije sporočil olimpijskima kandidatinjama Usenikovi (krogla) in Stamejčičevi (ovire) podroben načrt priprav. Hkrati je govoril tudi o nekaterih podrobnostih, ki pa vendar lahko onemogočajo redno delo. Tako je omenil, da atleti na osrednjem stadionu ob Titovi cesti nimajo urejenih (ogrevanih) slačilnic in se po vadbi ne morejo okopati. Tudi pomanjkanje nekaterih orodij je prav pereče.

Ti problemi seveda niso nerešljivi, kažejo pa, da bo za priprave olimpijskih kandidatov treba pridobiti tudi njihovo neposredno okolico. Sicer bodo namreč načrtne priprave ostale kljub vsemu vestnemu prizadevanju zgolj na papirju.

In tega si gotovo ne želimo . . .

OVIRA ALI NERAZUMEVANJE

Osnovna šola v Vuzenici že deset let upravlja dva prostora v bivšem telovadnem domu, ki je last TVD Partizana. Večji prostor je bil za telovadnico, manjši pa za garderobo.

Poleti leta 1956 se je brez vednosti šolskega vodstva v manjši prostor vselila zasebna oseba, ki jo vzdržuje tamkajšnje socialno skrbstvo. ObLO je ta ukrep obžaloval, vendar tej osebi ni preskrbel druge sobe.

Zaradi te ovire vuzeniška šola s 550 učenci že tri leta ne more v redu izvajati telesne vzgoje, v zimskih mesecih pa jo mora kratko in malo prekiniti, kar se bo zgodilo tudi letos.

Ko se je letos ObLO potrudil in poiskal prej omenjeni osebi sobo na Muti št. 19, je le-ta vselitev odklonila, češ da tamkaj nima nobenih znancev. Sobo je medtem zasedla druga oseba brez odločbe, ki pa je sedaj kljub nalogu ObLO nihče ne more premakniti iz tega prostora.

V. K.

*

Mislimo, da bi morali med tema dvema skrajnostima — 550 učenci in eno (sicer socialno vzdrževano osebo, ki se ne strinja z izdano rešitvijo) najti tako rešitev, ki bi prvenstveno šla v prid množici mladine, pa ne bi niti prizadela osebe, ki se ne strinja z dosedanjo ureditvijo.

NA OBISKU PRI ČLANU SCL V ŠEMPETRU PRI GORICI

Novogoriški delavci — nogometaši

Skozi vse letošnje prvenstvo SCL se vleče kot rdeča nit okoliščina, da Novogoričani niti enkrat še niso nastopili vsi do zadnjega. Startali so zelo oslabljeni — na tekmah pa je bilo precej poškodovanih; nekateri igralci pa so se morali zaradi dobijenih poškodb zdraviti celo v bolnišnici.

Toda kljub slabemu začetku je vsa goriška športna javnost mnenja, da se bo Nova Gorica obdržala v SCL. Moštvo sodi med redke nogometne klube, kjer so vsi igralci od prvega do zadnjega sami delavci! Vsi brez izjeme delajo ves delovni čas, v prostem času pa se ukvarjajo z nogometom. Zato se stalno dogaja, da prihajajo na treninge kar z dela: v delovnih oblekah in z rokami, s kakršnimi so odšli z delovnega mesta.

Člansko moštvo šteje 18 igralcev, ki so zaposleni pri raznih podjetjih v Šempetru in v Novi Gorici. Vsi so domačini in ni med njimi nobenega »uvoženega«. Zato je kolektiv enovit in se dobro razume ter složno nastopa. Ekipo trenira bivši klubov igralec Vlado Korpar, trener-samorastnik, ki ima veliko mero volje in požrtvovalnosti.

Upravni odbor Nove Gorice se dobro zaveda vloge in pomena naraščaja in zato skrbi tudi za mladinsko moštvo. Imajo 21 registriranih mladincev, med katerimi je nekaj zelo nadarjenih, ki bi se mogli razviti v res dobre nogometaše.

Mladinsko moštvo trenira prav tako bivši igralec kluba Franc Bajt. Lanski trener te ekipe Edi Koglot pa vodi sedaj moštvo »Primorja« iz Ajdovščine.

ŽNK Nova Gorica je najstarejši primorski nogometni klub ki deluje že od l. 1947. Sedež in igrišče kluba sta v Šempetru pri Novi Gorici zibelki primorskega nogometa.

Upravni odbor kluba je v tesnem sodelovanju z občinskim komitejem LMS v Šempetru, enim najboljših v Sloveniji, s prostovoljnim delom uredil nogometni stadion. V skoraj 700 prostovoljnih delovnih urah so postavili novo ograjo okoli igrišča, uredili atletsko stezo in garderobe, postavili nova vrata ob vhodu ter popravili zunanjo ograjo. Vrednost opravljenega dela cenijo na okoli pol milijona dinarjev.

Nogomet je na Goriškem, posebno pa v spodnji Vipavski dolini, zelo priljubljen, zaradi česar ima Nova Gorica tudi stalno publiko. Šempeter pri Gorici je verjetno edina vas v Sloveniji, kjer prihaja na nogometne tekme do 2500 gledalcev! In tam je vsega samo okoli 1300 prebivalcev!

Številni gledalci in simpatizerji kakor tudi vsa goriška športna javnost vroče želijo, da bi se Nova Gorica obdržala v SCL. Nogometaši sami pa so obljubili, da se bodo borili in jim tudi ustregli ter tako omogočili, da bodo lahko doma gledali dobre tekme najboljših slovenskih enajstoric.

KORISTNO SODELOVANJE

Upravna odbora mariborskih nogometnih klubov Branika in Kovinarja sta pred dnevi razpravljala o medsebojni pomoči in o sodelovanju pri razvoju mariborskega nogometa. Gre predvsem za pomoč tezenskim kovinarjem, ki si že nekaj let prizadevajo, da bi se uvrstili v višje tekmovanje. Premalo dobrih igralcev je bilo zmeraj krivo, da te svoje želje niso mogli uresničiti. Mlada industrijska četrt Tezno se je v zadnjih letih močno razvila. Nogometni klub Kovinar je dobil pred leti svoj stadion, kjer je dovolj pogojev za razvoj raznih športov.

Nogometni klub Branik se je v zadnjem času okrepil in ima naraščaja več ko dovolj. Zato se je vodstvo odločilo, da pomaga Kovinarju z nekaj kvalitetnimi močmi. Kluba sta se obenem sporazumela za prijateljsko sodelovanje pri treningih in pri reševanju raznih strokovnih vprašanj. Upajo, da se bo nogomet na Teznem ob takem sodelovanju zelo okrepil kar bo nedvomno koristilo tudi splošnemu napredku mariborskega nogometa.

PO ZADNJEM KOLU REPUBLIŠKEGA ROKOMETNEGA PRVENSTVA

Na koncu -- zapletljaji

Vse je kazalo, da bo slovensko rokometno prvenstvo poteklo v redu. Vse do predzadnjega kola smo bili skoraj prenesečeni nad hitrim poslovanjem vseh tekmovalnih organov in nad disciplino sodelujočih. Nenadno pa smo se znašli sredi neljubih dogodkov, ki že vrsto let spremljajo slovenska prvenstva. Začelo se je pri disciplini. V disciplinsko preiskavo je moralo več igralcev in funkcionarjev, toda disciplinski odbor je po stari navadi spal spanje pravičnega. Prebudil se je šele po končanem prvenstvu, videti pa je, da še ne popolnoma. Nered se je nadaljeval pri tekmovalni komisiji. Najprej je bilo nekaj protestov, ki so jih tudi reševali prav po polžje. Še bolj pa je zbegal komisijo uspešni nastop Odreda v finalu za pokal FLRJ.

Republiška liga je nasploh opravičila obstoj in postala najprimernejše kvalitetno tekmovanje v naši republiki. V najmanjši meri je ta liga izpolnila pričakovanja in napovedi o vrstnem redu. Na vrhu bo verjetno prezimila kranjska Mladost, čeprav smemo trditi, da je bil Odred le precej boljši in bo tudi v tekmi s Kovinarjem zanesljivo osvojil obe točki. Odredovci so startali slabo (brez igrišča). Po končani kotalkarski sezoni, ko so dobili v uporabo kotalkališče v Čufarjevi ulici, pa so se zelo popravili in bili enakovredni celo najboljšim jugoslovanskim ekipam. Resno delo v zadnjem času kaže, da se bodo prihodnje leto le vključili v družbo najboljših. Omenili smo že, da bo Odredu delala družbo na vrhu Mladost, ki je odkritje letošnje sezone. Njen začetek sicer ni bil uspešen, vendar se je s tekme na tekmo boljšala. Čeprav so bili v ligi novinci, niso pokazali prav nobenega spoštovanja do ostalih starih članov. Dokazali so, da sta osnovna pogoja vsake dobre rokometne ekipe — hitrost in borbenost.

Drugo skupino moštev sestavljajo Rudar, Krim in Branik. Rudar je obetal, da bo zasedel boljše mesto, a mu po zmagi nad Odredom ni več »šlo od rok«. Krim je bil vseskozi soliden in je zato njegovo mesto stvarno. Branik ni več staro moštvo in je prav to jesen preživljal krizo. Zato je pristal šele na petem mestu. Slovan in Svoboda sta v sredini. Prvi je odlično začel, nato pa mu je zmanjkalo sape in je le s težavo zbral 8 točk. Kazno je, da moštvo ni vzdržalo napornega tekmovanja. Neuspeh Vičanov je presenečenje, ki ima globlje korenine. Nezdrave razmere v ekipi so povzročile, da je bilo moštvo vso jesen v krizi; za uspešnejše delo v prihodnje bo treba predvsem odpraviti te vzroke.

Ostale tri ekipe zaostajajo za prej naštetimi zlasti v izkušenosti in tehniki, imajo pa zato borbenosti na pretek. Za vse tri velja tudi, da so njihovi igralci mladi in imajo pred seboj še mnogo možnosti za napredek. Zal bosta tudi spomladi verjetno prav med njimi obe ekipi, ki se bosta morali posloviti od republiškega tekmovanja.

LESTVICA JESENSKEGA DELA:

Mladost	9	7	1	1	190:136	15
Odred	8	7	0	1	196:132	14
Rudar	9	6	0	3	159:121	12
Krim	9	5	1	2	142:137	11
Branik	9	4	2	3	160:171	10
Slovan	9	3	1	5	157:180	8
Svoboda	8	2	2	4	137:145	6
Ajdovščina	9	1	2	6	146:193	4
Koper	8	0	3	5	127:161	3
Kovinar	8	1	1	6	127:168	3

NOVI SMUČARSKI ČEVLJI

Naša znana tovarna športne obutve »Alpina« v Žireh je letos pripravila za smučanje nekaj novih modelov specialnih smučarskih čevljev, ki bodo namenjeni predvsem alpskim smučarjem. Čevlji bodo ozki, dvojni opremljeni z ortopedskim vložkom in seveda tudi po zunanjem videzu in barvi najsodobnejši. Morda bi mogli biti izdelani v gležnju ob straneh še nekoliko trdneje, vendar ni dobiti ustreznega zgornjega usnja, ki ga naše usnjarske tovarne še ne izdelujejo v primerni kakovosti.

Navzlic tej pomanjkljivosti pomenijo novi čevlji lepo dopolnitev doma izdelane smučarske opreme in jih bo vsak smučar zelo vesel. Čevlji so docela podobni najdražjim inozemskim modelom, a mnogo cenejši. Zanimivo je, da so dobili v poslovalnici na Titovi c. 17 par takšnih čevljev za vzorec. Kupil jih je prvi kupec, ki so mu jih pokazali, čeprav niso bili naprodaj. Sprva ni mogel verjeti, da so narejeni doma.

Tvrdka Alpina je pred leti opremljala mnoge naše smučarje z dobro obutvijo, vendar je v zadnjem času skorajda opustila izdelavo težjih čevljev, pač zaradi preusmeritve na lažjo obutev, kar je bilo v vsakem pogledu donosnejše. Pri tem so tudi zahteve inozemskega tržišča — izvoz pomeni v proizvodnji tovarne pomembno mesto — terjale svoje. Prav zato, pa tudi zaradi vse manjšega zanimanja za tovrstno obutev, Žirovci niso utegnili misliti na zahteve naših smučarjev. Zato je odločitev za izdelavo novih najmodernejših smučarskih čevljev toliko bolj razveseljiva. Sodimo, da ta korak ne bo v škodo, saj se že letos obeta boljša zima in razen tega gradimo vse več žičnic, tako da se ni bati, da bi smučarski šport izumrl. Tudi ni treba dvomiti, da bodo mnogi dobri smučarji, taki, ki so doslej kupovali čevlje v Trstu ali Avstriji, raje segli po domačem blagu, če bo le ustrezalo namenu.

V Žireh obetajo tudi, da bodo v kratkem spremenili obliko in modele vseh ostalih vrst navadnih smučarskih in tudi gorskih čevljev. Ti so bili doslej mnogo preširoki in okorni, zaradi česar se niso povsem dobro prilegali nogi. V ta namen so že naročili čisto nova kopita moderne oblike. Tako kaže, da bo kmalu dokončno izginil smučarski čevelj klasične oblike s prisekanim in oglatim prednjim delom ter nekoč tako cenjenim širokim šivanim robom. Cena smučarskim čevljem, če bi jih izdelovali, bi bila 8500 dinarjev.

NICA. — V osminki finala nogometnega tekmovanja za pokal evropskih prvakov je francosko moštvo Nica v povratni tekmi premagal turškega prvaka Fenerbačke 2:1 (0:0). Ker so v prvi tekmi zmagali Turki z enakim rezultatom, bo tretje srečanje v Barceloni.

PO DOMAČIH KRAJIH

Med mladimi rudarji v Velenju

V rudarskem Velenju je zmerom kaj novega. Če se ustaviš pred novim modernim objektom Industrijske rudarske šole in internatom, vidiš, da tudi tu ne mirujejo. Pri šoli si učenci gradijo športni park. Dokončano je že igrišče za odbojko, steza, jama za skoke v daljino, igrišče za badminton, igrišče za košarko pa dokončujejo. Spomladi bodo nadaljevali . . .

Na tej šoli živo utriplje športno življenje. Učenci se udejstvujejo v vseh panogah. Smučarji imajo že svojega »Poldo«. Zelo so agilni nogometaši, saj je kar 10 igralcev mladinskega nogometnega kluba »Rudar« iz njihove šole. Mimo tega so šahisti, recitatorji in pevci, precej pa jih igra tudi pri rudarski godbi.

Stara miselnost rudarjev izginева, težak rudarjev poklic dobiva

MED JADRALCI

Led je pokrit

Na Dan republike je Jadralni klub Zvezda s sodelovanjem TOD Prule na Ljubljanici priredil tekmovanje modelov jadrnic in motornih čolnov z udeležbo modelarjev iz pionirskega odreda vajenske šole v Škofji Loki, brodarskega krožka Litija in prireditelјev. Omeniti je vredno, da je bila to po šestih letih prva tovrstna prireditev v Sloveniji, vrh tega pa so tokrat prvič na takšni prireditvi nastopili tudi modeli motornih čolnov oziroma »hidrogliserjev«. Tekmovanje je povsem uspelo. Predvsem je bil prebit led, ki je dolgo omejeval modelarsko dejavnost, nastopajoči pa so si pridobili koristne izkušnje za nadaljnje delo. Prav zategadelj bo prvo slovensko prvenstvo vodnih modelov prihodnje leto na velenjskem jezeru lahko še mnogo bolj kvalitetno. V ostalem pa JK »Zvezda« kandidira za prireditelja državnega vodno-modelarskega prvenstva, ki naj bi bilo l. 1960 na Blejskem jezeru.

V prvem delu tekmovanja z modeli jadrnic sta prejela pokala proviziorno plasirani Štular (Zvezda) in drugoplasirani Zadnik (Škofja Loka), medtem ko je bil tretji Litijčan Frelih. V disciplini modelov »hidrogliserjev« pa je prav tako zasluženo zmagal Štular. Vsi udeleženci so dobili modelarske značke.

R. G.

NAMIZNI TENIS NA LJUBLJANSKIH OSEMLETKAH

PRVENSTVO BODO PONOVILI

Na Prulah je bilo v torek prvenstvo osemletnih šol ljubljanskega okraja v namiznem tenisu v izvedbi komisije za namizni tenis pri okrajni zvezi Ljubljana. Proti vsem pričakovanjem je nastopilo samo zastopstvo šestih šol, kar je v primeri z lanskim letom nezadovoljivo. Večina šolskih vodstev je pokazala do tekmovanja zelo malomaren odnos, saj razpisa komisije, ki je bil 10 dni pred tekmovanjem dostavljen vsem šolam v okraju, sploh ni obravnavala. Večina šol sploh ni obvestila učeče se mladine o tekmovanju. Zato je bila udeležba na tekmovanju tako skromna in je bila komisija primorana sprejeti sklep, da se tekmovanje ponovi, neodgovorno delo šolskih vodstev pa javno obsodi.

Na prvem turnirju za prvenstvo osemletnih šol je med pionirskimi vrstami zmagala vrsta Prul, ki je v finalu premagala šolo Vide Pregarc 5:3, pri pionirkah pa je šola Fr. Levstik v finalu zmagala nad Prulami 3:0. Pri posameznikih se je na prvo mesto uveljavil Strojnik (Š. Prežihov Voranc) z zmago nad Trupejem (Š. Oskar Kovačič), pri pionirkah pa Virantova (Š. Fr. Levstik) pred Zrimčevo (Š. Angelce Ocepek). Vsega skupaj je nastopilo samo 30 igralcev in igralk.

(nd)

ŠAH

Za Novo leto bo v italijanskem mestecu Reggio Emilija vnovič manjši mednarodni šahovski turnir. Organizatorji so nanj povabili tudi enega igralca iz Slovenije. ŠZS je prijavila mojstrskega kandidata Cveta Trampuža. — Lani je tamkaj igral Janez Stupica in zasedel drugo mesto.

IZ MEDNARODNIH AREN

Berlin — Košarkarski prvak Vzhodne Nemčije HSGW je v tekmi za evropski pokal premagal finskega zastopnika Panterrit 88:84. Povratna tekma bo 18. decembra v Helsinkih.

Bruselj — Luksemburžan Link je zmagal na velikem mdnarodnem tekmovanju v floretu. V finalu je premagal Italijana Pellegrina 8:6.

Aarhus — V tekmi za evropski rokometni pokal je danski prvak Aarhus zmagal proti norveški ekipi Fredensborg 24:11 (9:5).

Madrid — V prvenstveni tekmi dveh najboljših španskih nogometnih enajstoric je Real premagal Barcelono 2:0 (1:0). Tekmo je gledalo 125.000 ljudi.

Montferrand — V tekmi ženskih košarkarskih vrst za pokal evropskih šampionov je francoski prvak Montferrand zmagal proti ekipi Humboldt iz Berlina 69:47.

Zürich — Predsednik mednarodne smučarske federacije Hodler je izjavil, da bodo zimske olimpijske igre leta 1964 bržkone zadnje. Ta tekmovanja so po njegovem že vse preveč komercializirana.

Johannesburg — Ob zaključku turneje nemških atletov po Južni Afriki je domačin Potgieter znova pretekel 440 yardov z ovirami v odličnem času 50,2, Južnoafričan Krüger pa je s palico preskočil 445 cm.

Melbourne — Avstralska atletinja Cuthbert je pretekla 100 m v odličnem času 11,5.

Leverkusen — Evropski prvak v teku na 100 m Nemec Hary se je po polletnem bivanju v ZDA vrnil v Nemčijo.

Mulhouse — V telovadnem dvoboju je moška reprezentanca Zahodne Nemčije premagala Francijo 285,85 : 281,45. Najboljši posameznik je bil Nemec Fürst s 57,60 točke, francoski prvak Jaillard pa je bil šele enajsti. Med ženskami je zmagala Francija 188,40 : 182,00.

Pariz — Prihodnje svetovno študentsko prvenstvo — univerziada bo leta 1961 v Sofiji.

Bremen — V odločilni tretji tekmi za pokal evropskih nogometnih šampionov je rotterdamska Sparta premagala IFK Göteborg 3:1.

Erivan — Sovjetski metalec krogle Ovsepjan je dosegel nov državni rekord z metom 18,01 m.

Atene — V mednarodni nogometni tekmi je reprezentanca Danske premagala Grčijo 3:1 (0:0).

London — Prijateljsko nogometno srečanje med Chelseo in španskо enajstorico Bilbao se je končalo z zmago Angležev 5:3 (2:2).

Berlin — Sklenjena sta dvoboja za evropsko boksarsko prvenstvo. V muški kategoriji se bosta pomerila Finec Luukkonen in Španec Martin, v težki kategoriji pa Anglež Cooper in Nemec Kalbfell — za naslov, ki ga je prepustil svetovni prvak Johansson.

MELBOURNE — Avstralski tekač čez ovire Chittick je pretekel 110 m z ovirami v času 14,1 in se tako na desetinko približal avstralskemu rekordu Weinberga.

GAND — Sestdnevno kolesarsko dirko sta dobila Belgijca Van Steenbergen in De Bruyne, znani belgijski kolesar Van Looy pa je hudo padel in si zlomil ključnico.

Kanton — Kitajski atlet Čaj je v skoku s palico dosegel znamko 450 cm, kar je nov kitajski rekord.

BRUSELJ — Na krosu »Ce Soira« je zmagal Belgijec Roelants pred rojakom Hermanom in Francozom Ameurjem.

San Francisco — Najboljši rodezijski tekač na 400 m John Winter se je smrtno ponesrečil v prometni nesreči.

TOKIO — Na Japonsko je prispel svetovni prvak v alpskem smučanju Toni Sailer, ki bo januarja snemal nek film z domačo zvezdnico Ineko Arima.

Zürich — Kolesarsko prvenstvo 1961 bo po vsej verjetnosti v Švici.

Rim — Italijanski rokoborski reprezentanci sta doživeli občutna poraza. V Plovdivu je Bolgarija premagala Italijo (prosti slog) 15:1, v Budempešti pa Madžarska Italijo (grško-rimski slog) 14:2.

FILTRSKI TURNIR

V vodstvu je Minić

Opatija, 3. dec. — Na kvalifikacijskem turnirju so včeraj igrali prekinjene partije iz V. kola, ki so se končale takole: Bulat : Djantar 1:0, Minić : Rodić 1:0, Janošević : Ilijevski ponovno prekinjeno.

Rezultati VI. kola: Bavdek : Bulat prek., Djantar : Minić remi, Rodić : Ilijevski prek., Janošević : Vošpernik 1:0, Longer : Zavila prek., Bojadžijev : Nemet 0:1, Karanjac : Sokolov remi.

Stanje po VI. kolu: Minić 5 točk, Karanjac 4,5, Janošević in Bulta ,5 (1), Ostojić in Nemet 3, Vošpernik 2,5, Longer 2 (2) točki itd.

NOVA TRIBUNA V LJUDSKEM VRTU

Nogometni stadion v Ljudskem vrtu bi moral dokončati že v prihodnjem letu, športno društvo Branik je že pripravil polovico sredstev za gradnjo nove tribune, vendar so se dela zavlekla zaradi nedokončanih načrtov.

POEZIJA IN PROZA

Razgibana dejavnost na celjski gimnaziji

Na celjski gimnaziji je zraslo že precej atletov AD Kladivarja. Imena Lorger, Zupančič, Brodnik itd. so znana po vsej državi. Gimnazija pa skrbi tudi za razvoj ostalih dijakov. Letos so uvedli na primer medrazredna tekmovanja v raznih športnih panogah. Ravnateljstvo in športni aktiv sta skupaj z LMS razpisala tekmovanje za naslov najboljšega športnega razreda v vseh panogah. Razen tega so na sporedu tudi medzavodne tekme. V počastitev Dneva republike so organizirali pokalni rokometni turnir celjskih srednjih šol. Zmagala je gimnazija. Prihodnje leto se bodo spet oprijeli del pri novem šolskem telovadišču. (bš)

*

Na nedavnem občnem zboru SD Storžič z Golnika, ki praznuje letos desetletnico dela, so ugotovili lep napredek, obenem pa sklenili, da bodo v družino vključili še več novih članov, predvsem rezervnih oficirjev in podoficirjev.

V Podnartu je bilo pretekle dni več tekmovanj v počastitev praznika republike. Tekmovali so strelci in šahisti. Zmagovalci so bili nagrajeni na slavnostni proslavi.

Tragično je preminil brat in naš dober tovariš

MARKO VRVIŠČAR

dijak III. letnika strojne Tehniške šole

Pogreb bo 4. decembra ob 15. uri iz Antonove mrliške vežice.

Ohranili ga bomo v svetlem spominu.

Žalujoči: brat **Tone**, sestra **Tončka**, sošolci,
UPRAVA DOMA TSŠ, OOZB.

Ljubljana, dne 4. decembra 1959.

Dotrpel je naš ljubljeni mož in tata

JOŽE RADE

upokojenec

Leži v domači hiši v Predgradu. Pogreb bo na domače pokopališče v petek dne 4. decembra 1959 dopoldne.

Prosimo tihega sožalja.

Neutolažljivi: žena, otroci **Jožko, Minica, Pepca** s **Petrom** in **Jožico, Elica**, sestre, bratje in ostalo sorodstvo.

Upravni odbor Šole za umetno obrt v Ljubljani

sporoča, da je nenadoma umrl njegov najpožrtvovalnejši član, tovariš

ŠKOFIC CIRIL-SANDI

tehnični direktor TKG

Pokojnika bomo spremili na njegovo zadnjo pot v soboto dne 5. decembra ob 16. uri iz Nikolajeve veže na Žalah.

Ohranili ga bomo v častnem spominu!

Upravni odbor Šole za umetno obrt v Ljubljani

Sorodnikom, prijateljem in znancem, kakor tudi soborcem NOV sporočamo tragično vest, da se je smrtno ponesrečil naš predragi, nenadomestljivi

ŠKOFIC CIRIL-SANDI

obratovodja Tovarne kovinske galanterije v Ljubljani

Pogreb bo v soboto dne 5. decembra 1959 ob 16. uri iz Nikolajeve mrliške veže na Žalah.

Prosimo tihega sožalja!

Žena **Lidija** s hčerko **Saško**, mama **Frančiška**, sestre **Franja, Minka** z družino, **Cilka, Betka**, bratje **Jože** z družino, **Janez** z družino in **France** z družino, družina **Stariha** ter ostalo sorodstvo.

Ljubljana, Jarše, Domžale, Novo Celje, Tunis, Kranj, dne 2. decembra 1959.

Dotrpela je naša ljuba sestra, svakinja, teta in sestrična

Josipina Musar

roj. RECELJ
upokojenka

Pogreb drage pokojnice bo v petek, dne 4. decembra 1959 ob 14.30 iz Jožefove mrliške vežice na Žalah.

Žalujoči: **Ančka**, sestra; **Franc, Janko, Lojze**, bratje; svakinje, sestrična **Kati** in ostalo sorodstvo.

Ljubljana, Maribor, Zagreb, Šentjernej, 3. 12. 1959

Umrla je naša draga teta in svakinja

IVANKA OGRIN
šivilja

Pogreb drage pokojnice bo v soboto, 5. decembra 1959 ob 15.30 uri iz Frančiškove mrliške vežice na Žalah.

Žalujoče družine Ogrin, Bivic in ostalo sorodstvo.

Ljubljana, 3. decembra 1959.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da je nepričakovano umrl naš dragi oče

JOŽE BIDOVEC - BOHINC
posestnik

Pogreb bo v soboto 5. t. m. ob 9. uri iz hiše žalosti na pokopališče v Goriče.

Žalujoči: sin Francelj, hčere: Pepca, Helena in Justina z družinami in ostalo sorodstvo.

Srednja vas, Brezje, Novo mesto, 3. decembra 1959.

Za vedno nas je zapustila moja ljuba žena, mama

JOŽEFA CIRMAN

Pogreb drage pokojnice bo v soboto 5. dec. 1959 ob 15. uri izpred pokopališča na Viču. Do pogreba leži na svojem domu Rožna dolina II/25.

Žalujoči: mož Janez, hčerka Irena in ostalo sorodstvo.

Ljubljana, 2. dec. 1959.

V 76. letu svoje starosti nas je zapustil dragi sobrat

p. Ciprijan Napast OFM

generalni lektor, dolgoletni gvardijan, p'atomašnik

Pogreb blagopokojnega bo v soboto dne 5. decembra ob 15. uri na novomeškem pokopališču.

Frančiškanski samostan Novo mesto.

Novo mesto, dne 3. decembra 1959.

Po težavni in mučni bolezni naju je za vedno zapustila najina ljubljena mamica

CILKA COLNARIČ

roj. ZUPAN
žena zdravnika

Pogreb nepozabne pokojnice bo v soboto dne 5. decembra 1959 ob 15. uri izpred hiše žalosti, Žabnica štev. 63, na domače pokopališče.

Žalujoči: mož **dr. Janez** in hčerka **Marja** ter ostalo sorodstvo.

Žabnica, dne 3. decembra 1959.

SPOROČAMO ŽALOSTNO VEST, DA JE SREDI NEUMORNEGA DELA PO KRATKI, MUČNI BOLEZNI PREMINIL TOVARIŠ

STANE VILFAN

DIREKTOR GORENJSKE OPEKARNE DVORSKA VAS

POGREB BO V PETEK, 4. DECEMBRA 1959 OB 15. URI IZ HIŠE ŽALOSTI DOBRO POLJE PRI BREZJAH

OHRANILI GA BOMO V TRAJNEM SPOMINU

UPRAVA IN DELOVNI KOLEKTIV GORENJSKE OPEKARNE DVORSKA VAS

Premagana po mučnem trpljenju nas je zapustila naša

LENKA LENARD

roj. SKERL

K počitku jo bomo položili v Mariboru na Pobrežju dne 5. decembra 1959 ob 16. uri.

Mož **Rado**, hči **Nada** por. **Škofič**, sin **Radko**, sestri **Karluči** in **Anica**, vnuki **Miša** in **Andrejka**, vnuček **Radek**, zet **Keko** in snaha **Gizi** ter ostalo sorodstvo.

Maribor, Ljubljana, Trst, Murska Sobota, 3. XII. 1959.

Umrla je naša srčno dobra **žena, sestra, svakinja, teta**

IVANKA SORŠAK

roj. JAGER
gospodinja

Pogreb drage pokojnice bo v soboto dne 5. decembra ob 14. uri iz Andrejeve mrliške vežice na Žalah.

Žalujoči: mož **Anton** in ostalo sorodstvo.

Ljubljana, Kranj, dne 3. decembra 1959.

Strta v neutolažljivi žalosti sporočam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da me je nenadoma zapustil moj predobri soprog

DR. ERNEST GORIŠEK

Pogreb predragega pokojnika bo v soboto 5. decembra ob 15. uri na Mirogoju v Zagrebu.

Žalujoča soproga **Elizabeta Gorišek**, roj. **Otujac** in ostali sorodniki.

SINDIKALNA PODRUŽNICA GORENJSKE OPEKARNE DVORSKA VAS

SPOROČA ŽALOSTNO VEST, DA JE UMRL NJEN NEUMORNI ČLAN TOVARIŠ

STANE VILFAN

DIREKTOR GORENJSKE OPEKARNE DVORSKA VAS

POŽRTVOVALNEGA IN DOBREGA TOVARIŠA BOMO OHRANILI V LEPEM SPOMINU.

Sporočamo, da je tragično preminil član našega delovnega kolektiva tovariš

Škofic Ciril-Sandi

OBRATOVODJA, BOREC NOV OD LETA 1941

Pogreb nepozabnega tovariša bo v soboto, dne 5. 12. 1959 ob 16. uri iz Nikolajeve mrliške vežice na Žalah

Delavski svet, upravni odbor, uprava podjetja, OOZK, mladinska organizacija in sindikalna podružnica podjetja Tovarna kovinske galanterije Ljubljana, Mariborska 4

OBJAVE — OBVESTILA — OBJAVE

AZIJSKO GORSKO DEŽELICO — BUTAN
vam predstavlja v novi številki »Tovariš«
JESEN IN ZIMA V BEOGRADU —
je naslov slikovite reportaže v beograjski modni reviji
DUBRAVA PRI ZAGREBU
se razvija v naš Hollywood
CLAUDIA CARDINALE —
up italijanskega filma
LETEČA SERVISNA SLUŽBA NA NAŠIH CESTAH
MOŠKA ZIMSKA MODA
To je nekaj naslovov edinstvene revije
tovariš
ki prinaša tudi različne križanke — prepričajte se!

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA

NOČNA ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA ZA NUJNE OBISKE NA BOLNIKOVEM DOMU OD 20. DO 7. URE ZJUTRAJ, OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH VES DAN.

Zdravstveni dom RUDNIK:
Dr. Mal Miran, Wolfova 5/I, tel. 22-684. V odsotnosti zdravnika kličite tel. LM 30-500.

Zdravstveni dom CENTER:
Dr. Podobnik Jože, Miklošičeva 24, tel. 39-151. Za obiske otrok ista tel. številka.

Zdravstveni dom ŠIŠKA:
Dr. Jezeršek Pavel, Knezova 11, tel. 21-744.

Zdravstveni dom BEŽIGRAD:
Dr. Čebin Branko, Stoženska 35, tel. 382-297.

Zdravstveni dom MOSTE:
ZD Moste, Prvomajska 11, tel. 31-359. V odsotnosti zdravnika kličite tel. LM 30-300.

Zdravstveni dom VIČ:
Dr. Stane Grapar, Kogejeva 5, tel. 23-372.

DRUŠTVO ZA MODERNE TUJE JEZIKE LRS vabi na občni zbor, ki bo v nedeljo 6. dec. 1959 ob 9. uri dopoldne v fizikalnici II. gimnazije v Ljubljani v III. nadstropju, Šubičeva 1.

Danes praznuje v krogu svojih dragih 50-letnico Stane Gregorc. Kličemo mu še na mnoga zdrava in srečna leta. Sorodniki.

JUTRI V SOBOTO od 20. ure dalje bo v FESTIVALNI DVORANI priljubljeni »DRUŽABNI PLESNI VEČER« ob zvokih orkestra »3 DIXIES« in pevko Marjano Borčevo. Vsi ljubitelji prijetne zabave vljudno vabljeni.

MATIČNI MLEČEK
(Gelée Royal)
O učinku Vitamela na človeški organizem se prepričajte sami.

„Flex"
»FLEX« idealno čisti vse madeže masti, olja, smole, znoja itd. Zahtevaj in pazi na znamko »FLEX«!

GLEDALIŠČE

REPERTOAR
DRAMA LJUBLJANA

Petek, 4. dec. ob 19.30: Anouilh: »Ornifle ali Sapica«. Premiera. Izven. (Grofico igra Sava Severjeva. Vstopnice so že v prodaji.)
Sobota, 5. dec., ob 15.30: Golia: — »Sneguljčica«. Izven in za podeželje. (Vstopnice so že v prodaji.) Ob 19.30: Anouilh »Ornifle ali Sapica«. Izven in za podeželje. (Grofico igra Slavka Glavinova. Vstopnice so že v prodaji.)
Nedelja, 6. dec., ob 15: Golia: — »Sneguljčica«. Izven in za podeželje. (Vstopnice so že v prodaji.) Ob 19.30: Anouilh »Ornifle ali Sapica«. Izven in za podeželje. (Grofico igra Slavka Glavinova. Vstopnice so že v prodaji.)
Danes zvečer bo v Drami SNG premiera komedije francoskega pisca gledaliških del Jeana Anouilha: »ORNIFLE« ali »SAPICA«. Komedijo je zrežiral France Jamnik, insceniral ing. arch. Niko Matul, kostumograf je Mija Jarčeva. V naslovni vlogi bo nastopil Stane Sever, v ostalih vlogah bodo nastopili: Sava Severjeva izmenoma s Slavko Glavinovo, Ivanka Mežanova, Vida Levstikova, Duša Počkajeva, Edvard Gregorin, Janez Cesar, Branko Miklavc, Jurij Souček in Drago Makuc. Spremno glasbo je komponiral Bojan Adamič.

OPERA

Petek, 4. dec.: zaprto.
Sobota, 5. dec. ob 19.30: Verdi: — OTHELLO. Gostovanje Josipa Gostiča. Abonma F. (Vstopnice tudi v prodaji.)
Nedelja, 6. dec. ob 19.30: Mascagni: CAVALLERIA RUSTICANA, Leoncavallo: GLUMAČI. Gostovanje Attila Planinška. Izven in za podeželje. (Vstopnice so že v prodaji.)
Londonski Festival-balet je prvič Leoncavallo: GLUMAČI. Gostonastopili 14. avgusta 1949 v Southnseaju, v oktobru istega leta pa že v Londonu, kjer domuje in daje predstave v Royal Festival Hallu. Ansambel je sestavljen iz najslovitejših mednarodnih baletnih umetnikov. Delo ansambla vodi želja po prikazovanju najbolj znanih klasičnih in sodobnih baletov s sodelovanjem najpomembnejših sodobnih koreografov. Njegov umetniški vodja Anton Dolin je bil prvi angleški plesalec in je kot član baleta Diagileva doživel mednarodni sloves, odtlej pa sodeloval v vseh najpomembnejših baletnih ansamblih tega stoletja. Z Alicio Markovo in dr. Julianom Braunswegom pa je pred desetimi leti osnoval londonski Festival-balet in mu pripomogel do umetniške popolnosti in mednarodne slave. Kakor angleško občinstvo poznajo ta balet tudi Srednji vzhod, Amerika in Kanada. Prvikrat pride sedaj ansambel tudi v Jugoslavijo in bo na svoji turneji po naših kulturnih središčih obiskal tudi Ljubljano, in to v sredo, 9. t. m. Vstopnice po cenah od 1200 din navzdol so že v prodaji v Operi.

MESTNO GLEDALIŠČE
Ljubljana — Gledališka pasaža

Petek, 4. dec. ob 20: Max Frisch: »Dobrnik in požigalci«. Abonma Kolektivi B. Vstopnice so tudi v prodaji.
Ob 20: Priestley: »Steklena kletka«. Gostovanje v Kopru.
Sobota, 5. dec. ob 20: Max Frisch: »Dobrnik in požigalci«. Abonma Kolektivi C.
Ob 20: Priestley: »Steklena kletka«. Gostovanje v Izoli.
Nedelja, 6. dec. ob 15: Max Frisch: »Dobrnik in požigalci«. Abonma Kolektivi E. Vstopnice so tudi v prodaji.
Ob 20: Max Frisch: »Dobrnik in požigalci«. Abonma Kolektivi H.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana — Mestni dom

Sobota, 5. dec. ob 20.: Br. Nušić: »Ujež«, veseloigra. Izven.
Nedelja, 6. dec. ob 16.: Letraz: »Cigav je otrok« (Bichon). Komedija. Popoldanska predstava. Izven.
Ob 19.30: Letraz: »Cigav je otrok« (Bichon), večerna predstava. Izven. Zadnjič.
Ob 19.: Br. Nušić: »Ujež«, večerna predstava, gostovanje v Zadvoru.
Torek, 8. dec. ob 15.30 in 19.30: J. Jurčič: »Deseti brat«, igra v treh delih. — Gostovanje v Dolskem.
Sreda, 9. dec. ob 19.30: Br. Nušić: »Ujež«, veseloigra. Red D. Vstopnice so tudi v prodaji.
Nušićeva veseloigra »Ujež« je dosegla velik uspeh. Vse predstave so bile razprodane, zato si pravočasno preskrbite vstopnice. V nedeljo, 6. t. m. bodo na splošno željo poslednjič ponovili zabavno komedijo »Cigav je otrok« in sicer popoldne ob 16. uri in zvečer ob 19.30 uri. — V nedeljo 6. decembra ob 19.30 bo Sentjakobsko gledališče gostovalo v Zadvoru z Nušićevo veseloigro »Uježˇ«. — Predprodaja vstopnic pri gledališki blagajni v Mestnem domu, rezerviranje telefon 32-860.

EKSPERIMENTALNI ODER
Križanke — »Viteška dvorana«

Ponedeljek, 7. dec. ob 20: J. W. Goethe: »FAUST«.
Vstopnice so v prodaji v soboto, nedeljo in ponedeljek od 10 do 12 ter dve uri pred predstavo pri blagajni v Križankah; rezervacije po tel. 22-011.

MLADINSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana — Kino dvorana »Soča«

Nedelja, 6. dec. ob 10.30: C. Dickens: »OLIVER TWIST«.
Vstopnice so v prodaji v nedeljo od 9 dalje pri blagajni kina Soča.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE
MARIONETE
Levstikov trg št. 2

Sobota, 5. dec. ob 17. uri: O. Wilde: »Srečni princ«.
Ob 20.30 uri: J. Dobelc: »Dva potepina«. Predstava je za odrasle.
Nedelja, 6. dec. ob 11. in 15. uri: F. Bevk: »Lenuh Poležuh«.

ROČNE LUTKE
Resljeva c. 36

Nedelja, 6. dec. ob 17. uri: A. Papler: »Hudobni graščak«.
Predprodaja vstopnic na upravi Resljeva c. 36 od 10.—12. ure in pol ure pred začetkom predstave pri gledaliških blagajnah. Rezervacije na tel. (32-020 od 10.—12. ure — razen nedelje).

Mestno lutkovno gledališče iz Ljubljane, bo tudi letos v času Novoletne jelke od 21. do 31. dec. t. l. gostovalo z ročnimi lutkami po območju ljubljanskega okraja. (Razen v Ljubljani.) Na programu bo igrica Naceta Simončiča: »Kljukčeve počitnice«.

Uprava gledališča naproša šolska vodstva, vodstva otroških vrtcev, društva »Zveze prijateljev mladine« in ostale množične organizacije, da svoje želje glede gostovanja lutkovnega gledališča sporoče na upravo MLG — Ljubljana, Resljeva c. 36, do 10. dec. 1959.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE
KRANJ

Petek, 4. dec. ob 20. uri: Lutowski: »Dežurna služba«. Red Dijaški.
Dramska sekcija pripravlja za Novoletno jelko Golijevega »Jurčka«. Prijave za zaključene predstave s prihodom Dedka Mraza po znižanih cenah sprejema uprava Prešernovega gledališča.

SLOVENSKO
LJUDSKO GLEDALIŠČE
CELJE

Petek, 4. dec. ob 15.30 uri: VL. Levstik — H. Grün: »Kastelka« (Gadje gnezdo) II. šolski abonma.
Sobota, 5. dec. ob 20. uri: Vl. Levstik — H. Grün: »Kastelka« (Gadje gnezdo). Izven. Vstopnice so v prodaji.
Nedelja, 6. dec. ob 10. uri: Pavel Golia: »Sneguljčica«. I. nedeljski dopoldanski abonma.
Ob 15.30 uri: Vl. Levstik — H. Grün: »Kastelka« (Gadje gnezdo) Izven. Vstopnice so v prodaji.

OBJAVE

Lesno in kovinarsko podjetje »GALJEVICA« Ljubljana, Galjevica 266, bo sklepalo pogodbe za leto 1960 za odlivanje brona z atestom in brez, aluminija ter ostalih barvnih kovin od 14. do 20. decembra 1959 na sedežu podjetja. Podjetja naj sporoče svoje potrebe do 10. dec. 1959.
Za stavbena mizarska dela se bodo sklepale pogodbe od 21. do 26. dec. 1959. Podjetja in investitorji naj sporočijo svoje potrebe do 15. dec. 1959.
Po teh datumih se pogodbe ne bodo sklepale.
Lesno in kovinarsko podjetje »Galjevica«, Ljubljana — Galjevica 266. R

VAJENCE
moške in ženske —
SPREJME
Tgovsko podjetje s tekstilom na na debelo —
LJUBLJANA, Nazorjeva ulica številka 4
Pogoj:
dokončana osemletka.
Interesenti naj se zglasijo osebno na upravi podjetja ali naj vložijo pismeno ponudbo. 6397

KINO

SPORED ZA PETEK

KINO UNION: jug. film »PET MINUT RAJA«. Tednik F. N. 48. Predstave ob 15 17. 19 in 21 Ob 10 matineja angl. filma »HREPENENJE PO NEBU«.
KINO KOMUNA: amer. cinemasc. film »ULICA FREDERICK ŠT. 10« Tednik F N 48 Predstave ob 15, 17. 19 in 21.
KINO VIČ: amer. cinemasc. film »AVTOBUS NA STRANSKIH POTEH« Predstave ob 15 17. 19 in 21
KINO SLOGA: angl. film »HREPENENJE PO NEBU« Predstave ob 15, 17.30 in 20. Danes zadnjikrat!
KINO SOČA: amer barvni film »NAJVEČJA PREDSTAVA NA SVETU« Predstave ob 15 18 in 21.
KINO ŠIŠKA: ital. barvni cinem film »RIMSKE ZGODBE«. Tednik F. N. 48. Predstave ob 15. 17. 19 in 21. Danes zadnjikrat!
Prodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9-11 in od 14 ure dalje
PROSVETNI FILM »ISKRA«: Novosti angl. film »Poskusni let 263« — amer. risanka »Zaposleni prijatelji«.
TRIGLAV: ital. barv. cinemasc. film »SONČNO KRALJESTVO«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.
LITOSTROJ: amer. barv. film »RAZKOSNA LADJA«, ob 20. Predprodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.
VEŽICE: amer. barv. vistavis. film »ISKALCI«, ob 20.
DOMŽALE: jugosl. barv. cinemascope film »SAM«, ob 18 in 20.
KAMNIK »Dom«: amer. barv. cinemasc. film »MOŽ S TISOČ OBRAZI«.
KRANJ »STORŽIČ«: franc. barv. cinemasc. film »NOTREDAMSKI ZVONAR«, ob 15.30, 18 in 20.30.
RADOVLJICA: amer. barv. cinemasc. film »DEŽEVJE PRIHAJA«, ob 20.
BLED: ital.-franc. barv. cinemascope film »MOŽJE IN VOLKOVI«, ob 20.
JESENICE »Radio«: italijanski film »SLAMNATI MOŽ«, ob 18 in 20.
JESENICE »Plavž«: ital. film »ŽENA DNEVA« ob 18 in 20.
NOVO MESTO »Krka«: amer. barv. cinemasc. film »ANASTAZIJA«.
ČRNOMELJ: ameriški barv. film »ZLATO V DŽUNGLI«, ob 19.30.
TRBOVLJE Del. dom: amer. barv vistavis. film »ISKALCI«.
TRBOVLJE II »Svoboda«: jugosl. barv. cinemasc. film »MIS STONE«.
HRASTNIK »Svoboda« II: amer. bav. cinemasc. film »PIKNIK«, ob 17 in 19.
PTUJ »Mestni kino«: amer. barv. film s tednikom »JEZDILI SO NA ZAHOD«, ob 18 in 20.
M. SOBOTA »Park«: amer. barv. cinemasc. film »DAVEK ZA KRUTOST«, ob 17.30 in 20.
POSTOJNA »Zarja«: amer. film »NAJHITREJŠI STRELEC«.
ŠEMPETER pri Gor. »Svoboda«: franc. barv. vistavis. film »BREZ DRUŽINE«.
PIRAN »Garibaldi«: češki film »ŠOLA OČETOV«, ob 16, 18 in 20.15.
PORTOROŽ: amer. barv. vistavis. film »METALNA ZVEZDA«, ob 17.30 in 19.30.

RAZPISI

Komisija za uslužbenske zadeve pri občinskem ljudskem odboru Dobrepolje razpisuje naslednja prosta delovna mesta:
1. upravitelja nižje organizirane šole — Struge,
2. učitelja za nižjo organizirano šolo Struge.

Družinska stanovanja zagotovljena, kraj ima vsakodnevno avtobusno zvezo z Novim mestom in Ljubljano.
Za razpisano mesto se tudi lahko prijavijo upokojenci in absolventi srednjih šol, ki se želijo usposobiti za učiteljski poklic.
Pismene vloge pošljite občinskemu ljudskemu odboru, najkasneje do 15. dec. 1959. R

Direkcija Ljubljanskega festivala Ljubljana — Križanke razpisuje delovno mesto KURIRJA s končano nižjo srednjo šolo in delovno mesto DVEH SNAŽILK za Festivalno dvorano — Soča.
Nastop službe za kurirja je mogoč takoj, za delovni mesti snažilke pa 1. januarja.
Prošnje prinesite osebno v festivalno pisarno — Križanke. R

Zveza sindikatov Jugoslavije — Republiški svet za Slovenijo v Ljubljani
razpisuje
NASLEDNJA
PROSTA DELOVNA MESTA:
1. Delovno mesto vodje vložišča s strokovno izobrazbo administrator;
2. Delovno mesto računskega referja;
3. Tri delovna mesta sekretark z obvladanjem splošne administracije in strojepisja — strokovna izobrazba pisarniški referent.

Poleg osnovnih podatkov naj vsebuje vloga strokovno izobrazbo, leta službe in dosedanjo zaposlitev.
Plača po dogovoru.
Prošnje vložite do 10. dec. 1959 na tajništvo Republiškega sveta, Ljubljana, Miklošičeva 28. R

KONCERTI

Radiotelevizija Ljubljana priredi v soboto, 5. dec. ob 20.15 v Veliki filharmonični dvorani koncert »V svetu opernih melodij«. Sodelujejo: Valerija Heybal, sopran, Tatjana Slastjenko — mezzosopran, Aleksander Marinkovič — tenor, Marcel Ostaševski — bariton, Ladko Korošec — bas in orkester Radiotelevizija Ljubljana, dirigent je Uroš Prevoršek. Na sporedu so odlomki iz oper Rossinija, Mascagnija, Ponchiellija, Masseneta, Giordana, Puccinija, Wagnerja in Verdija.
Vstopnice so v prodaji pri dnevni blagajni Slovenske filharmonije. K

Danes ob 17. uri bo v Filharmoniji koncert pod naslovom »MAMICA POJE IN PRIPOVEDUJE« za mladino I. rdečega abonmaja. Poje Mladinski zbor RTV, dirigent Janez Kuhar, solistka Ileana Bratuž-Kocjanova. Prireditev je komentirana K

MARIBOR

RADIO MARIBOR:

5.00—8.00 Prenos sporeda RTV Ljubljana; 8.00—8.05 Domače vesti; 8.05—8.30 Objave, zabavna glasba in reklame; 8.30—9.00 Nekaj domačih napevov; 9.00—17.00 Prenos sporeda RTV Ljubljana; 17.00—17.10 Domača poročila; 17.10—17.30 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame; 17.30—17.40 Kulturno prosvetni razgledi; 17.40—18.00 Igra Mariborski instrumentalni ansambel; 18.00—24.00 Prenos sporeda RTV Ljubljana.

Kmetijska zadruga
»TONE TOMŠIČ«
KNEŽAK
proda
dva tovorna avtomobila
TAM — pionir 3 tone
Oba sta zelo dobro ohranjena. — Prednost do nakupa imajo gospodarske in družbene organizacije.
Cena je ugodna. 6240

TRANSPORTNE
DELAVCE
za spremljanje na kamionih,
SKLADIŠČNE
DELAVCE
za delo v Ljubljani
sprejme
»ŽITO« —
LJUBLJANA, Čufarjeva 2
Stanovanje ni zagotovljeno.
Prednost imajo delavci iz Ljubljane in okolice.
6398

MALI OGLASI

NAVADNE DELAVCE za delo v proizvodnji in skladišču sprejme združeno podjetje TEOL-OLJARNA v Ljubljani. Možen takojšnji nastop službe. Stanovanj nimamo. K 6253-1
DEŽNIK, ženski, siv, pozabljen na trgu 1. 12., vrnite, prosim, vratarju, Tomšičeva 3. -10
UPOKOJENKO za ves dan za pomoč v gospodinjstvu iščem. Detoni, Gasliska 5. 16053-1
LAMBRETTO, Li 58, 150 ccm, 4400 km, prodam. Rožna dolina, Cesta II št. 26 (popoldne). 15830-4
ZOBNO ZLATO, 4 g, brivski aparat, prodam. Naslov v ogl. odd. 16049-4
LJUBLJANSKI ZVON, kompleten in letnike, Dom in svet, Valvazor — Die Ehre, Zbornik za umetnostno zgodovino, Wells svetovna in leposlovna, odlično ohranjeno, prodam. Ljubljana, Gosposka 10-II, tel. 22-046. 16056-4
FOTO-APARAT »Zorkin 4«, črno suknjo, prima, za visoko postavo, prodam, Gosposka 10-II, levo. 16057-4
ZLOŽLJIVO POSTELJO, navadno z vložkom in otroško s predali ter rabljeno kuhinjsko opravo, prodam. Gosposka 10-II. 16058-4
MAXI, nov, prodam. Pismene ponudbe s ceno v ogl. odd. pod »Gotovina«. 16041-4
OPREMLJENO SOBO in oskrbo nudim dekletu za dopoldansko pomoč v gospodinjstvu. Zglasite se popoldne: Večna pot 41. 16043-9
ZA SOBO in hrano pomagam v gospodinjstvu. — Ponudbe pod »Dopoldne« v ogl. odd. 16050-9
POŠTEN USLUŽBENEC išče sobico s posteljnino za nekaj mesecev, gre tudi kot sostanovalec. — Ponudbe 383-177. 16059-9
OD 1. JANUARJA bo edini turistični list v naši državi »Turistične novine« izhajal tedensko. Od 1. januarja zahtevajte vsak četrtek »Turistične novine«. Naročila sprejema »Turistična štampa«, Beograd Zmaja od Noćaja 9. K-11
VSAK ČETRTEK lahko dobite v časopisnih prodajalnah »Turistične novine«, ki vas bodo seznanile s problemi našega turizma, z možnostmi koriščenja letnih dopustov, potovanji, znamenitostmi in lepotami naše domovine. — Vsak četrtek zahtevajte »Turistične novine«. K-11
TRGOVSKO PODJETJE »Tobak«, Ljubljana, Likozarjeva 5, sprejme materialno knjigovodkinjo za galanterijo. Pogoji: srednja strokovna izobrazba s 5-letno prakso. Nastop službe takoj ali po dogovoru. 16075-1
KURJAČA za visokotlačni parni kotel sprejmemo. Naslov v ogl. odd. 16081-1
VODJO fakturne knjige sprejme industrijsko podjetje v Ljubljani. Pogoj: srednja ali nižja strokovna izobrazba z nekaj prakse. Naslov v ogl. odd. 16080-1
SOFERJA, treznega in vestnega, kategorije C, sprejmemo. Nastop službe takoj. Gradbeni servis, Ljubljana, Detelova ul. 1. 16096-1
NATAKARICO sprejme gostilna pri postaji v Jevnici. 16121-1
ELEKTRIČNI štedilnik, inozemski, najmodernejši, popolnoma nov, ugodno prodam. Skala, Vošnjakova 6-III. 15850-4
PRODAM dobro ohranjeno suknjo in kapo za srednjo postavo. — Prešernova 28-I. 16065-4
REKORD 54, odličen, ugodno naprodaj. Poizvedbe pri vratarju opere. 16072-4
PRODAM šivalni stroj Singer. Naslov v ogl. odd. 16107-4
OTROŠKO POSTELJICO in banjo prodam. Predjamska 10-I. nadstropje. 16112-4
ELEKTROMOTOR znamke A. E. G. jakosti 4 KW, elektromotor znamke »Škoda« jakosti 4 KW, elektromotor znamke A. E. G. jakosti 6.3 KW, dva elektromotorja znamke »Sever« jakosti 5 KW, vsi po 1400 obr. v min., prodamo. Ceno boste izvedeli na kraju samem po izvršenem ogledu. Do 15. 12. 1959 prodaja samo za gospodarske organizacije, po tem datumu pa tudi za zasebnike. — Lesno industrijsko podjetje Ribnica na Dolenjskem. K 6402-4
AVTO nujno potrebuje trgovski potnik. Najemnina do 35.000 ali kupi na obroke. Ponudbe pod »Sigurno« v ogl. od. 16108-5
GRAMOFON v kovčku na pero kupim. Ponudbe pod »Dobro ohranjen« v ogl. odd. 16131-5
DVOSOBNO komfortno stanovanje v novejši hiši proti primerni zamenjavi prodam. Cena ugodna. Ponudbe pod »Takoj« v ogl. odd. 15891-7
VSELJIVO dvosobno stanovanje kupimo. — Ponudbe pod »Takoj vseljivo« v ogl. odd. 16106-7
ZA STANOVANJE pomagam v gospodinjstvu ali plačam! Naslov v ogl. odd. 16089-9
SPREJMEM na stanovanje in hrano dva moška takoj. Naslov v ogl. odd. 16090-9
SOBICO, prazno ali opremljeno, iščem. Optičarska 21. 16094-9
PSA, mladega, nemškega bokserja, smo našli. Metelkova 3, telefon 21-510. 16071-10
IZGUBIL SE JE 29. XI. ob 9. uri dopoldne na Linhartovi cesti pes ovčarske pasme, sive barve, ki sliši na ime Švrk. Najditelja prosim, da ga vrne proti nagradi na naslov: Pohlinova ul. 3, Zelena jama. 16074-10
ŽENSKI DEŽNIK, pozabljen 2. decembra v Centralni lekarni, vrnite, prosim, proti nagradi: Sinkovc, Kosovelova 11, ali sporočite naslov. 16076-10
KMETIJSKA zadruga Martinj vrh prodaja zaradi opustitve obrtnih delavnic razne stroje za obdelavo lesa in parni kotel »Astra«. V zalogi ima tudi večje količine rezanega lesa listavcev. Ogled v Železnikih 151. K-4
IZGUBLJENO ROKAVICO, belo, dolgo, izgubljeno v sredo v trolejbusu, vrnite proti nagradi v ogl. odd. 16145-10
PRAKTIKANT išče opremljeno sobo za dva meseca. Ponudbe pod »Dogovor« v ogl. odd. 16042-9

Poslovno združenje za javne storitve
»JAVNE GARAŽE«
LJUBLJANA — Kavčičeva ulica št. 74, telef. 30-427
OBVEŠČA
gospodarske organizacije, zavode, ustanove in druge, da
SPREJEMAMO NAROČILA ZA GARAŽE,
ki jih bomo zgradili v II. etapi.
Interesenti naj sporočijo svoje potrebe najkasneje DO 31. DECEMBRA 1959.
Prepozno dospelih naročil zaradi omejene kapacitete ne bo možno upoštevati.
Koristniki plačujejo najemnino po vselitvi.
ZA INFORMACIJE SE OBRAČAJTE NA GORNJI NASLOV. 6405

Izdaja in tiska Časopisno podjetje DELO, Ljubljana, Tomšičeva 1—3 — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ul. 3, telefoni: 23-522 do 23-526 — Oglasni oddelek: Ljubljana, Titova c. 7, telefon: 21-896 — Naročninski oddelek: Ljubljana, Titova c. 5, telefon: . . . — Poštni predal 29 — Brzojavni naslov: DELO Ljubljana — Žiro račun pri Komunalni banki Ljubljana 600-704/1-367 — Mesečna naročnina 300 din — Rokopisov ne vračamo

XVI. POGLAVJE

Judith Fairmanova se je počasi zravnala, držeč se z obema rokama za boke, da je ublažila bolečino v križu. »Todček, ne hodi proč!« Vzdihnila je in se ozrla na Independence Rock, kamor je odšlo nekaj moških vklesat v skale svoja imena. Pranje je bilo trdo delo, čeravno je bil dan lep in je bila reka blizu. In bila je utrujena od vožnje in zjutraj ji ni bilo dobro, čeprav ponoči ni bila bruhala; le slabo se je bila počutila pa se je nekajkrat usedla v postelji; in Charles se je zbudil in jo vprašal: »Ti ni dobro, Judie?« v njej pa je odleglo in je olajšano legla nazaj, zatrjujoč mu, da je vse v redu.

Ni bila edina in to jo je hrabrilo. Isto se je godilo tudi gospe Brewerjevi, ki je sprejela svojo nosečnost kot prihod novega letnega časa, pa gospe Patchevi, ki se ni pritoževala, pa gospe Byrdovi, ki se je nadejala, da bo imela, ko bo njen čas napočil, streho nad glavo in dostojno ležišče. Nemara so bile še druge noseče, a so svojo skrivnost raje obdržale zase. A če niso bile, kako so se tega obvarovale? Kako se je tega obvarovala, na priliko, gosca Mackova, ženska z zalo postavo in širokimi zelenimi očmi?

Vprašanje se je pojavilo pa znova izginilo. Takoj nato se ji je vsilila misel, da je današnji dan namenjen počitku in da počivajo ali se zabavajo vsi razen žensk. Možje in fantje so odšli na goro, otroci so se igrali in celo voli so počivali zdolaj v kotanji, da si odpočijejo noge. Charles je odjezdil z Dickom Summersom in Lijem Evansom. Rekli so, da se gredo malce razgledat po okolici in da bodo prinesli nekaj mesa pa da se bodo vrnili do govora, ki ga bo imel Tadlock v čast dneva neodvisnosti.

Kljub temu, da je imela delo, je bila vesela, da so današnji dan počivali. Kaj pomeni konec koncev — razen po mnenju moških — če jih prehitijo karavane, ki so za njimi? Kaj tedaj, če jih prehitijo, kakor jih je danes ena — prva doslej — že prehitela. Bila je majhna skupina z bore malo živine. Hiteli so mimo, jim mahali, vpili in nadaljevali pot, preveč željni vodstva, da bi bili izgubljali čas z obiskom. Ali njihov vodja je vzlic temu obvestil Evansa, da so med potjo umrli štirje iz njegove skupine. Prav, naj bodo pred njimi! Naj le hitijo! Naj ostane čim več zaželenih milj med njimi in grobovi, ki so jih pustili za sabo!

Ko je nekaj časa stala zravnana in jo je minila bolečina v križu, je Judith pomislila, da je bil že vsej karavani potreben počitek, čeravno so od prestopa Platte dalje zelo počasi napredovali. Poldrugi dan so zamudili z iskanjem živine, pobegle ob navalu bivolov. Večina moških, ki jih je določil Evans, je odjezdila, da jo poišče, tačas ko so ostali varovali tabor, popravili tu in tam kakšno malenkost, robantili nad brezdeljem in si želeli, naj bi skoro zašlo sonce, ki je neusmiljeno pripekalo. Ženske so kuhale in šivale in hrepenele po koščku sence in hladni vodi in se jezile nad cmeravimi otroki, ki so se jim motali okrog kril. Jezdeci so našli nekaj živine tu, nekaj tam pa so se drug za drugim vrnili z njo v tabor, okorno sedeč v sedlu, ko da bi bili tako otrpli, da se ne bi mogli premakniti, a klobuki so jim tičali globoko na razžarjenih obrazih. Nekaj živine je bilo obtičalo v razpokah v tleh, nekaj se je je polomilo, nekaj pa je sploh niso našli. Troje goved od dvajsetih, kolikor se jih je izgubilo, je bilo Charlesovih.

»Ne približuj se vodi, Todček!«

Da, si je rekla, lep je pogled na brezdelje, četudi mu sama ne pripada — vozovi stojijo drug za drugim lepo v vrsti vzdolž zelenega obrežja Sladke reke, negotov vetrič maje odvezane ponjave voz, živina in konji se pasejo dalje zunaj pod površnim nadzorstvom mož, ki so razjahali in posedli ali polegli po travi, pusteč, da jih zemlja in veter osvežita; na zahodu se dviga proti nebu tista skala, goli, sivi sklad kamenja, ki čaka tu že stoletja. Hladna voda. Senca. Počitek. Samo okrog nje, samo tu, kjer se z delom ubadajo ženske, se odvija življenje smotrno. Samo tu, kjer perejo perilo, ga drgnejo, tolčejo, ožemajo in obešajo na vrvi. Ali čutijo tudi ostale žene težo vsakdanjih drobnih opravkov, ki se javljajo dan za dnem? Gospa Tadlockova? Gospa Daughertyjeva? Gospa Gorhamova? Gospa McBeejeva? Rebeka Evansova? Katera koli od teh, ki so jim roke rdeče in mokre in jim bodo na zraku še huje razpokale? Ali sploh občutijo to težo? Ali jih kakšenkrat prevzame tisti mračni nemir, ki se loteva nje, tisti nemi strah, zaradi katerega je vse videti še težje?

Vedela je, da se smili sama sebi, ali ta čas se ni zmenila za to. Pripognila se je in namilila srajco in jo začela drgniti ob desko, naslonjeno na kad, pa znovič opozorila Toda, naj ne hodi proč, Charles je bil podstavil pod kad kamenje, a se je morala vzlic temu pripogibati, pa jo je pričel križ znova boleti. Oprati je morala spodnje perilo, srajce, Todove drobnarije pa obleke in volnene hlače, za katere je vedela, da se bodo pri pranju uskočile. Peri, si je rekla, pera teden za tednom vse do Oregona, do konca življenja! Za hip je pomislila, da trpi bolj od ostalih zategadelj, ker je bila nekdaj vajena lepšega življenja kot one. Njega dni so ji pomagali črnci, imela je dovolj časa za klavir in lahko si je negovala roke. Iz oči ji je pritekla solza, kanila na pralno desko in se izgubila v milnici.

Zadržala je nove solze, jezna sama nase in čuteč se krivo. Delo je vendar namenjeno vsem, si je rekla, in zmerom je delala, čeravno ni tako garala kot zdaj. Vedno si je želela dela; toda zdaj je utrujena in polna zlih slutenj.

»Tod, prosim te, ne oddaljuj se predaleč. Mamica ima delo.«

Vzdignil je obraz k njej in zagledala je njegove očke, bledosinje, kot jih je imela sama, in lička, ki so bila še zmerom ljubka kot pri otročičku.

»Grem lahko brodit po vodi, mama?«

»Pozneje. Zdaj ostani tu.«

Tačas je pristopila k njej Rebeka Evansova, ki je že obesila svoje perilo. »S svojim sem že gotova,« je rekla. »Daj, da pomagam še tebi. Videti si utrujena.«

S svojimi močnimi rokami se je lotila pranja, drgnjenja in ožemanja. Judith je pomislila, da je Rebeka prava ženska za karavano. Bila je močna, trdna, sposobna in neustrašena. Če se je kdaj zbiral nad njo oblak, ni tega nihče opazil. Če jo je kdaj misel na milje do kraja potrla, ni popustila.

Milje. Daljava. To je sovražnik, je pomislila, ne pa Indijanci, rečni prehodi, slabo vreme, žeja, ravnice in gore. Daljava, prazna, strašna daljava, milja za miljo, planote in pobočja za razpoke in globače, preko katerih se počasi vrtijo kolesa in škripaje stopajo voli. Vsemu temu ni konca ne bližnjice, zjutraj in zvečer zmerom ista daljava, hrib in oblak in nebo, ki jih ni moči doseči ali oceniti njihovo oddaljenost. Čudila se je trdovratni, blazni vztrajnosti moških, verujočih, da so sleherni dan bliže Oregonu.

»Zdi se, da je Oregon strašno daleč.« je rekla Rebeki.

Vremenski otoki na oceanu

Na pustih področjih Atlantika in Tihega oceana, daleč od običajnih plovnih poti, ni vremenoslovnih postaj, čeprav bi bili vremenski podatki iz tistih krajev dragoceni za točnejše vremenske napovedi po vsem svetu. Vremenoslovci so že dolgo razpravljali o možnostih, da bi redno prejemali vremenoslovne podatke tudi s teh področij, prav kot jih dobivajo na primer z arktičnih plavajočih avtomatov in zadnje čase tudi z antarktičnega področja, ki velja za nekakšno zemeljsko vremensko kuhinjo, kakor se izražajo vremenarji.

Prav v ta namen so v Ameriki izdelali velike splave, pravcate kovinske otoke, ki so jih nekaj že odvlekli na ocean in jih tam zasidrali. Na njih so večinoma avtomatične naprave, ki v mnogočem nadomeščajo vremenoslovne postaje. Razen tega so na »vremenskih otokih« udobne kabine in plošče za pristajanje helikopterjev. Za osebje so namestili tudi naprave za pridobivanje pitne vode iz morske in pripravili skladišče za hrano, tako da bo osebje lahko opravljalo svoje delo, četudi bo leto dni odrezano od sveta.

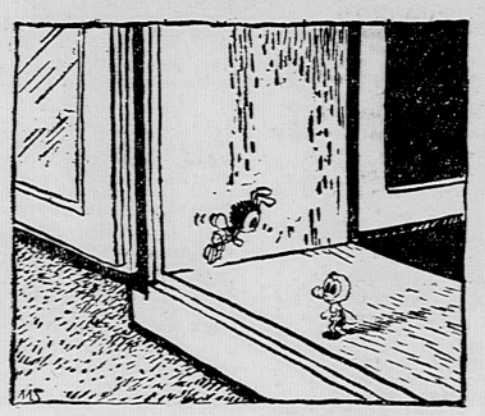
Močna radijska postaja bo nekajkrat dnevno oddajala zbrane podatke o vremenu ter poročala predvsem o bližnjem tajfunu ali nevihtah.

Društvo »Petek 13«

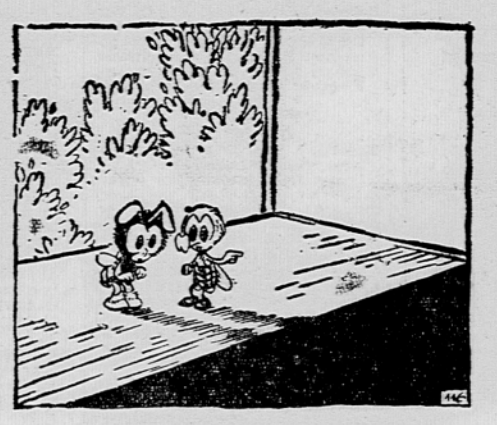
Trinajst članov društva proti praznoverju »Petek 13«, ki ga je nekoč ustanovil Benjamin Franklin, se je nedavno sestalo v Washingtonu. Preden so sedli za mizo, so lezli pod lestvijo s 13 klini. Potem so se spustili vsak na svoj stol z odprtim dežnikom. Na mizi je ždela črna mačka. Z eno žveplenko so si prižgali trinajst cigaret, prevrnili solnico, razbili ogledalo, položili navzkriž nože in se okrepčali s kosilom, ki ga je sestavljalo trinajst ljudi.

Cvetka maja

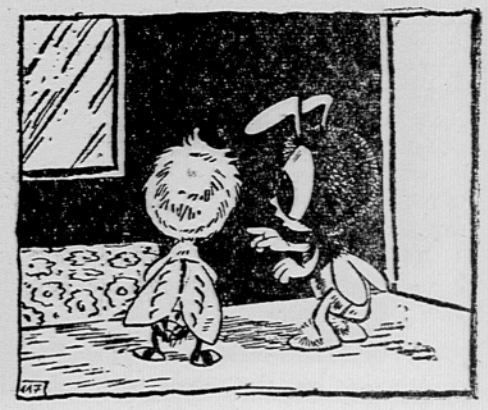
WALDEMAR BONSELS — MIKI MUSTER

115. Med pogovorom je polet hitro minil, hiša pred Majo in Mrvico se je večala in že sta se znašli pred njo. Mrvica je Maji pomignila, naj sede na polico odprtega okna. Ko je Maja sedela tako na pragu svojih želja, jo je obšla plahost. Kaj je prav, da vstopa nepovabljena v človekov hram? Za vse na svetu mu ne bi hotela biti v nadlego!

116. Svoje pomisleke je Maja zaupala Mrvici, ki je v nerazumevanju zmajala z glavo. »Le kako se morete ljudi tako bati? No prav, pa ostanite zunaj in samo poglejte v notranjost. In dobro glejte, kako si bom privoščila tega vašega vzvišenega človeka!« Maja je zbrala pogum in pogledala v notranjost hiše, potem pa zasula znanko s kopico vprašanj.

117. »Kaj je tam na nasprotni steni še eno okno?« — »Ne, neumnica, to je zrcalo! Neznansko zabavno je plezati po njem in se ogledovati!« Tako se je Maji posvetilo, da mora biti zrcalo nekaj podobnega, kot je gladina jezera, ob katerem je bila spoznala kačjo pastirico Smukljo. »In kaj je tisti zeleni, z rožami posuti hribček?« je hotela vedeti.

»Kostni mozeg sem dal za mir«

Poročila se je Rosanda Dangubić, ki so jo rešili francoski prostovoljni dajalci kostnega mozga

Poročila se je Rosanda Dangubić, ki so jo rešili francoski prostovoljni dajalci kostnega mozda.

Ob dnevu republike je bila v Pančevu skromna, vendar redka svatba. Občinski matičar je potrdil zakonsko zvezo Rosande Dangubić in Miomira Ristića. Pri tem bi ne bilo nič nenavadnega, če se ne bi nevesta Rosanda v izjemnih okoliščinah izognila smrti. Po zaslugi znanosti in francoskih državljanov je zdaj zdrava sklenila zakonsko zvezo.

Rosanda Dangubić je ena izmed šestih atomistov inštituta »Boris Kidrič« v Vinči, ki so dobili smrtno dozo radioaktivnega sevanja in so jim vrnili zdravje v pariški bolnišnici »Madame Curie«. Zdaj živi v Pančevu in študira francoščino na beograjski filozofski fakulteti. Priči na svatbi sta bila njena prijatelja iz Francije, ki sta ji kot dajalca kostnega mozga rešila življenje: mati štirih otrok Odette Draghi in simpatični mehanik iz pariškega predmestja Raymond Castanier.

Skupina mladih znanstvenikov v Vinči je bila zbrana ob reaktorju. Proučiti je bilo treba nekó znanstveno domnevo z reaktorjem, ki je bil na kritični točki. Morda je kdo opazil, da so iz reaktorja šinili smrtno nevarni valovi, vendar znanstveniki, zaverovani v delo, niso niti pomislili na to, da se je začela nekontrolirana verižna reakcija. Potem je nekdo iz skupine vzkliknil: »Diši po ozonu!«

Nam to nič ne pomeni, atomisti pa so vedeli, da človek čuti ozon le, če nastane močno sevanje, ker se takrat zrak razstavlja na dele.

Rosanda je skočila k reaktorju, vrgla vanj kadmijske palice in preprečila verižno reakcijo. Vendar je bilo že pozno. Doza sevanja se je začela širiti na vse strani. Čez pol ure je postalo znanstvenikom slabo. Bruhali so, kar je bilo zanesljivo znamenje, da so dobili večje doze, kot jih lahko prenese organizem.

Istega dne je letalo JAT prepeljalo bolnike v Pariz. Radiobiologi so bili skeptični. Neki njihov ameriški kolega je sicer skušal s presajanjem kostnega mozga rešiti življenje, ki je dobilo smrtno dozo radioaktivnosti, vendar tega ni delal na ljudeh.

Radioaktivnost je uničevala rdeča krvna telesca, krvna slika bolnikov je postajala čedalje slabša, transfuzije niso več pomagale. Takrat se je sodelavec bolnišnice »Curie« dr. Jamet odločil, da bo presadil kostni mozeg s človeka na človeka.

Med francoskimi državljani, ki so se prijavili kot prostovoljni dajalci kostnega mozga, je bila tudi francoska mati štirih otrok Odette Draghi. »Dala sem mozeg«, je rekla med poročno slavnostjo pred dnevi, »ker sem videla v rešitvi Rosande tudi rešitev svojih otrok.«

»Nikoli nisem pomišljal,« je rekel mehanik Castanier. »Jugoslovanom sem bil pripravljen dati vse.«

Francoska dajalca mozga pa nista rešila življenja le Rosandi Dangubićevi, saj je medicina tako prvič v zgodovini rešila življenje ljudem, ki so dobili smrtno radioaktivno dozo.

Od tistih dni je minilo poldrugo leto, Rosanda se dobro počuti, poročila se je. Nič čudnega, če so prišli k njeni poroki novinarji vseh velikih agencij in listov po svetu. Med kupom pisem so bile tudi brzojavke znanih svetovnih znanstvenikov in še posebej brzojavka dr. Jameta.

»Nisem le prič«, je rekla Odette Draghi, »sem tudi Rosandina mati. Kadar v našem pariškem domu dvignem čašo na zdravje mojih štirih otrok, nazdravim tudi Rosandi. Srečna sem, da sem lahko prišla na to slavje...«

Širokopleči francoski mehanik je prosil, naj zapišemo tudi tole: »Dal sem kostni mozeg in ga bom vselej dal, če bo treba rešiti življenje, ki je v nevarnosti zaradi radioaktivnega sevanja. Tega pa ne bom storil niti za svoje rojake, če se bodo poškodovali pri izdelovanju francoske atomske bombe. Ljubim mir!«

V. Petrović

Posnetek z Rosandine poroke. Od leve proti desni: priča Odette Draghi, ki je dala kostni mozeg, nevesta Rosanda Dangubić, ženin Miomir Ristić, atomist Stjepo Hajduković in dajalec mozga Raymond Castanier,

Lepotilna postaja

Podobno servisnim postajam za popravilo avtomobilov in motornih koles so v ZDA uvedli tudi servisne postaje na lepotičenje popotnih zastopnic nežnega spola. Če potnica doma ni imela časa, ji dajo na taki postaji na razpolago vse rekvizite iz laboratorija za lepoto, tako da se lahko uredi tudi brez pomočnice. Če ji kdo pomaga, je cena ustrezno višja.

Slon — domača žival

Kot posebni ljubitelji živali slovijo Angleži, ki imajo doma najrazličnejše plazilce in tudi zveri, vendar je mnoge izmed njih prekosil neki gostilničar iz Kalifornije, ki je pred letom kupil slončka, da bi zabaval goste in kopalce na plaži pred restavracijo. Čez čas je slon seveda precej zrasel; tehta 400 kg, vendar je tako domač, da se sprehaja po stanovanju in se menda z gospodarjem celo vozi z avtom. Postal je tako rekoč član družine.

Ali je Sara kriva?

Floyd Mahannah

32

— Ali je to, kar je povedala Charlotte Wesnick, res? Ali je bilo res tako, kot je pripovedovala Charlotte, ko je bila ubita Iris Quillard?

— Vse je bilo tako. Na tvoje vprašanje pa ti lahko tole odgovorim: Nikomur nisem nikoli pripovedovala o dogodkih, ki so se zgodili tisto noč. Zato je verjetno, da pozna Charlotte Wesnick tisto važno pričo. — Kazalo je, da se je Sara nekoliko zmedla. — Po vsem tem je Wesnick vedel, da lahko poiščem Romualda.

— Ali sta Iris in ti o tem govorili?

— Da. Iris mi je očitala kup neumnosti. Trdila je, da Barta nisem vredna. Zabrusila sem ji, da je Bart lopov, ker je spremenil Romualdov obraz. Kričala je, da lažem, jaz pa sem trdila, da to lahko dokažem; rekla sem ji celo, da vem, da živi na Obali, komaj tristo kilometrov južno od San Francisca.

Roy je zamišljeno pil.

— Verjetno mi nekaj, je Sara nadaljevala, ni jasno. Ne morem si misliti, kako naj bi Iris zabodla. Na mizi je bil res nož za papir. Iris me je tako močno udarila, da sem padla in izgubila zavest. Ko sem se, po ne vem kako dolgem času, spet zavedla, sem držala v roki tisti nož. Bil je krvav, Iris pa je bila mrtva. Nikoli nisem niti pomislila, da bi jo ubila.

Roy je prikimal, rekel pa ni ničesar.

— Ali bi dala Wesnickovima, kar zahtevata, če bi povedala ime priče?

— To morava še premisliti, je odgovoril Roy.

Sarin obraz se je zjasnil, nekaj ji je odleglo.

— Premišljala sem, kdo bi bil priča in se spomnila na Handsa Dubosa.

— Hands Dubose?

— Večkrat je prihajal in opravljal majhne usluge za nas in sosede. Bil je že star. Tako velike roke je imel, da takih še nisem videta. Kadar ni imel dela, je prosjačil. Bil je dober, toda pil je. Tisti večer me je prosil za denar, toda ker je bil pijan, mu ga nisem hotela dati.

— Zakaj misliš, da bi bil on priča?

— Dobro sva se poznala. Če bi vedel, da bi mi lahko pomagal, bi šel takoj na policijo.

— Kaj pa, če ga je Wes Wesnick pregovoril?

— Zakaj naj bi ga pregovoril?

— Kdo ve, če ne nameravata brat in sestra porabiti priče, da bi prišla do premoženja?

— To se mi zdi nekoliko za lase privlečeno.

Roy je spil zadnji požirek piva, nato pa vprašal:

— Ali si po smrti Iris Quillard še kdaj videla Handsa Dubosa?

— Nikoli več. Hotela sem že oditi skozi prednja vrata, pa sem se nenadoma spomnila, da bi bilo bolje, če bi odšla skozi zadnja. Ta vrata vodijo v alejo. Ko sem odhajala, nisem videla ne Handsa ne koga drugega.

— Ali drugega izhoda ni?

— Ne.

— In obe vrati sta bili od znotraj zapahnjeni?

— Da, je odgovorila Sara, ko je prišla Iris Quillard, sem glavna vrata spet zaprla z zapahom.

— Ali so bile zavese spuščene?

— Ne, ena ni bila.

— Potem je možno, da je priča gledala skozi okno in opazovala ves dogodek.

— Lahko. Zavesa in oknice na oknu na alejo so bile vedno za kake pol pedi odprte. In ko sem mislila, da bi bil priča morda Hands, sem se spomnila na skladišče, ki stoji na drugi strani aleje. Hands in njegovi tovariši so večkrat sedeli pred vrati tistega skladišča. Tam so pili.

— Ti si imela torej okno v kraju, polnem pijancev, odprto?

— Pri tem nisem ničesar tvegala: na vseh oknih so bile železne palice, na obeh vratih pa zapahi. Kadar sem delala pozno v noč, sem se s taksijem odpeljala domov.

— Kje pa Hands Dubose stanuje,

— Ne vem, najbrž nima stalnega bivališča. Seveda pa s tem nočem reči, da ga ni več v Sacramentu; večkrat pa je govoril, da se bo vrnil v svojo deželo.

— V svojo deželo?

Bičarji na ulici

Prvih devet dni meseca moharema je v muslimanskem Karačiju čas žalovanja. Nikjer ni slišati niti pesmi niti godal. To je neke vrste duhovna priprava na deseti dan, ki je obletnica mučeniške smrti Huseina, Mohamedovega vnuka.

Tisto jutro se začne z žalnim sprevodom, ki hodi ves dan po glavnih ulicah. Tudi do poł milijona ljudi sodeluje v njem, prav toliko pa ga opazuje s pločnikov, z oken in balkonov.

Ženske se na ta dan odkrijejo, da bi bolje videle. Evropejci nimajo dostopa na te slavnosti. Mene so štirje mlad prijatelji skrivali pred pogledi ljubosumnih varuhov tradicije.

V tem neskončnem sprevodu so skupine državljanov nosile na plečih makete džamij in grobnic muslimanskih svetnikov. Bile so izdelane iz pisanega, svetlega papirja in lepenke. Te makete so v sprevodu nesli do reke, v katero so jih potopili. Za prihodnje leto bodo pripravili nove.

Pred vsako maketo stopa orkester z nekaj bobni, flavtami in cimbalami, prav spredaj pa skupina kakih dvajset ali trideset fanatičnih vernikov.

Udeleženci sprevoda se najprej tolčejo s pestmi po prsih, vse v določenem ritmu, hkrati pa izgovarjajo besede: »Dja Husein, dja Hasan!« Ali pa: »Husein mučenec, Hasan ubijalec!«

Spočetka se tolčejo rahlo, prsni koš najprej pordeči, nato pa postane moder. Nazadnje brizgne iz srag kri. S tem se verniki pokorijo za Huseinovo mučeniško smrt. Tolčenje s pestmi po prsih pa postaja od trenutka do trenutka močnejše, tope udarce spremlja naraščajoči ritem godal. Glasovi fanatikov imajo čedalje izrazitejši, maščevalni prizvok.

Čez čas potegnejo ti fanatiki korobače s šestimi bodicami na koncu. Z njimi se prav kot srednjeveški bičarji opletajo po plečih. Na takem pohodu teh vernikov teče kri.

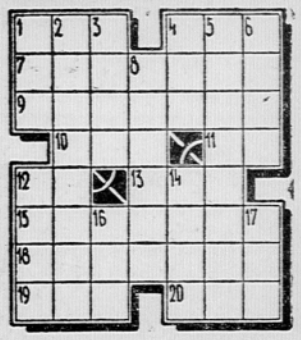
Sonce žge, iz asfaltnih tal se dviga neprijetna sopara. Marsikdo se onesvesti, drugi ga polijejo z vodo, sprevod pa se nadaljuje. V slepi vdanosti tradiciji menijo, da jih bo Alah posebej poplačal za to. Čez čas se razlegajo klici »Inšalah!« Po naše: »Če Alah hoče tako!«

Tibor Sekelj

Verski fanatiki na ulici v Karačiju

Križanka

VODORAVNO: 1. moško ime, 4. nekdanji poglavar beneške republike, 7. nauk o skrivnostih, 9. modri judovski kralj, 10. izcedek sadja, 11. nikalnica, 12. kratica bivšega slovenskega dnevnika, 13. držaj, 15. slovenska ilustrirana revija, 18. italijanski satirični pisatelj v XVI. stoletju (Pietro), 19. ribiška mreža, 20. vrhnji rob vinograda.

NAVPIČNO: 1. reka v severozahodni Nemčiji, 2. razsejanost, razkropljenost naroda med drugimi narodi, 3. glavno mesto skandinavske države, 4. pojav pri gorenju, 5. ekstremitete, 6. domače mestno ime, 8. to pot, 12. postava, 14. očrt, 16. doba, stoletje, 17. zagrabek trave, las in podobnega.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. brozga, 7. Berlin, 8. anoda, 9. vlažen, -r, 10. -me, a, 11. srenj, 14. tanker, 16. ametona.

Eisenhower prispe danes v Rim

Ameriški predsednik bo v prihodnjih 19 dneh obiskal 11 držav in prepotoval 36.000 km — Komentarji britanskega tiska

WASHINGTON, 3. dec. (Reuter). Ameriški predsednik Eisenhower se bo drevi odpravil na potovanje v misiji dobre volje, v okviru katerega bo obiskal 11 dežel. V 19 dneh bo prepotoval 36.000 km. Najprej bo potoval v Italijo, potem pa v Turčijo, Pakistan, Afganistan, Indijo, Iran, Grčijo, Tunizijo, Francijo, Španijo in Maroko.

Pred odhodom bo predsednik ZDA v kratkem govoru po radiu spregovoril ameriškemu ljudstvu o svojem potovanju.

Današnji britanski tisk pozdravlja potovanje predsednika Eisenhowerja v 11 evropskih, azijskih in afriških dežel. »Times« izraža prepričanje, da ima Velika Britanija zdrave politične razloge, da pozdravi to turnejo in izrazi upanje, da bo uspešna. »Njegova misija pojasnjevanja in proučevanja bo lahko koristna zahodni politiki kot celoti«, piše »Times« in poudarja, da bo »predsednik ZDA po svojih razgovorih z ljudmi, ki zavzemajo toliko različnih gledišč, z zavezniki in nevtralci — če ga vse to dejansko ne bo preveč utrudilo — lahko razširil obzorja na zahodnem predsedniškem sestanku«.

Liberalni »Guardian« in konservativni »Daily Telegraph« pripisujeta posebni pomen Eisenhowerjevemu obisku v Indiji. »Daily Telegraph« piše: »Do nedavnega je Delhi in Washington ločeval globok prepad nerazumevanja in sumničenja.« List trdi, da je moč obisk predsednika Eisenhowerja v Indiji pozdraviti kot bodrilno znamenje novega razvoja odnosov na svetu.

»Manchester Guardian« piše, da so v nevtralnih deželah »ZDA pogosto prikazovali kot državo militaristov in imperialistov«. »Turneja predsednika Eisenhowerja lahko zato vsaj razprši nekatera teh sumničenj. Eisenhowerjev sklep, da obišče Indijo, se zdi posebno moder — sklep, da obišče Španijo, pa posebno ponesrečen.«

»Guardian« ugotavlja, da indijski ministrski predsednik Nehru in predsednik Eisenhower »trdno verujeta v demokracijo in v mednarodno pravico«, potem pa nadaljuje:

»Toda ali lahko kaj takega rečemo tudi, kar zadeva generala Franca? Njegova zahteva, da mora tudi on biti na seznamu obiskov, je povsem nevzdržna. Težko, da je Franco zaveznik, na katerega bi bil predsednik ZDA lahko ponosen. Mar ne bi bilo bolj razumno, imeti ga za izvor sramote za ameriško diplomacijo?

Glede na to, da je Franco vendarle zaveznik, je Amerika dolžna podpirati njegov režim z vojaško in gospodarsko pomočjo. Čemu pa bi šli še dalje?

Konec koncev je najboljša možnost za miroljuben nasledek v Španiji — morda edina možnost — ta, da se dežela na miren način znebi Franca. Obisk predsednika Eisenhowerja bo nujno otežkočil to možnost,« pravi »Guardian« na koncu.

Novi predpisi za tujce v Indiji

NEW DELHI, 3. decembra — (Reuter). Indijski ministrski predsednik Nehru je danes na sestanku z novinarji izjavil, da bodo morali vsi tujci, razen tistih iz dežel Britanske skupnosti, v roku mesec dni zahtevati dovoljenja za bivanje v Indiji.

Ta sklep se nanaša predvsem na 19.000 Kitajcev, nastanjenih v Kalkuti.

Pred letom 1943 so lahko tujci živeli v Indiji, ne da bi se jim bilo treba prijaviti ali prositi za dovoljenje za bivanje in delo v deželi.

V sredo je v Beograd prispela delegacija Združenja etiopskih rodoljubov, ki jo je na letališču v Zemunu sprejel generalni sekretar ZBJ Velimir Stojnić. — Na sliki: Sprejem v Zemunu.

Razgovori o Keniji v Londonu

LONDON, 3. decembra (Tanjug). Prihodnji mesec se bodo v Londonu razgovarjali o Keniji in o njeni prihodnosti. Kakor poudarjajo, bodo prej ukinili izjemno stanje, ki so ga v tej britanski koloniji uvedli pred sedmimi leti, ko je prišlo do upora pripadnikov gibanja Mau-Mau. Sklep o ukinitvi izjemnega stanja so sprejeli prejšnji mesec.

Eden izmed voditeljev gibanja za neodvisnost Kenije Tom Mboja se je sinoči sestal z britanskim ministrom za kolonije Ianom MacLeodom. V Londonu sodijo, da je Mboja na razgovorih z britanskim ministrom ponovil zahtevo gibanja za neodvisnost, da je treba vsem prebivalcem Kenije ne glede na nacionalno in rasno pripadnost priznati pravico glasovanja in da mora Kenija že prihodnje leto, po splošnih volitvah, dobiti odgovorno in izvoljeno vlado, ki jo bo vodil Afričan kot predstavnik večine prebivalstva.

Prihodnji teden naj bi minister MacLeod odpotoval v Kenijo, da bi se osebno seznanil s položajem v tej britanski koloniji.

Konferenca v Ženevi

Ženeva, 3. dec. (AFP). V Ženevi je bila danes 142. seja konference, na kateri razpravljajo o opustitvi atomskih poskusov. Seji je predsedoval vodja sovjetske delegacije Semjon Carapkin.

DELO ODBOROV GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Tri stališča o Alžiriji

Med razpravo o Alžiriji v političnem odboru so se izoblikovale tri težnje glede obravnavanja alžirskega problema

NEW YORK, 3. dec. (Tanjug). V političnem odboru generalne skupščine OZN se danes nadaljuje razprava o alžirskem vprašanju. Včeraj so se v odboru izoblikovale tri pobude v obravnavanju tega važnega mednarodnega vprašanja. Kakor so predvidevali na podlagi gledišč, izraženih v splošni razpravi, so zahodne dežele na dva načina zagovarjale interese Francije, ki že četrtič zaporedoma bojkotira debato o Alžiriji.

Najprej so predstavniki Velike Britanije, Avstrije, Španije in Belgije zagovarjali tezo, naj bi se debata končala brez vsakega formalnega priporočila, kar so obrazložili s tem, da politični odbor ne bi smel storiti ničesar, kar bi lahko zavleklo ali otežkočilo ureditev alžirskega vprašanja, ker zdaj kaže, da bo moč doseči sporazum o Alžiriji.

Ameriški delegat pa je poudaril, da mora biti značaj razprave spravljiv, ter je izrazil upanje, da bodo težnje alžirskega naroda uresničene po mirni poti. Zahteval je, da politični odbor ne sprejme »nepravične resolucije«, ki bi lahko »ogrozila« ureditev alžirskega problema. S tem je dal povod za domnevo, da bi ameriška delegacija lahko pripravila nov osnutek resolucije, ki bi ustrezal koristim Francije.

Tretja pobuda je vsebovana v osnutku resolucije, ki jo je v imenu 21 azijskih in afriških dežel obrazložil libanonski predstavnik. Osnutek resolucije zahteva od generalne skupščine, naj pripozna alžirskemu narodu pravico do samoodločbe in izrazi zaskrbljenost, ker se nadaljujejo sovražnosti, ki ogrožajo svetovni mir in varnost. Resolucija izraža zadovoljstvo, da sta obe v spor zapleteni strani sprejeli pravico do samoodločbe kot podlago za rešitev alžirskega problema. Svetuje jima, naj se začneta pogajati o nujno potrebnih pogojih za čimprejšnje uveljavljenje pravice alžirskega naroda do samoodločbe, vštevši tudi pogoje za opustitev sovražnosti.

Številne delegacije, posebno delegacije azijskih in afriških dežel sodijo, da je predlagana resolucija zelo zmerna in da se omejuje samo na začetna pogajanja med Francijo in alžirskimi predstavniki, s tem pa je tudi sprejemljiva za vse delegacije, ki res želijo, da bi bil spor čimprej rešen.

Toda izid debate, s tem pa tudi usoda predlagane resolucije, bo odvisen od stališča številnih delegacij manjših in srednjih dežel, posebno latinskoameriških. Njihovo stališče bo znano šele, ko se bo nadaljevala razprava v političnem odboru.

Kasem prišel iz bolnišnice

Bagdad, 3. dec. (Tanjug). — Iraški ministrski predsednik Kasem, na katerega so 7. oktobra napravili atentat, je danes odšel iz bagdadske bolnišnice As Salam, kjer je prebil 56 dni. Pred odhodom iz bolnišnice je Kasem v razgovoru z domačimi in tujimi novinarji potrdil, da bo od 6. januarja dalje v Iraku dovoljeno delo političnih strank. Dejal je, da bo Irak poravnaval svoje spore z drugimi deželami po miroljubni poti.

General Kasem je največ govoril o podrobnostih štiriletnega načrta za gospodarski razvoj Iraka. Po tem načrtu bodo v Iraku zgradili nove irigacijske sisteme, ceste, tovarne cementa in žvepla, šole, prav tako pa bodo tudi povečali proizvodnjo petroleja.

Več sestankov na vrhu?

V Londonu menijo, da bo Zahod predlagal vrsto konferenc na najvišji ravni — »Novoje Vremja« o konferenci z Zahodom

NEW YORK, 3. dec. (Reuter). Kakor piše današnji »New York Times«, so britanski predstavniki prepričani, da bo na sestanku predsednikov vlad zahodnih dežel v Parizu 19. decembra doseženo soglasje o vrsti konferenc med Vzhodom in Zahodom, ki naj bi jih sklicevali »na najvišji ravni«.

Dopisnik »New York Timesa« iz Londona opozarja, da britanski državniki upajo, da se bodo predsednik Eisenhower, general de Gaulle, kancler Adenauer in ministrski predsednik Macmillan v Parizu sporazumeli o tem, da je treba odpraviti medsebojne razlike med zahodnimi deželami, tako da bi se lahko čimprej začela konstruktivna pogajanja z Rusi. Britanci so prepričani, da bi že na prvi konferenci med Vzhodom in Zahodom lahko prišli vsaj do ene rešitve, morebiti berlinskega problema. Prav zato so prepričani, da bi morala biti vrsta takšnih sestankov »na najvišjih ravnih«, tako da bi se nadaljeval proces popuščanja napetosti.

Londonski dopisnik tudi poudarja, da se britanski državniki spričo ravnanja in ukrepanja predsednika ZDA nagibajo k mnenju, da zavzemajo ZDA enako gledišče kot Velika Britanija.

»New York Times« objavlja tudi dopis svojega dopisnika iz Bonna, ki ugotavlja, da so »zahodni diplomatski opazovalci v Bonnu prišli do zaključka, da je bonnska vlada zelo skeptična glede možnosti, da bi na sestankih med Vzhodom in Zahodom dosegli kaj več od običajne izmenjave mnenj«.

Sovjetski časopis »Novoje Vremja« piše v današnjem uvodniku, da je konferenca »na najvišji ravni« nujno potrebna, ker lahko zapletena mednarodna vprašanja rešujejo samo vodilni državniki.

Časopis komentira pisanje raznih zahodnih listov o možnosti, da bi bila predsedniška konferenca odložena, in pravi, da je bil namen takšnega pisanja proučiti javno mnenje in ugotoviti, ali so morda dozoreli pogoji za javno nastopanje proti sestanku »na najvišji ravni«. List piše, da je treba nasprotnike takšnega sestanka iskati na Zahodu, kjer so vplivne sile, ki nastopajo proti mednarodnemu sporazumevanju.

Pariški tisk o Adenauerjevem obisku

PARIZ, 3. decembra (Reuter). Pariški tisk piše v komentarjih o dvodnevnem uradnem obisku zahodnonemškega kanclerja Adenauerja v Parizu in njegovih razgovorih s predsednikom de Gaullom, da so kljub sporazumu o poglavitnih političnih vprašanjih še vedno nasprotja med obema deželama.

Neodvisni list »Combat« opozarja na različna gledišča o vzhodni meji Nemčije, kaže pa, da tudi o atlantskih vprašanjih niso dosegli popolnega soglasja.

Katastrofa v Fréjusu

Dolino reke Reyran je poplavilo 40 milijonov kubičnih metrov vode, ko je popustil jez Malpasse — Nad 260 smrtnih žrtev

FREJUS, 3. dec. (AP-Reuter). Katastrofa, ki se je pripetila sinoči, ko je narasla voda porušila jez Malpasse na reki Reyran na francoski Rivieri, je po dosedanjih podatkih terjala najmanj 260 človeških žrtev.

Jez Malpasse, ki ga je porušila voda, je stal severno od mesta Fréjusa, 15 km od Cannesa.

Po petih dneh deževja je začel jez pokati in voda iz umetnega jezera je dobila prosto pot. V jezeru je bilo več kot 40 milijonov kubičnih metrov vode.

Ob oglušujočem grmenju je voda, ki se je valila proti morju, odnesla vaške hiše in mostove ter poplavila ceste, železniško progo in manjše pomorsko oporišče, kot tudi mesto Fréjus, ki leži okrog 6 km južno od jezu.

Kakor so povedali očividci, je voda minuto potem, ko je porušila jez, v nižjih delih Fréjusa že dosegla 2,5 metra višine. Reševanje prebivalstva je zelo otežkočeno, ker je poplava povzročila prekinitve v električnem omrežju. Fréjus je ostal tudi brez plina in pitne vode.

Bolnišnica v Fréjusu, ki ni bila poškodovana, ker stoji na vzpetini, je bila takoj prenapolnjena z ranjenci, ljudmi, ki so ostali brez domov, in otroki, ki jih je nesreča ločila od staršev.

Moč valeče se narasle vode je bila tolikšna, da je težke kamione metalo v drevesne krošnje. Voda je odnašala k morju vse, na kar je naletela na poti.

»Ta dolina je bila ena najbogatejših na obali,« je izjavil eden izmed članov občinskega odbora Fréjusa. »Bojim se, da bo zdaj tu ostalo samo kamenje.«

Za zdaj še nihče ne more oceniti materialne škode, vsekakor pa znaša milijone dolarjev.

Da bi ponovno zgradili, kar je bilo uničeno, bo potrebnih vsaj nekaj let. Železniški promet bo mogoče obnoviti šele čez nekaj dni.

Francoska mornarica se zdaj pripravlja, da bi s prizadetega področja evakuirali 10.000 ljudi. Na prizadeto področje so poslali helikopterje z letalonosilke »LaFayette« z ekipami zdravnikov in opremo za pomoč.

Jez Malpasse so zgradili pred osmimi leti in je bil visok 61 metrov. Umetno jezero je bilo dolgo 7, široko pa 3,5 km.

OHRANITEV ODNOSA SIL

Po mnenju indijskega premiera bi vsak poskus spreminjanja odnosov sil zaostril nasprotja

NEW DELHI, 3. dec. (AP-AFP-Reuter). Predsednik indijske vlade Nehru je na današnjem sestanku z novinarji izjavil, da bi vsak poskus, spremeniti status quo na svetu, zaostril spopade med narodi in povečal nevarnost svetovne vojne.

Nehru je tudi dejal, da ga vznemirja nemško vprašanje. Po njegovem mnenju je nemški problem vznemirljiv zato, ker vsi govore o njem, dejansko pa nihče noče združitve Nemčije.

Nehru se je ugodno izrazil o korakih Eisenhowerja, Hruščeva, Macmillana in drugih državnikov, usmerjenih k popuščanju mednarodne napetosti, ter je dejal, da je opaziti rezultate v več vprašanjih.

Po Nehrujevem mnenju zdaj ni možno, da bi bila sklicana nova bandunška konferenca.

V zvezi z bližnjim Eisenhowerjevim obiskom v Indiji je Nehru dejal, da se bosta ob tej priložnosti on in ameriški predsednik razgovarjala o splošnem mednarodnem položaju, tudi o indijsko-kitajskem obmejnem sporu in drugih vprašanjih.

Nehru je prav tako dejal, da bi se rad sestal s francoskim predsednikom de Gaullom v Parizu prihodnje leto, ko bo potoval v London na konferenco Britanske skupnosti. Nehru je pripomnil, da je tudi de Gaulle izrazil željo, da bi se sestal z njim.

Pomoč nerazvitim deželam gospodarska nujnost našega časa

(Nadaljevanje s 1. strani)

janja problemov, ne pa da dušijo osvobodilne težnje podjarmljenih narodov. Ali ne bi bilo bolj smotrno in pametno, je vprašal Mamuli, da velesile finančno in ekonomsko pomagajo nerazvitim deželam, da se gospodarsko in politično osamosvoje in razvijejo svoje proizvajalne sile.

Italijanski delegat Vittorelli je opozoril na boj protikolonialnega gibanja in socialističnih sil Italije proti fašizmu. Poudaril je, da je že davno potrjena resnica, da neka dežela ne more biti demokratična, če hkrati ne dopušča drugi deželi, da se demokratično in svobodno razvija.

V razpravo o Brockwayevem referatu je posegel tudi jugoslovanski delegat Milojko Drulović. Med drugim je dejal, da jugoslovanski boj proti kolonializmu ni plod nobene politične taktike niti kakega kompromisa z neizogibnostjo položaja, marveč je sestavni del in smisel nacionalne in socialistične politike Jugoslavije.

Drulović je opozoril na stoletno suženjstvo jugoslovanskih narodov in na žrtve, ki so jih prispevali jugoslovanski narodi v boju proti zatiranju in izkoriščanju. Jugoslavija je bila do nedavnega gospodarsko in kulturno zaostala dežela, katere gospodarstvo je tonilo pod pritiskom tujega kapitala in v dolgovih. Bila je polkolonialno odvisna. Razvoj Jugoslavije in njena gospodarska krepitev sta v veliki meri odvisna od hitrejšega razvoja in vsestranske krepitve zaostalih dežel ne samo na področju Sredozemlja in Srednjega vzhoda, ampak tudi na afro-azijskem področju sploh.

Drulović je nadalje dejal, da je politika popolne gospodarske in politične neodvisnosti, politika nepovezovanja z bloki, ki jo uveljavlja Jugoslavija, v veliki meri odvisna od moralne podpore, ki je je politika Jugoslavije deležna pri pravkar osvobojenih narodih Azije in Afrike, kakor tudi pri tistih, ki se borijo za svojo svobodo.

Drulović je nadalje dejal, da pomeni alžirska vojna tragedijo alžirskega ljudstva in da je njegov odločen odpor proti kolonializmu vprašanje časti in življenja tega afriškega naroda.

V nadaljevanju razprave je Drulović poudaril, da osamosvojitev kolonij v marsičem otežujeta huda družbena zaostalost in gospodarska nerazvitost, ki na kolonialnih področjih velevata boj za neodvisnost, na osvobojenih področjih pa otežujeta gospodarski in družbeni razvoj.

Zato se je Drulović zavzel za pomoč nerazvitim deželam. Dejal je, da to ni samo moralno vprašanje, marveč gospodarska nujnost našega časa.

Drulović je dejal, da si je naša dežela prizadevala in da si bo tudi nadalje prizadevala, da bi kolonijam zagotovili popolno neodvisnost in svobodo, ker je škodljivo in nevarno spreminjati kolonije v vojaška oporišča in strateške rezerve. Menimo, je dejal Drulović, da je to sestavni del splošnega boja za mir in zelo važen element strategije miru.

Na koncu je Drulović dejal, da se deset afriških dežel, ki so članice OZN, in 14 azijskih dežel, ki so prav tako članice svetovne organizacije, ter z njimi Jugoslavija kot tudi vrsta drugih dežel aktivno bori v okviru OZN za prenehanje hladne vojne in zagotovitev miru na svetu.

Udeleženci konference so soglasno sprejeli predlog, naj bi poslali brzojavke generalnemu sekretarju OZN Hammarskjöldu in delegaciji afriških in azijskih dežel v OZN, v katerih bi izrazili vso podporo prizadevanjem in pobudam azijskih in afriških delegacij v OZN za ureditev alžirskega problema.

Konferenca se je popoldne nadaljevala.

IZJAVA SEKRETARJA CENTRALNEGA SVETA ZSJ

Želja po sodelovanju

Ašer Deleon je govoril o stikih s sindikalnimi organizacijami v Latinski Ameriki in o možnostih za sodelovanje z njimi

BEOGRAD, 3. dec. (Tanjug). Sekretar Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Ašer Deleon, ki se je dva meseca mudil v nekaterih deželah Latinske Amerike, je v razgovoru z urednikom Tanjuga pojasnil svoje vtise o sindikalnih gibanjih v teh deželah in o možnostih za sodelovanje z njimi.

Ašer Deleon je odpotoval v latinsko ameriške dežele v začetku oktobra skupaj s predsednikom Centralnega sveta Svetozarjem Vukmanovićem. Najprej je potoval v Čile, potem pa v Bolivijo, Venezuelo, Mehiko in na Kubo.

Ašer Deleon je med drugim dejal: »To potovanje je bilo koristno za utrjevanje že navezanih stikov s sindikati nekaterih izmed teh dežel, medtem ko so bili s sindikalnimi organizacijami drugih dežel šele sedaj navezani prvi stiki. Samo dejstvo, da se je Centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije odločil za ta obisk, priča o našem zanimanju za dogajanja v Latinski Ameriki kot tudi o naši pripravljenosti, da vzpostavimo in razvijemo sodelovanje z delavskimi gibanji teh dežel.«

Ašer Deleon je poudaril, da so tudi sindikalne organizacije teh dežel pokazale veliko zanimanje in željo, da bi sodelovale z Zvezo sindikatov Jugoslavije. To zanimanje za medsebojno sodelovanje je rezultat boja za neodvisnost, gospodarsko samostojnost in nadaljnji razvoj vrste latinskoameriških dežel.

»V teh deželah, ki jih čakajo zelo veliki in težavni politični, ekonomski in socialni problemi in naloge, naraščа zanimanje za sodelovanje z jugoslovanskim sindikalnim gibanjem, ker poznajo — čeprav še vedno ne dovolj — boj jugoslovanskih narodov za neodvisnost in socialistično demokracijo. V teh deželah se čedalje bolj utrjuje prepričanje, da mora vsak narod ubirati lastno pot družbenega razvoja, zato jih zelo privlači naš boj za spoštovanje samostojnosti in za različnost poti našega naroda.«

Ašer Deleon je potem govoril o vtisih s poti po Boliviji, Venezueli, Mehiki in Kubi in je dejal, da so sindikalna gibanja čedalje bolj neogiben činitelj političnega in gospodarskega življenja v teh državah. Poudaril je, da se z družbeno preobrazbo v teh deželah veča nujnost vloge delavskega razreda in sindikatov, kar je prišlo zlasti do izraza na nedavnih kongresih sindikatov v Venezueli in na Kubi.

Ašer Deleon je potem dejal, da so bili stiki z vodstvi delavskih in sindikalnih organizacij Bolivije in Mehike tako zelo plodni in da je ugotovil vrsto zanimivih pojavov in uspehov, ki so jih dosegli delavci s svojim bojem.

Na koncu je Ašer Deleon dejal: »Nedvomno so velike možnosti za sodelovanje z delavskimi in sindikalnimi organizacijami vseh teh dežel. Področje Latinske Amerike in delavsko gibanje v tem delu sveta bosta vsekakor igrala čedalje večjo vlogo v mednarodnih dogodkih, hkrati z njunim bojem za gospodarsko neodvisnost, za vsestranski razvoj in za pridobivanje novih izkušenj. Zato so razumljive velike simpatije in obojestransko zanimanje za vzpostavitev, krepitev in razvijanje sodelovanja med sindikati latinskoameriških dežel in Jugoslavije.«

Telegrami

NEW YORK. — Predstavniki Gvineje in posebnega sklada OZN so podpisali sporazum, na podlagi katerega bo ta afriška republika dobila pomoč v znesku 400.000 dolarjev. Sporazum določa, da odpotuje v Gvinejo za leto dni misija, ki bo proučila možnosti in pripravila programe za razvoj dežele ter bo pomagala pri zboljšanju gvinejske administracije.

PRAGA. — Češkoslovaško zunanje ministrstvo je prek ameriškega veleposlaništva v Pragi poslalo Zahodni Nemčiji noto, ki pomeni odgovor na zahtevo, naj vrnejo dva pilota zahodnonemške vojske, katerih letali sta strmoglavili na področju ČSR. Nota zahteva, naj Zahodna Nemčija povrne škodo, ki je nastala pri tem.

COLOMBO. — Na Cejlonu so včeraj ukinili izjemno stanje, ki so ga uvedli pred devetimi tedni po atentatu na ministrskega predsednika Bandaranaika. Uradni krogi pravijo, da so izjemno stanje ukinili potem, ko je zgornji dom cejlonskega parlamenta predvčerajšnjim sprejel zakon o ponovni uvedbi smrtne kazni za umor. Smrtno kazen so na Cejlonu ukinili leta 1956.

NEW YORK. — Belgijski minister za gospodarstvo Van der Schueren, ki je predsinočnjim prispel v New York, je na sestanku z novinarji poudaril, naj bi ZDA povečale svoje industrijske investicije v Belgiji.